

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**MESLEK LİSESİ BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANI
ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE BECERİ
EĞİTİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ)**

Ali BOZAK

DENİZLİ – 2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**MESLEK LİSESİ BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANI
ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİNDE
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ)**

Ali BOZAK

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Muammer KUNT

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

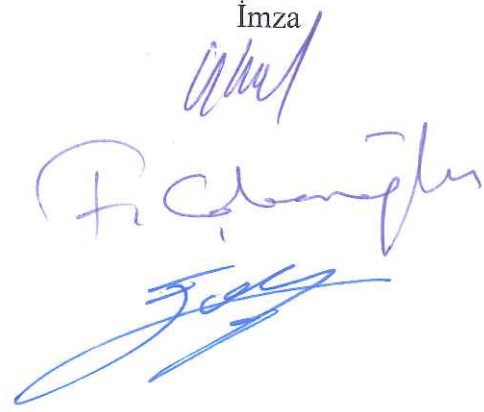
Bu çalışma, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Muammer KUNT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Fatma ÇOBANOĞLU

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Evrim EROL

İmza

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun

10.07.2019 tarih ve 29/18. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi;
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu;
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu;
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi;
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı;
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ali BOZAK

Oğuz Kağan ve Yusuf Eren'e;

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında büyük katkıları olan, araştırmanın her aşamasında değerli görüş ve yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerini hoşgörü ile benimle paylaşan danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Muammer KUNT'a,

Tezimin gelişme aşamasında fikirleri ile bana yol gösteren değerli hocam Sayın Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN 'e, özellikle anket geliştirme sürecinde engin bilgilerine başvurduğum Sayın Dr. Öğr. Üyesi Fatma ÇOBANOĞLU 'na ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Aydan ORDU' ya, kıymetli önerileri ile tezimin gelişmesini sağlayan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Evrim EROL'a, bilimsel görüş ve yaklaşımlarıyla her zaman yanımda olan değerli dostum Sayın Doç. Dr. Mehmet Surur ÇELEPİ 'ye,

Araştırmanın her aşamasında bana yardımcı olan tüm öğretmen arkadaşlarıma, özellikle desteklerini esirgemeyen Haldun KARAGÖZ, Ozan SALMAN, Tanzer DİLSİZ ve Mahmut KARADAĞ'a, uygulamalara katılan öğrencilere,

Benim için uzun bir yolculuk olan yüksek lisans öğrenimim boyunca bana inanan, desteğini ve özverisini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Melike BOZAK'a, sabırla, hoşgörüyle beni destekleyen sevgili çocuklarım Oğuz Kağan ve Yusuf Eren'e, tüm öğrenim hayatım boyunca yanımda olan, bu çalışmamda da maddi manevi büyük katkısı olan annem Lütfiye DEGİRMENCİOĞLU' na,

Ayrıca araştırmam için bana yardımcı olan herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri (Denizli İli Örneği)

BOZAK, Ali

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD,
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Muammer KUNT
Haziran 2019, 108 Sayfa

Bu araştırmanın amacı meslek liselerinin bilişim teknolojileri alanında öğrenim gören öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler üretmektir. Araştırmanın evrenini Denizli ilinde bulunan meslek liselerinin, Mesleki Eğitim Kanunu'na göre işletmelerde beceri eğitimi yapan, bilişim teknolojileri alanı 12. sınıf öğrencileri ve koordinatör öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde öğrenim gören 193 son sınıf bilişim teknolojileri alanı öğrencisi ve 53 koordinatör öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilere ve öğretmenlere uygulanmak üzere iki anket geliştirilmiş ve işletmelerde karşılaşılan sorunlar işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen olmak üzere beş boyutta incelenmiştir. Öğretmen algılarına göre en yüksek ortalamaya sahip boyut mevzuat boyutu olurken en düşük katılım düzeyi öğretmen boyutunda olmuştur. Öğrenci algılarına göre en yüksek düzeyde katılım mevzuat boyutunda en düşük katılım düzeyi de öğrenci boyutunda gerçekleşmiştir.

Araştırma sonucunda;

1. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen boyutlarında sorunlar olduğu,
2. İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen algılarının; cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık oluşmadığı, okul türü değişkenine göre öğrenci boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiği,
3. İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik öğrenci algılarının cinsiyet değişkenine göre işletme, mevzuat ve öğrenci boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği, işletmeyi bulan kişi değişkenine göre, işletme boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiği, öğrencinin mezun olduktan sonra alanında çalışmayı isteyip istemediği değişkenine ve sektör değişkenine göre hiçbir

- boyutta anlamlı bir farklılık göstermediği, okul türü değişkenine göre işletme, mevzuat, öğrenci ve öğretmen boyutlarında anlamlı bir farklılık görüldüğü,
4. İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci ve öğretmen algıları arasında öğrenci ve öğretmen boyutlarında anlamlı bir farklılık görüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, işletmelerde beceri eğitimi, bilişim teknolojileri

ABSTRACT

Problems Encountered by the Vocational High School Information Technology Students in Skill Training at Workplace and Solution Suggestions (The City Of Denizli Sample)

BOZAK, Ali

M.S. Dissertation in Educational Sciences,
Educational Administration, Supervision, Planning and Economics
Supervisor: Dr. Muammer KUNT
June 2019, 108 pages

The aim of this research is to detect the problems encountered by the vocational high school information technology students in Skill Training at Workplace and to bring solutions to these problems. The universe of the research is comprised of 12th grade information technology department students of Vocational and Technical Anatolian High Schools in Denizli who are getting Skill Training at Workplace according to Law no. 3308 on Vocational Education. The sampling is comprised of 193 last grade information technology department students and 53 coordinator teachers who are studying in Pamukkale and Merkezefendi towns. In the research, two types of the survey have been developed to be applied to the students and teachers and the problems encountered in the workplaces are examined in five dimensions; workplace, regulations, school, student and teacher. According to the perceptions of the teachers; the highest rate is in the regulations dimension and the lowest one is in the teacher dimension. According to the perceptions of the students; the highest rate is in the regulations and the lowest one is in the student dimension.

The results of the research are as listed below:

1. According to the perceptions of the teachers and students there are problems in workplace, regulations, school, student and teacher dimensions.
2. Perceptions of the teachers to the problems encountered in Skill Training at Workplace do not show a significant difference according to gender and occupational experience variable but according to type of school variable they show a significant difference in student dimension.
3. The perceptions of the students to the problems encountered in still training at workplace show a significant difference in workplace, regulations and students dimensions according to gender variable, they show a significant difference in workplace dimension according to the finder of workplace variable, they do not

show any significant difference in any dimension according to the will of working in his/her field after graduation variable and sector variable, they show a significant difference in workplace, regulations, student and teacher dimensions according to type of school variable.

4. In the perceptions of the teachers and students to the problems encountered in Skill Training at Workplace a significant difference is seen in student and teacher dimensions.

Key words: Vocational Education, Skill Training at Workplace, Information Technology

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
İTHAF SAYFASI.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Sayılıtlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Eğitim	5
2.2. Mesleki Eğitim	5
2.2.1. Mesleki Eğitimin Tanımı	5
2.2.2. Mesleki Eğitimin Amacı	6
2.2.3. Mesleki Eğitimin Önemi	6
2.2.4. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi	8
2.2.4.1.Cumhuriyet öncesi dönem	8
2.2.4.2.Cumhuriyet dönemi	10
2.2.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim	12
2.2.6. Dünyada Mesleki ve Teknik Eğitim	17
2.2.6.1. Almanya	17
2.2.6.2. Fransa	18
2.2.6.3. İngiltere	18
2.2.6.4. İsveç	18
2.2.6.5. Hollanda	19

2.2.6.6. İspanya	19
2.2.6.7. Amerika Birleşik Devletleri	19
2.2.6.8. Japonya	20
2.3. İşletmelerde Beceri Eğitimi	20
2.3.1. Beceri Eğitimi Uygulamasının Tanımı	20
2.3.2. Uygulamanın Amaçları	21
2.3.3. Sözleşme	22
2.3.4. Zorunluluk.....	22
2.3.5. Eğitim Süresi.....	23
2.3.6. İşletmelerin Katılma Zorunluluğu.....	23
2.3.7. Ücret Esasları	23
2.3.8. Sosyal Güvenlik Esasları	24
2.3.9. Devam Esasları	24
2.3.10. İşletmelerin Tespiti	24
2.3.11. Öğrencilerin Seçimi	25
2.3.12. Öğrenci Disiplin İşlemleri.....	25
2.3.13. İşletmelerin Şartlarına Uyma	25
2.3.14. İş Dosyası Tutma	27
2.3.15. Eğitim Birimi Kurulumu	27
2.3.16. Öğretim Planının Yapılması.....	27
2.3.17. Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi	28
2.3.18. Okul Müdürünün Görev ve Sorumlulukları	28
2.3.19. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev ve Sorumlulukları	29
2.3.20. Koordinatör Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları	29
2.3.21. İşletmelerin Görev Ve Sorumlulukları	30
2.3.22. Eğitici personel/Usta öğreticinin Görev ve Sorumlulukları	31
2.3.23. Öğrencilerin Görev ve Sorumlulukları.....	32
2.4. İlgili Araştırmalar	32
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırma Deseni	39
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.3.1. Veri Toplama Araçlarının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	42
3.3.1.1. Öğretmen Anketi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.	42
3.3.1.2. Öğrenci Anketi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.	48

3.4. Verilerin Toplanması	53
3.5. Verilerin Analizi	53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	55
4.1.Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	55
4.2.Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.3.Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	61
4.4.Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	64
4.5.Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	66
4.6.Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	68
4.7.Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	71
4.8.Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	76
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	78
5.1.Tartışma	78
5.2.Sonuç	89
5.3.Öneriler	92
5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	92
5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	92
KAYNAKÇA.....	94
EKLER.....	99
Ek1. Araştırma İzin Belgesi	99
Ek2. İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Anketi	100
Ek3. İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Anketi	104
ÖZGEÇMİŞ	108

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 Ortaöğretim Kurumu Öğrencilerinin Okul Türlerine Göre Dağılımı	13
Tablo 2.2. Mesleki ve Teknik Liselerin 2013 Yılı Üniversiteye Yerleşme Oranları.....	13
Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Okullar.....	39
Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Koordinatör Öğretmenlerin Demografik Bilgilerine İlişkin Değerleri Gösteren Tablo	40
Tablo 3.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgilerine İlişkin Değerleri Gösteren Tablo	40
Tablo 3.4. Öğretmen ve Öğrenci Anketlerine Yönelik Derecelendirme Tablosu	42
Tablo 3.5. Öğretmen ve Öğrenci Anketleri Boyutlarına İlişkin Çarpıklık – Basıklık Değerleri.....	54
Tablo 4.1 İşletme Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	56
Tablo 4.2 İşletme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	59
Tablo 4.3 Mevzuat Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	60
Tablo 4.4 Mevzuat Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	61
Tablo 4.5 Okul Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	62
Tablo 4.6 Okul Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	62
Tablo 4.7 Öğrenci Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	64
Tablo 4.8 Öğrenci Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	65
Tablo 4.9 Öğretmen Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	67
Tablo 4.10 Öğretmen Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	68
Tablo 4.11 Öğretmenlerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları ...	69
Tablo 4.12 Öğretmenlerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları	69
Tablo 4.13 Öğretmenlerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları	70

Tablo 4.14 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	71
Tablo 4.15 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların İşletmeyi Bulan Kişi Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları	72
Tablo 4.16 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Mezun Olduktan Sonra Alanda Çalışma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	73
Tablo 4.17 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Sektör Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	74
Tablo 4.18 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları	75
Tablo 4.19 İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Algılarına Ait Bulguların Mann Whitney U Testi Sonuçları	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 2.1.</i> Türk eğitim sistemi	16
<i>Şekil 2.2.</i> Örgün mesleki ve teknik eğitim süreci	17
<i>Şekil 2.3.</i> İşletme belirleme formu	26
<i>Şekil 3.1.</i> Öğretmen anketi model yapısı ve DFA açıklama oranları	45
<i>Şekil 3.2.</i> Öğrenci anketi model yapısı ve DFA açıklama oranları.....	50

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde bilim ve teknoloji dolayısıyla iletişim ve ulaşım çok hızlı bir şekilde gelişmektedir. Bu değişimler sonucunda yeni iş alanları oluşmakta veya mevcut sektörler kendilerini yenilemek zorunda kalmaktadır. Uluslararası ortamda rekabet edebilmek için bu gelişmelere ayak uydurabilecek nitelikte işgücüne ihtiyaç vardır. Yüksek niteliklere sahip işgücü ancak doğru bir şekilde uygulanan mesleki eğitim ile mümkündür.

“İnsangücü endüstrileşme sonucunu oluşturan en önemli etkenlerden biridir. Bu bakımdan eğitim ile insangücü arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Çağdaş teknolojiyi kullanabilecek bireylerde gerekli bilgi, beceri ve tavırları geliştirmeden teknolojinin devamını sağlamak mümkün değildir” (Doğan, Ulusoy ve Hacıoğlu, 1997, s.4). Teknolojik olarak gelişmiş fabrikaların kurulması ülkelerin kalkınması için yeterli değildir. Kurulan bu teknolojiyi kullanabilecek ve sorunlarını çözebilecek nitelikte insangücünün de bu gelişmelere paralel olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Çağımızdaki gelişmelerle ihtiyaç duyulan kalifiyeli iş gücü sadece sayısal olarak artmamakta aynı zamanda istenen yeterlikler ve beceriler de sürekli güncellenmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin bu değişimlere ve yeniliklere uyum sağlayacak şekilde yenilenmesi zorunluluk haline gelmiştir. Mesleki eğitimin hızla gelişen teknolojiye ayak uydurması sadece devletin imkânları ile mümkün olamamaktadır. Bu kapsamda okul-sanayi ilişkileri büyük önem taşımaktadır. Sektördeki işletmeler varlıklarını devam ettirebilmek için bilimsel ve teknolojik gelişmelere kayıtsız kalamazlar. Mesleki ve teknik eğitim okullarının endüstrinin ihtiyaçlarına göre eleman yetiştirebilmesi için sektördeki bu yeni teknolojileri kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu da ancak verimli bir şekilde işletebilen okul-sanayi işbirliği ile sağlanabilir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, sanayinin ihtiyaç duyduğu yetişkin insangücü ihtiyaçlarını ve niteliklerini değiştirmektedir. Endüstrinin üretimde veya hizmette ihtiyaç duyduğu çalışanlarını, gelişmeler ışığında sürekli olarak eğitmesi gerekmektedir. Amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilen okul-sanayi işbirliği ile işletmeler, kendilerinin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü kendileri yetiştirme olanağı elde ederler. Böylelikle işe alınan bir elemanın işletmeye uyumu çok daha hızlı ve çok daha ekonomik olacaktır. Ayrıca kurulacak olan işbirliği neticesinde okulun bilgi, birikim ve eğitim deneyimlerinden işletmeler yararlanabilecektir.

Mesleki eğitimin amacına ulaşabilmesi için bir diğer koşul eğitim kurumlarında uygulanan program ve müfredatın günümüz şartlarına uyumlu olmasıdır. Programlar geliştirilirken sektörün ihtiyaçları göz önüne alınmalı, bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncellemeler yapılmalıdır. Eğitim programlarının geliştirilmesi aşamasında sektörün desteği ve onayı mutlaka alınmalıdır. Bu da ancak okul ve endüstri arasında geliştirilecek işbirliği sayesinde sağlanabilir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olan öğrenciler açısından değerlendirildiğinde de okul ve sektör işbirliği büyük önem taşımaktadır. Mezun olan öğrenciler ile işletme sahiplerinin buluşturulması istihdamın oluşmasını sağlar. Mesleki okullardan mezun olan öğrencilerin kendi alanlarında işe yerleşmeleri eğitimin verimliliği açısından değerlidir. Pahalı bir eğitim olan mesleki ve teknik eğitimin amaçlarına ulaşması ülke kaynaklarının yerinde kullanılmasını sağlar.

Tüm bu sebepler düşünüldüğünde okul – sanayi işbirliğinin mesleki eğitim açısından vazgeçilmez olduğu anlaşılmaktadır. Mesleki eğitim ile işletmelerin işbirliği ülkemizde yasalarla ve yönetmeliklerle sağlanmış olup, koşulları belirlenmiştir. 1986 yılında çıkarılmış olan 3308 sayılı kanun ile eğitimci, işveren ve işçi taraflarının her düzeyde mesleki ve teknik eğitimin planlanmasına ve yönlendirmesine katılımı amaçlanmaktadır. Bu yasa ile iş hayatının mesleki ve teknik eğitimin karar sürecine katılımı sağlanmış, işletmelerin meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptırmaları teşvik edilmiştir. 3308 sayılı kanun kapsamında, meslek lisesi öğrencileri teorik eğitimlerini okulda veya eğitim birimlerinde, beceri eğitimlerini ise işletmelerde tamamlamaktadır. 12. Sınıfta öğrenim gören meslek lisesi öğrencileri “İşletmelerde Beceri Eğitimi” uygulaması adı altında haftanın üç günü işletmelere giderek uygulama yapmakta, iki gün teorik eğitim için okula gitmektedirler.

İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasında ilgili taraflar, eğitim sürecinden sorumlu kurumlar ve kurullar bulunmaktadır. İlgili taraflar; okul, işletme ve öğrencilerdir. Ayrıca okul müdürlüğü tarafından; işletmelerde beceri eğitiminin amacına ulaşıp ulaşmadığını denetlemesi, iş ve işlemlerin planlı bir şekilde yapılması, çalışmaların eğitim programına uygunluğunun kontrolü ve öğrencilerin takip edilmesi amacıyla koordinatör öğretmenler görevlendirilir. İşletmeler tarafından da beceri eğitiminde uygulanacak planın yapılması, öğrencinin eğitilmesi, gelişiminin izlenmesi ve uygulamaların geliştirilmesi amacıyla usta öğretici veya eğitici personel görevlendirilir. Tüm bu tarafların belirli sorumluluk ve görevleri bulunmaktadır. Okul sektör işbirliğinin amacına ulaşması, mesleki eğitimin verimliliğin sağlanması ilgili tarafların görev ve sorumluluklarını tam olarak bilmelerine ve

yerine getirmelerine bağlıdır. Bu doğrultuda bu tez çalışmasında ilgili tarafların görev ve sorumluluklarını ne düzeyde yerine getirdikleri, işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların neler olduğu ortaya çıkarılacak ve çözüm önerileri sunulacaktır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın ana problemi, “Meslek lisesi bilişim teknolojileri alanı öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın ana problemi çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere de cevap aranacaktır:

1. İşletmelerde beceri eğitiminde işletmelerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
2. İşletmelerde beceri eğitiminde mevzuattan kaynaklanan sorunlar nelerdir?
3. İşletmelerde beceri eğitiminde okuldan kaynaklanan sorunlar nelerdir?
4. İşletmelerde beceri eğitiminde öğrencilerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
5. İşletmelerde beceri eğitiminde öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
6. Öğretmenlerin algılarına göre; işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar cinsiyet, okul türü ve mesleki deneyim değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Öğrencilerin algılarına göre; işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar cinsiyet, işletmeyi bulan kişi, öğrencinin mezun olduktan sonra alanında çalışmayı isteyip istemediği, okul türü, hangi sektörde staj yaptığı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci ve öğretmen algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunları saptamak ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmaktır. İşletmelerde beceri eğitim uygulamasında işletmeden, mevzuattan, okuldan, öğrencilerden ve öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar araştırılacak, bağımsız değişkenlerle ilişkileri belirlenecektir. Araştırma sonucunda okul yönetimleri, işletmeler ve ilgili birimlerin sürecin aksayan yönlerini görebilmesi, mesleki eğitim için çok büyük önem taşıyan

işletmelerde beceri eğitim uygulamasının daha etkili hale getirilmesi için önlemler alınması amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın sonuçları ile işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların ortaya çıkarılacağı ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulacağı düşünülmektedir. Mesleki eğitim ülke ekonomisi ve kalkınması için büyük önem arz etmektedir. Mesleki eğitim yapısı itibari ile sektör ile işbirliğinin zorunlu olduğu bir eğitim şeklidir. Ülkemizde bu işbirliği 3308 sayılı kanun ile işletmelerde beceri eğitimi uygulaması ile sağlanmaktadır. İşletmelerde beceri eğitiminin verimli ve etkin bir şekilde gerçekleşmesi, mesleki eğitimin amaçlarına ulaşmasını sağlama konusunda büyük bir öneme sahiptir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ile beceri eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların ilgili taraflarca farkındalığının sağlanacağı ve çözüm önerileri ışığında daha etkin ve verimli bir uygulama yapılacağı öngörülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2018-2019 Öğretim Yılı ile,
2. Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçeleri ile,
3. Belirtilen ilçelerde Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Bilişim Teknolojileri Alanında öğrencim gören 12. Sınıf öğrencileri ve görevli koordinatör öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin ve koordinatör öğretmenlerin anketleri içtenlikle cevaplayacakları varsayılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu kısmında konuya ilişkin temel bilgiler, kavramsal çerçeve ile araştırma konusunda yapılan benzer çalışmalar yer almaktadır.

2.1. Eğitim

“Eğitim insanlık tarihi kadar eski olmasına karşın eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkması 20.yy’ a rastlar. Her insan; doğumundan ölümüne kadar yaşamının her aşamasında istese de istemese de eğitim süreci içine girer” (Öztürk,2005, s.14).

Eğitim çok yönlü bir süreçtir ve davranışı kalıcı olarak değiştirmektir. Birçok yazar ve araştırmacı eğitimle benzer tanımlar yapmıştır. Bir tanıma göre “eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1979, s.13). “Eğitim, bireyde içsel ya da dışsal, bir yaşantı sonucunda bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kazanımları; istendik yönde hayata hazırlayıcı ve kalıcı bir şekilde kazandırma, geliştirme ya da değiştirme sürecidir” (Öztürk,2005, s.17).

Karaağaçlı’ ya (2002) göre eğitim salt somut yaşantılara dayanmamakta kavram öğrenmede bu yaşantılar içinde önemli bir yer oluşturmaktadır. Çünkü söz konusu yaşantıların sınıflandırılması, ayırt edilmesi, aralarındaki ilişkilerin belirlenerek planlanması kavramsal bir temeli gerektirmektedir. Küçükahmet’ e (2000) göre dünyaya gelen bir birey yaşayabilmesi için gerekli olan şeyleri zamanla öğrenir. Yürüme, konuşma ve yemek yeme gibi fiilleri de içeren bu öğrenme sürecinde anne, baba veya diğer bireyler bebeğin öğrenmesinde önemli rol oynar. Çocuğa bu öğretilenlerin hepsine “eğitim” denir.

Sosyolojik açıdan eğitim çocuklar ve eğitim çağına olan bireyler üzerinde yetişkinler tarafından uygulanması gerekli olan bir eylemdir. Eğitim sonucunda geçmişin ve geçmişte yaşayan kişilerin kalıtını çocuklara aktarma, topluma daha kolay ayak uydurabilmeleri için onlara bilgi edindirme ve alışkanlık kazandırma hedeflenir. (Gül, 2004).

2.2. Mesleki Eğitim

2.2.1.Mesleki Eğitimin Tanımı

“Genel anlamda mesleki eğitim, ferde yapacağı iş veya görev için gerekli yeterlikleri kazandırma süreci olarak tanımlanabilir” (Sezgin,1994,s.149). Alkan, Doğan ve Sezgin (2001)’ e göre mesleki eğitim; sosyal açıdan topluma yararlı, kültürel ve

uygulamalı değeri olan bir mesleğe ait bilgi ve becerilerin kazandırılma sürecidir. Bir diğer tanıma göre, mesleki eğitim; bireylere ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda, toplumda geçerliliği olan bir mesleğe ait bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırılması ve bireyin işi vasıtasıyla kabiliyetlerini farklı yönleri ile geliştirmesi sürecidir (Senar ve Kaya,2006).

Millî Eğitim Temel Kanununa göre ise mesleki ve teknik eğitim; hem bireyin hayata hazır hale gelmesi ve yaşamda mutlu olabilmesi için hem de toplumun mutluluğu ve refahı için, kişiye bir meslek sahibi olabilecek bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırılması, ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır.(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973). Ayrıca mesleki eğitim, milli eğitim ile sanayi ve hizmet sektörü gibi farklı sektörlerin birlikte eğitimi organize etmesi, uygulaması, yürütmesi ve geliştirmesi olarak açıklanabilir (Doğan ve diğ. ,1997).

2.2.2.Mesleki Eğitimin Amacı

Mesleki eğitim sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikte işgücünü yetiştirmeyi amaçlar. Mesleki ve teknik eğitim programlarında öğrenim gören öğrenciler ortak bir genel kültürün yanısıra, belli bir meslek alanında uygulama ağırlıklı eğitim alarak, bir üst öğrenime veya iş hayatına hazırlanırlar.

Meslekî eğitimin amacı, kişilere sosyal yaşam içerisinde hayatını devam ettirebilecek bir mesleğe ilişkin bilgi, beceri ve yeterliklerin kazandırılmasıdır. Alkan ve diğerleri (2001)'ne göre mesleki ve teknik eğitimin amacı meslek yaşamı ve gerçek hayat için gerekli alışkanlıklar geliştirmek, uygun bir öğrenme ortamı oluşturmak, teorik ve uygulamalı konularda gerekli becerilerin gelişmesini sağlamaktır. Mesleki eğitim veren okulların ve sektörde bulunan kuruluşların varlıklarını devam ettirmeleri, okulların insangücü ihtiyacına uygun eleman yetiştirmelerine ve işletmelerin yetişmiş elemanları istihdam edebilmesine bağlıdır. Mesleki ve teknik eğitimin amacı günümüz şartlarına uyum sağlayabilen, hem ulusal hem de uluslararası meslek standartlarına uygun, sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilen çalışanlar yetiştirebilmektir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler birey ve mesleklerde yeni yeterliklerin oluşması gerekliliğini ortaya çıkarmış dolayısıyla mesleki eğitime yeni görevler ve işlevler yüklemiştir.

2.2.3. Mesleki Eğitimin Önemi

Mesleki eğitim kişiler ve toplumlar için hayati önem taşır. Kişisel ihtiyaçlar, sosyal ve ekonomik gereksinimler ve ülke menfaatleri bu önemi artıran etkenlerdir. (Alkan ve diğ.,2001). Bir ülkenin kalkınması için sanayileşme en önemli unsurlardan biridir. Bu

nedenle ülkemizde hizmet sektöründe ve üretim sektöründe gelişen teknolojileri ve donanımları kullanabilecek nitelikli işgücüne olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu gereksinimi karşılamak için yenilenen teknoloji yöntemlerini bilen, sürekli öğrenen, yorumlayabilen, kullanabilen ve yeniliklere açık iş gücü yetiştirilmesi amacıyla kurulan mesleki ve teknik eğitim okulları büyük öneme sahiptir (Yörük, Dikici ve Uysal, 2002). Mesleki ve teknik eğitim ile bireyler iş hayatında aranan eleman olmakta ve birçok avantaja kavuşmaktadır. Böylelikle daha fazla maaşa ve iş güvencesine, yükselme olanaklarına ve eğitim imkânlarına sahip olmaktadırlar. Ayrıca bireyin kendi işini kurması kolaylaşmakta ve kendine güven ve mesleki doyum düzeyi artmaktadır. (Orta Karadeniz Sanayici ve İş Adamları Federasyonu [OKASİFED], 2006).

Toplum ve birey için iş ve eğitim büyük önem arz etmektedir. Bir toplumda sanayinin gelişmesi, refah düzeyinin artması için insan gücünün verimli ve nitelikli hale gelmesi gerekmektedir. Bu da ancak mesleki eğitim ile gerçekleşebilir. Mesleki eğitim sayesinde, iş ve eğitim birleştirilerek sanayi geliştirilebilir ve doğal kaynaklar değerlendirilebilir. Nitelikli insan kaynaklarının sahip olduğu bilgi ve beceri sanayileşmenin, dolayısıyla ekonomik kalkınmanın temelidir. Mesleki eğitim genel anlamda iki amaca hizmet eder. Bireylere hayatlarını devam ettirebilecekleri meslek kazandırırken, sektöre ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü sağlar.

Gelişmiş ülkelerde mesleki eğitime çok büyük önem verilmekte ve bu yönde politikalar geliştirilmektedir. Mesleki eğitime verilen bu değerın amacı vatandaşların yüksek standartlarda bir hayat sürdürebilmelerini sağlamaktır. Bunun farkında olan uluslar, yüksek nitelikli insangücünün oranının artırılması ile toplum refah seviyesinin artırılacağını düşünmektedirler (Demir ve Şen, 2009). Bilim ve teknolojinin büyük bir hızla geliştiği çağımızda bu gelişmelere uyum sağlayabilen, çağdaş becerilerle donatılmış gençlerin ülkemiz kalkınması için önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebeple mesleki eğitim öğretim programları ve atölye donanımları sürekli olarak güncellenmeli ve çağın gereklerine hazır hale getirilmelidir. Mesleki eğitim ile Türk Milletinin gençleri ilgi, istek ve becerileri doğrultusunda gerekli bilgi ve davranışlarla donanarak iş hayatına hazır hale gelirler. Ancak bu sayede bireylerin ve Türk Milletinin refah ve mutluluğu artarak, milli birlik ve beraberlik içerisinde ülke kalkınması gerçekleşecek ve Türk Milleti çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilecektir.

2.2.4. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

En eski tarih dönemlerinden itibaren meslek öğrenimi için gerekli olan bilgi ve beceriler kişiden kişiye aktarılarak mesleki eğitim gerçekleştirilmiştir. MS. 1000 ile 1500 yılları arasında el sanatlarıyla üretim yaygın bir şekilde yapılmakta idi. Bu yıllar arasında LONCA adı verilen sistem oluşturulmuştur. Bu sistem şimdiki çıraklık eğitim sistemi olarak düşünülebilir. LONCA sistemi ile sanayi devrimine kadar çırak yetiştirilmesine devam edilmiştir. (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu[TİSK], 1997). Teknolojinin ve buna bağlı olarak otomasyon uygulamalarının gelişmesi sonucu bu yöntemle çırak yetiştirilmesi küçük sanayi esnafınca devam etmiştir. Esnaf ve sanatkârlar, sanat öğreniminin esaslarını tayin, üyeler arası disiplin ve sosyal güvencede olmaları açısından 13. Yüzyılda “Ahilik” birliği etrafında toplandılar. Ahilik sanat okullarının açıldığı 1860’lı yıllara kadar meslek ve sanat öğreten yaygın eğitim kurumları olarak hizmet vermiştir (Turan, 1996). Ahilik Anadolu’da Selçuklular döneminde ortaya çıkmış, 13. Yüzyıldan başlayarak 20. Yüzyıla kadar Anadolu’daki esnaf ve sanatkârların yetiştirilmesinde etkin rol oynamıştır. Ahilik, belirli bir mesleğe mensup ve bir arada yaşamını sürdüren kişiler arasında sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri düzenlemek amacıyla kurulan bir örgüttür. Debbağlık mesleğine bağlı kişilerin ilk defa böyle bir amaçla bir araya geldikleri anlaşılmaktadır. (MEB, 2005). 13. Yüzyılda Ahi Evran’ın ilk defa Kırşehir’de kurduğu Ahi Teşkilatı kısa zamanda Anadolu’da yaygınlaşarak tüm yurda yayılmıştır. Osmanlı Hanedanından pek çok kimsenin de bu teşkilata mensup olduğu görülmektedir (Turan,1996).

Mesleki ve Teknik Eğitimin tarihsel gelişimi Türkiye’de Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere iki kısımda irdelenebilir.

2.2.4.1. Cumhuriyet öncesi dönem. Ahi Teşkilatı esnaf ve sanatkârlar ile ilgili çalışmaları düzenlemiş ve 17. Yüzyıla kadar varlığını etkin bir şekilde sürdürmüştür. Osmanlı Devleti’nde Müslüman halk ile birlikte çeşitli dinlere mensup kişilerin çalışma hayatında var olması yeni bir teşkilat yapısına olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple eski teşkilat yapısına benzer yeni bir örgüt oluşturulmuştur. Bu yeni teşkilata Gedik adı verilmiştir. Bu teşkilatın görevde olduğu devirde, çıraklık, kalfalık, ustalık süreçlerinden geçmeden yani gedik sahibi “Gedikli” olmadan dükkan açamaz ve mesleğini yapamazdı (Yörük ve diğ.,2002). Gedik sistemi Tanzimatın ilanından sonra çağın gereklerini karşılamadığı ve ticaret ile sanatın gelişmesini sağlayamadığı anlaşıldığından kaldırılmıştır. Fakat Ahilik sistemine özgü kültürel öğeler ve gelenekler uzun yıllar

yaşatılmaya devam edilmiştir. Mesleki eğitim Anadolu’da 19. Yüzyıla kadar lonca teşkilatı sistemiyle gedik usulü ile sürdürülmüştür (MEB, 2005).

Osmanlı İmparatorluğunun girdiği savaşlarda istenilen başarıları gösterememesi, toplumda yenilenme ihtiyacının varlığını ortaya koymuştur. Tanzimat döneminde gelişmiş ülkelerin ulaştığı teknolojik ve bilimsel yeniliklerin dayandığı bakış açısı ve felsefe değerlendirilmeden batıdan bazı eğitim kurumlarının ülkemizde kurulmaya başlandığı görülmektedir. İlk modern eğitim kurumları ordu bünyesinde kurulmaya başlanmıştır. Askeri savaş araç gereçlerinin bakım ve onarımını yapacak teknik personelin yetiştirilmesi için askeri sanat okulları kurulmuştur (Sezgin, 1982). 1861 ve 1864 yıllarında ilk sanat okulları olan “ıslahhaneler” açılmıştır. Bu okullarda kimsesiz çocukların barındırılması ve sanat öğretmek topluma kazandırılması amaçlanmıştır. Bu okullarda terzilik, kunduracılık, çuhacılık, araba yapıcılığı ve külahçılık gibi sanatlar öğretilmiştir. Okulların giderleri mahalli imkânlarla karşılanmaya çalışılmıştır. Islahhaneler Cumhuriyet dönemine kadar çok fazla yaygınlaştırılamamıştır. (TİSK, 1997). 1865 yılında öksüz kızlar için Mithat Paşa tarafından ıslahhane açılmıştır. Bu okul kız sanat okullarının ilk örneğini oluşturmaktadır. 1868 yılında İstanbul Sanayi Mektebi açılmış ve bu okulda demircilik, mimarlık ve makinecilik gibi alanlarda öğrenim verilmiştir. İstanbul Sanayi Mektebi ülkemizde açılan ilk modern sanat okulu olma özelliğini taşımaktadır. (Şahin ve Fındık, 2008). Islahhaneler 1885 yılından itibaren “mektebi sanayi” adını almıştır. 1880 yılından 1918 yılına kadar olan dönemde çeşitli mesleki ve teknik okullar açılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır (MEB,2005):

- Sanayi-i Nefise Mektebi(1882)
- Hendese-i Mülkiye Mektebi(1883)
- Lisan Mektebi(1883)
- Aşı Memurları Mektebi (1892)
- Çoban Mektebi(1898)
- Darülhayr-ı Ali(1903)
- Sıhhiye Memurları Mektebi (1912)
- Ameli Ticaret Mektepleri (1913)
- Darülbedayi(Tiyatro Mektebi)
- Orman Ameliyat Mektebi(1915)
- Darülelhan(Konservatuvar) (1916)

Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında geliştirilen, iş hayatındaki gençlerin mesleki gelişimlerinde önemli hizmetler yapabilecek olan mesleki okul girişimleri ülkenin içinde bulunduğu şartlar sebebiyle sürdürülememiştir. Gelişmiş toplumlardaki bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uydurulamaması ve ekonomik sıkıntılar ile çöküşe giden Osmanlı üretim sisteminin yetişmiş işgücü gereksinimi de gerilemiştir (Sezgin, 1982).

2.2.4.2. Cumhuriyet dönemi. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşında teknik eleman yokluğu mesleki ve teknik eğitime olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu durumu gören Atatürk 1 Mart 1922 yılında Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmada “Bir yandan cahilliğin kaldırılması ile uğraşırken diğer yandan da memleket çocuklarını sosyal hayat ve ekonomide fiilen etkili ve yararlı kılabilmek için gereken basit bilgileri uygulamalı bir biçimde vermek yöntemi eğitimimizin temelini oluşturmalıdır” demekle mesleki ve teknik eğitimin ülkemiz için önemini vurgulamıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM],1922,s.2). Cumhuriyetin ilanından sonra mesleki ve teknik eğitime devlet tarafından önem verilerek okula dayalı sistem geliştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı 1926 yılında mesleki ve teknik eğitim okulları ile ilgili çalışma başlatmıştır. 2765 sayılı kanun ile 1935 yılından itibaren bu okulların giderleri Milli Eğitim Bakanlığınca karşılanmaya başlamıştır (Yörük ve diğ., 2002). 1933 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ardından 1941 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı oluşturulmuştur. Bu teşkilat değişiklikleri ile mesleki ve teknik öğretim için gerekli hizmet birimleri kurulmuştur. 1940 ile 1950 yılları arasında mesleki eğitim ülkemizde gelişerek yaygınlaşmıştır. Mesleki eğitim ile ilgili kanunlar çıkarılarak da bu yıllarda eğitim sistemi desteklenmiştir. Ayrıca çıraklık sisteminin gelişmesi için de devlet çırak okullarını açmaya çalışmıştır (TİSK, 1997). Ülkemizde 1923- 1940 yılları arasında mesleki eğitimin kuruluş evreleri gerçekleşmiş, İkinci Dünya Savaşı ile 1960 yılları arasında hızla yayılarak sistemli bir şekilde gelişmiştir. Ülkemizde 1940 -1986 yılları arasında mesleki eğitim ile ilgili kanunlar çıkarılmış, planlamalar yapılmış ve MEB şûra kararları alınarak bu konuda düzenlemeler yapılmıştır. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu 1986 yılında yürürlüğe alınarak mesleki ve teknik eğitim bugünkü yapısına kavuşturulmuştur. Bu kanun ile örgün ve yaygın eğitim birlikte değerlendirilmiştir (Demir ve Şen, 2009).

Mesleki Eğitimin mevcut duruma ulaşmasında rol oynayan önemli etkenler Milli Eğitim Şuraları ve Kalkınma Planlarıdır. Yedinci Milli Eğitim Şûrasında alınan kararlar ile ortaokul seviyesinde öğretim birleştirilmiştir. Sekizinci Eğitim Şûrasında liselerin müfredat

ve öğretim programları düzenlenmiş ve meslek liselerinin üniversiteye girişlerinin kolaylaştırılması kararlaştırılmıştır. Dokuzuncu Şûra kararlarında seçmeli dersler ve mesleğe yöneltme konuları incelenmiş, 10. Eğitim Şûrasında çok amaçlı liseler ile teknik liseler ile ilgili konular görüşülmüştür. 16. Şûrada mesleki ve teknik eğitimin yeniden düzenlenmesi, işletmelerde meslek eğitimi, öğretmen ve yöneticilerin yetiştirilmesi ile finansman konuları incelenmiştir (Alkan ve diğ.,2001).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967), personele gerekli eğitimlerin verilebilmesi ve yetiştirilebilmeleri için her fabrikada gerekli düzenlemeler yapılarak birer okul haline getirilmeleri amaçlanmıştır. Bu kalkınma planında istihdama önem verilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. İstihdamı artıracak önlemler alınması, bu konuyla ilgili sektörlerin ve projelerin desteklenmesi planlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde işe yerleşme oranının önemi düşünüldüğünde, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında alınan kararların değeri anlaşılmaktadır (Beyarslan'dan aktaran Demir ve Şen, 2009). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında(1968-1972) ülkemizde artan nitelikli teknik eleman ihtiyacını karşılayabilmek için teknik liselerin öğrenim süresi dört yıla çıkartılmış ve müfredat güncellemeleri sağlanarak mezunların nitelikleri artırılması hedeflenmiştir (MEB,2005). Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının (1973-1975) hedefleri arasında 1995 öğretim yılında lise öğrencilerinin %65'nin meslek liselerine %35'nin ise genel liselere devam etmesi yer almaktadır. Bu plan döneminde öğrenci sayısı en çok artan kurumlar İmam-Hatip okulları olmuştur. Dördüncü Kalkınma Planı döneminde(1979-1983) de İmam Hatip Okullu öğrencilerin oranı artmaya devam etmiştir. 1983 yılında İmam Hatip okullarındaki öğrenciler, meslek liselerindeki öğrencilerin %40'ını oluşturuyordu (Turan, 1996). Beşinci Kalkınma Planında (1985-1989) “Mesleki Yaygın Eğitim Fonu” oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu fonla birlikte mesleki eğitimin daha da yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı kanun ile bu fon kurulmuştur. Altıncı Kalkınma Planı(1990-1994) döneminde mesleki eğitimde alanların öğretim programlarında modüler sistemin uygulanması kararı alınmıştır (Demir ve Şen, 2009).

Ülkemizde 1977 yılında mesleki eğitimi yönlendirmek için çıkarılan “Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu” ihtiyaçları tam olarak karşılayamamış ve yeni bir kanuna gereksinim duyulmuştur. Bu sebeple 1986 yılında 3308 sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu” yürürlüğe konmuştur. Bu yasa ile birlikte çırak, kalfa ve ustaların yetiştirilme ve eğitim süreçleri düzenlenmiş, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarının işletmelerde yapacakları mesleki eğitimin koşulları belirlenmiştir. 3308 sayılı kanun ile mesleki ve teknik eğitim günümüz şartlarına uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.

2.2.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim

1988 yılında yapılan 12. Milli Eğitim Şûrasında mesleki eğitim ile ilgili önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlar incelendiğinde mesleki eğitimin bireyleri hem çalışma hayatına hem de yükseköğrenime hazırlaması gerektiği kararlaştırılmıştır. Meslek Liselerinden mezun olan öğrencilerin üniversiteye geçişlerinde herhangi bir engelin bulunmaması gerektiği ve okul müfredatının yükseköğretim sınavlarına uygun şekilde düzenlenmesi gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca şûra kararlarında meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin öncelikle öğrenim gördükleri alana uygun yükseköğretim programlarına yerleşmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB,1988). Bu kararlara rağmen 1998 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kurulu 1998/8–90 sayılı kararıyla meslek lisesi öğrencilerinin üniversite giriş sınavlarında hesaplanan katsayı oranları genel liselere göre düşürülmüştür. Böylelikle mesleki ve teknik okullardan mezun olan öğrencilerin kendi alanları dışında bir bölüme yerleşmesi çok zorlaştırılmıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan bir öğrenci kendi alanında tercih yapmadığı takdirde katsayıları 0,3 ile çarpılmış, genel lisede öğrenim gören bir öğrencinin puanı ise 0,8 ile çarpılarak bulunmuştur. Bu karardan sonra meslek liselerinde öğrenim gören öğrenci sayılarındaki ve oranlarındaki değişim Tablo 2.1. de gösterilmiştir (MEB,1997-2018). Üçüncü plan döneminden itibaren alınan kararlar neticesinde meslek lisesi öğrencilerinin toplam ortaöğretim öğrencileri içerisindeki oranı artırılmaya çalışılmış, %65 meslek lisesi, %35 genel lise oranına ulaşılacak hedeflenmiştir. Bu plan çerçevesinde yapılan yasal düzenlemeler ve teşvikler ile 1997-1998 öğretim yılında bu oran %45’e kadar yükseltilmiştir. 1998 yılında alınan katsayı kararı sonrası meslek liselerinde öğrenim gören öğrenci sayısı hızla azalmıştır. 2002-2003 öğretim yılında bu oran %32 olmuştur. 2001 yılında çıkarılan Sınavsız Geçiş Sistemi ile meslek liselerinde okuyan öğrencilerin iki yıllık Meslek Yüksek Okullarına sınavsız olarak geçmeleri sağlanmış, bunun sonucunda 2003-2004 öğretim yılında meslek lisesi oranı artmıştır.

Katsayı kararı uygulamasına 2009 yılına kadar devam edilmiştir. 2009 yılında çıkarılan yeni bir karar ile katsayı eşitsizliği sona erdirilmiştir. Bu yeni karar ile birlikte meslek lisesi öğrencilerinin üniversiteye geçişlerindeki engel kaldırılmıştır. Bunun sonucunda meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin oranında yükselme başlamıştır. YÖK tarafından alınan bu yeni karar sonrası 2012-2013 öğretim yılına kadar meslek liselerinin ortaöğretim kurumlarına oranı yükselmeye devam etmiştir.

Tablo 2.1 Ortaöğretim Kurumu Öğrencilerinin Okul Türlerine Göre Dağılımı

Öğretim Yılı	Toplam Öğrenci Sayısı	Genel Lise Öğrenci Sayısı	Meslek Lisesi Öğrenci Sayısı	Meslek Lisesi Oranı(%)
1997-1998	2.129.989	1.166.195	963.794	45,2
1998-1999	2.280.676	1.282.605	998.071	43,8
1999-2000	2.316.350	1.399.912	916.438	39,6
2000-2001	2.362.943	1.487.415	875.528	37,1
2001-2002	2.579.819	1.673.363	906.456	35,1
2002-2003	3.023.602	2.038.027	985.575	32,6
2003-2004	3.014.392	1.963.998	1.050.394	34,8
2004-2005	2.949.449	1.937.055	1.012.394	34,3
2005-2006	3.258.254	2.075.617	1.182.637	36,3
2006-2007	3.386.717	2.142.218	1.244.499	36,7
2007-2008	3.245.322	1.980.452	1.264.870	39,0
2008-2009	3.837.164	2.271.900	1.565.264	40,8
2009-2010	4.240.139	2.420.691	1.819.448	42,9
2010-2011	4.748.610	2.676.123	2.072.487	43,6
2011-2012	4.756.286	2.666.066	2.090.220	43,9
2012-2013	4.995.623	2.725.972	2.269.651	45,4
2013-2014	5.420.178	2.906.291	2.039.791	37,6
2014-2015	5.691.071	2.902.954	2.119.736	37,2
2015-2016	5.807.643	3.047.503	2.082.935	35,9
2016-2017	5.849.970	2.733.680	2.068.212	35,4
2017-2018	5.689.427	3.074.642	1.987.282	34,9

Katsayı dengesinin sağlanması ve Sınavsız Geçiş Sisteminin hayata geçirilmesine rağmen meslek liselerinden üniversiteye kazanma oranlarının düşük olması sebebiyle 2013 yılından itibaren bu okullardaki öğrenci sayısı tekrar düşmeye başlamıştır. 2013 yılına ait üniversite kazanma oranları Tablo 2.2 de gösterilmiştir (ÖSYM,2013). 2017-2018 öğretim yılında meslek lisesi oranı % 34,9' a kadar gerilemiştir. Üçüncü kalkınma planında hedeflenen %65 meslek lisesi, %35 genel lise oranına günümüzde halen ulaşamamıştır.

Tablo 2.2. Mesleki ve Teknik Liselerin 2013 Yılı Üniversiteye Yerleşme Oranları

Okul Türü	Lisans Yerleşirme Oranı %	Önlisans Yerleşirme Oranı %
Teknik Liseler (ATL, AML, TL)	15,3	27,7
Endüstri Meslek Liseleri	2,32	31,9
Kız Meslek Liseleri	7,11	23,4
Ticaret Meslek Liseleri	5,8	34,7
Sağlık Meslek Liseleri	5,37	25,8
Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri	12,8	29,9
Genel Lise	19,1	10,4
Anadolu Lisesi	55	2,31
İmam Hatip Lisesi	14,5	5,1

Ülkemizde Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) günümüz mesleki ve teknik eğitim yapısının şekillenmesinde önemli yer tutmuştur. Bu planda mesleki ve teknik eğitim ile ilgili şu maddelere yer verilmiştir:

- Ülkemizde üretim ve hizmet sektörleri ara eleman bulmakta zorlanırken, meslek lisesi mezunlarının işsizlik oranları yükselmektedir. Bu durumun

sebepleri arasında; mesleki okulları daha çok başarısız öğrencilerin tercih etmesi, okullardaki eğitimin kalitesinin sektörü karşılayacak düzeyde olmaması, öğretim programlarının günümüz şartlarına uygun şekilde güncellenmemesi, okulların atölye ve laboratuvarlarının donanım olarak yetersiz kalması gibi durumlar sayılabilir.

- b) Mesleki ve teknik eğitimin değişen sektör koşullarına ayak uydurabilmesi için modüler sisteme geçiş başlatılmıştır.
- c) Uluslararası düzeyde meslek standartlarına ihtiyacımız bulunmaktadır. Okul dışında edinilen becerileri değerlendirebilecek ve belgelendirecek bir sistem kurulması gerekmektedir.
- d) Ortaöğretimde meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin oranları artırılmamıştır.
- e) Mesleki öğretim programlarının sektörün ihtiyaçları doğrultusunda güncellenememesi sonucunda mezunların iş bulma oranları düşmüştür. Bu da mesleki ve teknik eğitime olan talebi düşürmektedir.
- f) Modüler sisteme geçilerek programlar esnek bir yapıya kavuşacak ve uygulama ağırlıklı bir eğitim ile mesleki eğitimin niteliği artırılabilecektir.
- g) İşletmelerin ve diğer kurumların kalifiyeli insangücü yetiştirilmesi için oluşturacakları projelere destek verilecektir.

“Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 2000 yılında "Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma kapsamında alan eğitimlerinde kullanılan modüller sektörün ihtiyacına göre güncellenecek ve nitelikli insangücünün yetiştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca iş sahası bulunan meslekler doğrultusunda bireylerin eğilmesi amaçlanmaktadır (Uçar ve Özerbaş,2013). MEGEP ülkemizde 2004 yılından itibaren öncelikle pilot okullarda uygulamaya koyulmuştur. 2006 yılından sonra ise tüm mesleki ve teknik eğitim okullarında uygulanmaya başlamıştır.

2017-2018 Eğitim Öğretim yılından itibaren öğrencilerin Meslek Yüksek Okullarına sınavsız geçişi alınan kararla kaldırılmıştır. Meslek Lisesinden mezun olan öğrenciler, üniversite sınavından alacakları puan ile iki yıllık meslek yüksekokullarına veya dört yıllık fakültelere yerleşeceklerdir. Ayrıca 2018-2019 öğretim yılından itibaren liselere yerleştirme sisteminde değişiklik yapılmıştır. Liselerin %10 kapasitesine karşılık gelen okullara sınavla alınacak , %10 barajını aşamayan öğrencilerin de kendisine en yakın

Anadolu lisesi, meslek lisesi veya imam hatip lisesine yönlendirilmesi sağlanacaktır. Meslek Liselerinin teknik kısımları da sınavla girilebilen bölümler olmuştur.

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim kurumlarının gelişmesi için alınan kararlar ve yapılan çalışmalara rağmen bu okulların tercih edilme durumunda olumlu bir değişim olmamaktadır. 1998 öğretim yılında alınan katsayı kararı sonrası öğrenci kalitesi ve sayısındaki düşme günümüzde halen devam etmektedir. Özellikle üniversiteye geçiş oranlarındaki düşüklük öğrencilerin öncelikle genel liselere yönelmesine yol açmaktadır. Meslek liseleri günümüzde genel liselere yerleşemeyen öğrencilerin gittiği okullar haline gelmiştir. Ülke kalkınması için çok büyük önem arz eden mesleki eğitim gün geçtikçe değersizleşmektedir. Sektörün ihtiyacı olan kalifiyeli işgücü yetiştirme amacına hem sayı hem de kalite açısından ulaşamamaktadır. Meslek liselerini tercih eden öğrenciler için hem iş alanlarında hem de üniversiteye geçişlerde kolaylıklar sağlanarak bu okulların tercih edilen okullar haline getirilmesi gerekmektedir.

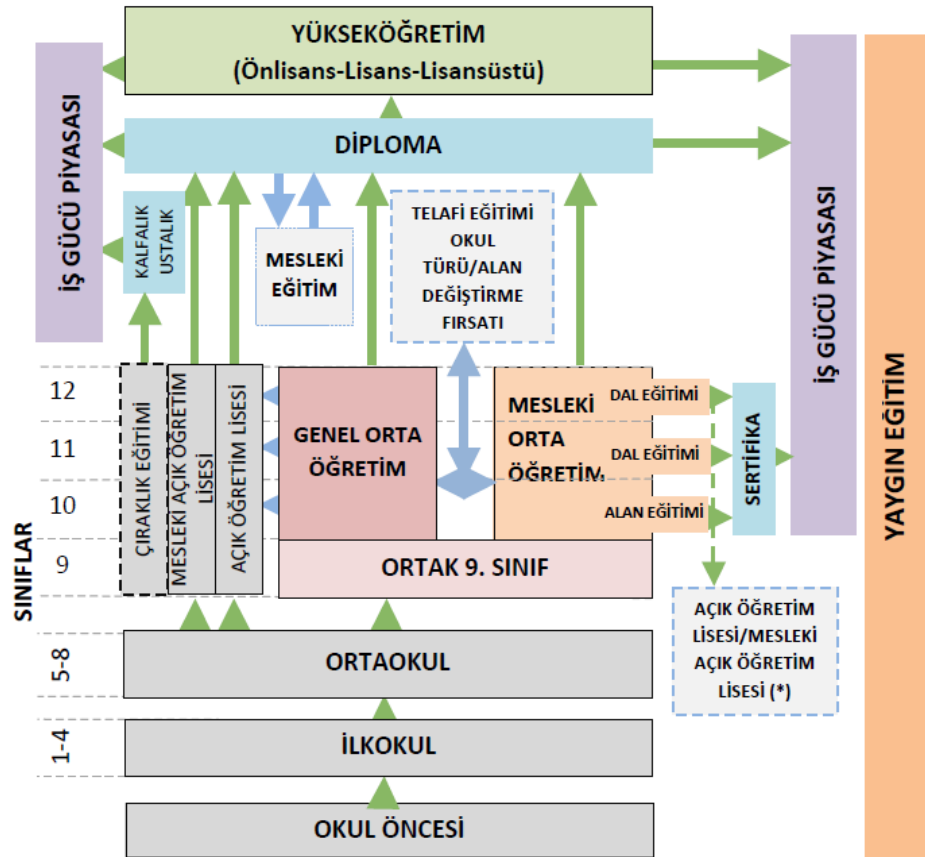
Türk Eğitim Sisteminin genel hatları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile çizilmiştir. Eğitim “Örgün Eğitim” ve “Yaygın Eğitim” olarak ikiye ayrılmaktadır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eğitim kısmını oluşturmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin genel yapısını 1986 yılında yürürlüğe konan 3308 sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu” oluşturmaktadır. Bu yasa ile meslek eğitimi; Çıraklık Eğitimi, İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Meslek Kursları olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır.

3308 sayılı yasa ile şekillendirilen mesleki ve teknik eğitim sisteminin genel amaçları şunlardır:

1. Örgün öğretim dışına çıkmak zorunda kalan veya bu kurumlara devam edemeyen bireylere çıraklık eğitimi vererek mesleki eğitimlerini tamamlamak,
2. Mesleki ve teknik okullarda öğretim gören öğrencilerin teorik eğitimle kazandıkları becerileri gerçek çalışma ortamında uygulamalarını sağlamak,
3. Herhangi bir uzmanlığa sahip olmayan gençlere meslek kursları düzenleyerek yetişmelerini ve iş sahibi olmalarını sağlamak.
4. Mesleki ve teknik eğitim okullarının niteliklerinin artması ve yaygınlaşabilmesi için gerekli maddi kaynakları sağlamak,
5. Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi için incelemeler yapmak,
6. Sektörlerin mesleki eğitime aktif katılımını sağlamak,

7. Döner sermayeler yoluyla mesleki eğitim içerisinde üretim yapılmasını sağlamak (Alkan ve diğ.,2001).

Türkiye’de uygulanmakta olan mevcut eğitim sistemi Şekil 2.1. de gösterilmiştir.

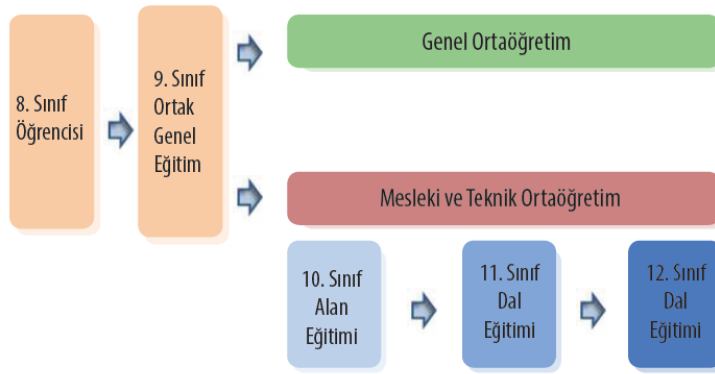
Şekil 2.1. Türk eğitim sistemi

Not: Şekil örneği Milli Eğitim Bakanlığının "Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)" adlı çalışmasından alınmıştır.

Günümüzde mesleki ve teknik ortaöğretim, değişik alanlarda eğitim veren mesleki ve teknik liselerden meydana gelmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıflarındaki öğretim programları ortaktır. 10. Sınıftan itibaren öğrenciler alan seçimi yaparlar. 11. ve 12. Sınıfta dal seçimleri yapılarak alanda uzmanlaşma sağlanır.

Mesleki eğitim merkezleri yaygın eğitim sisteminden sorumlu kuruluşlardır. 3308 sayılı kanun ile bu merkezlerin işleyişleri düzenlenmiştir. Çıraklık, kalfalık ve ustalıkla ilgili eğitimler ve kurslar mesleki eğitim merkezleri tarafından verilmektedir. Bu merkezlerde ayrıca meslek kursları ve usta öğreticilik kursları düzenlenmektedir. Bu kurslar sayesinde bireylerin meslek sahibi olmaları hedeflenmektedir (MEB,2014).

Şekil 2.2. Örgün mesleki ve teknik eğitim süreci

Not: Şekil örneği Milli Eğitim Bakanlığının "Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)" adlı çalışmasından alınmıştır.

2.2.6. Dünyada Mesleki ve Teknik Eğitim

Mesleki ve teknik eğitim uygulamaları ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar çoğunlukla sistemin örgütlenişi, uygulanan programlar, işleyiş ilkeleri ve istihdam kuruluşlarıyla ilişkilerde kendisini göstermektedir. Yapılan düzenlemelerde her ülkenin temel politika ve öncelikleri belirleyici olmaktadır (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği [TÜSİAD],1999). Ülkelerin eğitimle ilgili başarıları yüksek olsa da hiçbir ülkenin eğitim sisteminin mükemmel ve hatasız olduğu söylenemez. Her ülkenin eğitiminin diğer ülkelerden alacağı tecrübeler ve uygulamalar mevcuttur. Ayrıca ülkeler eğitimle ilgili iyi örnekleri ve başarıları paylaşmalıdır (Alkan ve diğ.,2001). Genel itibariyle ülkelerin mesleki eğitim sistemleri, tam zamanlı mesleki eğitim ve çıraklık eğitim sistemlerinden oluşmaktadır.

2.2.6.1. Almanya. Almanya'daki mesleki eğitim sistemi eyaletlere göre değişmekle birlikte genel olarak mesleki eğitime başlamak için dokuz yıllık zorunlu eğitimi tamamlamak gerekmektedir. Bireyler için iki temel seçenek vardır. Öğrenciler ya tam zamanlı meslek okullarına giderler ya da işletmelerdeki çıraklık sistemine katılırlar (TÜSİAD,1999). Almanya'da dört farklı ortaöğretim okulu bulunmaktadır. Bunlar Hauptschule(temel eğitim okulu), Realschule (teknik okul), Gymnasium(genel lise) ve Gesamtschule(çok amaçlı okul). İlkokulu bitiren öğrenciler, öğretmenlerin ve okul yönetiminin tavsiyesi üzerine kendi yetenek ve eğilimlerine göre bu okullardan birine yerleşirler (MEB, 2002). Almanya'da mesleki ve teknik eğitim okul-işletme işbirliğine dayalıdır. 1969 yılında uygulamaya konan Mesleki Eğitim Kanunu ile ülkede Sanayi ve Ticaret Odaları'na mesleki eğitimle ilgili görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Meslek odaları mesleki eğitime finansal kaynak sağlamaktadır. Odalar mesleki ve teknik eğitim

sisteminde aktif bir rol almakta ve planlama ve karar alma aşamalarında sürece katılmaktadır (Gemici,2010).

2.2.6.2. Fransa. Fransa’da öğrenciler 15 yaşına kadar ortak bir eğitim alırlar. Böylelikle yetenek ve ilgilerini tanıma fırsatı bulurlar. Bu genel eğitimi bitirdikten sonra mesleki ve teknik eğitime geçmek isteyen öğrenciler için üç farklı yol bulunmaktadır. Bunlar; mesleki yetişme, teknik eğitim ve endüstriyel çıraklıktır (TÜSİAD,1999). Ortaokul eğitiminin ikinci yılından sonra genel eğitim veya mesleki eğitime ayrılma süreci başlar. Sonrasında iki yıllık mesleki eğitimini tamamlayanlar CEP (temel eğitim sertifikası) alabilirler. CPA adı verilen çıraklık meslek sertifikası da ortaokul eğitiminden sonra alınabilir. Bu sertifikalardan sonra iki yıl daha mesleki eğitimine devam eden öğrenciler BEP(temel mesleki eğitim brövesi) ve CAP(mesleki yetenek sertifikası) sertifikalarını almaya hak kazanırlar (MEB, 2002).

2.2.6.3. İngiltere. İngiltere’de zorunlu öğrenim 11 yıl olup ve 5-16 yaş arasındaki çocukları ve gençleri kapsamaktadır. Zorunlu öğrenim veren ikili ve üçlü okul sistemlerinin her biri yerel eğitim otoritesinin bölgesinde yer alabilmektedir. İlköğrenimini tamamlayan çocuklar çok amaçlı okullara, gramer okullarına ve modern okullara devam etmektedir. Gramer okulları öğrencileri üniversiteye veya mesleğe hazırlar. Modern ortaokullarda genel öğretim programına ek olarak meslek dersleri de yer almaktadır (TİSK,1997). Ortaöğretim kurumlarının dörtte üçünü çok amaçlı okullar oluşturmaktadır. Mesleki eğitim iş yaşamı içinde yürütülmektedir. Tam zamanlı meslek okulları yaygın değildir. Teknik eğitim genelde yarı zamanlı programlarla gerçekleştirilmektedir. Teknisyen adayları bir yandan iş yaşamında çalışırken, akşam okulları ile eğitimlerini tamamlarlar (Alkan ve diğ., 2001). Çıraklık eğitim sistemi 16 yaşında başlamakta ve ortalama dört yıl sürmektedir. Çıraklık eğitimine katılanlar 18 yaşına kadar haftada bir gün okula gitmekte ve okuldaki eğitim çalışma saatlerinde yapılmaktadır(TÜSİAD,1999).

2.2.6.4. İsveç. İsveç’te eğitim sistemi dokuz yıl zorunlu eğitimle başlar. Bu eğitime ek olarak genel eğitim ve mesleki eğitimin verildiği yüksekokul ve gramer okulu bulunmaktadır. İlkokuldan mezun olan öğrencilerin çoğunluğu gramer(dil) okuluna geçmektedir. İş konumundaki eğitim özeldir (MEB, 2002). Mesleki eğitime katılmak isteyen öğrencilerin büyük bir çoğunluğu iş okullarına devam etmektedir. Dokuz yıllık zorunlu eğitimi bitiren öğrenciler iş okullarına gidebilirler. Eğitimin üç yıl olduğu bu

okullardan mezun olanlar işletmelerde bir yıl deneyim kazanarak becerili işçi statüsüne kavuşurlar (TÜSİAD,1999).

2.2.6.5. Hollanda. Hollanda’da üç tip ortaöğretim kurumu vardır. Bunlar; Üniversite öncesi eğitim, genel ortaöğretim, mesleki eğitim. Üniversite öncesi eğitim öğrencileri üniversiteye hazırlar. Dört tip mesleki eğitim vardır. Ön mesleki eğitim, Üst orta mesleki eğitim, çıraklık eğitimi ve yüksek meslek eğitimi (TİSK,1997). Mesleki ortaöğretim programlarında 16-19 yaş arasındaki öğrenciler devam eder. İki ile dört yıl arasında süren mesleki eğitim programlarını sanat okulları veya meslek okulları uygular (OKASİFED, 2006).

2.2.6.6. İspanya. İspanya’da sekiz yıllık zorunlu eğitimi tamamlayan öğrenciler ya üniversiteye hazırlayan genel ortaöğretime ya da hem iş hayatına hem de üniversiteye hazırlayan mesleki eğitime gitmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretimde birbirini izleyen iki aşama bulunur. İki yıl süren birinci aşamadan sonra öğrenciler üç yıl devam eden uzmanlık eğitimini alırlar (TÜSİAD,1999).

2.2.6.7. Amerika Birleşik Devletleri. ABD’de genel eğitim ortaöğretim seviyesine kadar devam eder. Öğrenciler ortaöğretimden sonra gerekli olan temel becerileri bu yıla kadar edinmiş olurlar. Mesleki ve teknik eğitim ortaöğretim çağında başlar ve ortaöğretimden sonraki eğitim devresinde ikinci yılın sonunda biter. ABD’de anayasa eğitim konusunda bir merkezi görev ve sorumluluk hükmü içermemekte ve birçok eyalet bu yetkileri yerel yönetimdeki seçilmiş kişilere devretmektedir. Mesleki ve teknik eğitim Eyalet Mesleki Eğitim Kurulu’nun yönetimindedir. Mesleki eğitimi gerçekleştirmek üzere çok programlı liseler, mesleki ve teknik liseler ve bölge meslek merkezleri kurulmuştur. Okul - sanayi arasında işbirliğini ve ortaklaşa eğitim çalışmalarını yürütmek üzere bazı programlar geliştirilmiştir. Bunlar; İş eğitimi programları, İş, tecrübe ve meslek tanıma programları, ortaklaşa mesleki eğitim programları ve tecrübe temelli mesleki eğitim programlarıdır (TİSK,1997). Avrupa ülkelerinde mesleki eğitim genellikle liselerde verilerken, ABD’de çoğunlukla önlisans düzeyindeki okullarda gerçekleşmektedir. Meslek eğitimi almak isteyen öğrenciler meslek okulları ve çıraklık uygulamalarına devam ederler. Bu eğitimlere devam edebilmek için en az 16 yaşına girmiş olmak gerekmektedir. ABD’de eğitim sistemi esnek bir yapıdadır ve bireyler programlar arasında geçiş yapabilmektedir (TÜSİAD, 1999).

2.2.6.8. Japonya. Japonya’da 18. Yüzyıldan itibaren yapılan köklü sistem değişiklikleri ile yüksek nitelikli işgücü yetiştirilmiştir. Bu nitelikli insangücü sayesinde ikinci dünya savaşından ağır bir mağlubiyet ve yıkımla ayrılmasına rağmen, 1950 yılından sonra ekonomik alanda hızla gelişme sağlanabilmiştir. Japonya’nın tekrar kolayca kalkınmasını sağlayan güç mesleki ve teknik eğitime verdikleri önem ve yetiştirdikleri teknik elemanlardır (İşler,2018). Japonya’da “kapsamlı okul” ilkelerine uygun olarak çok yönlü hedefleri bulunan bir eğitim sistemi bulunmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde düzenlemeler Milli Eğitim ile Bilim ve Kültür Bakanlığı tarafından yapılır. Mesleki ve teknik eğitime ve yükseköğretime büyük önem verilmektedir (TİSK,1997). Japonya’da öğrenciler dokuz yıl zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra genel lise veya teknik liselere devam ederler. Bu okullardan mezun olanlar yüksekokul veya meslek kurslarında öğrenim görerek üst seviyede mesleki ve teknik eğitimlerini tamamlar (TÜSİAD, 1999).

2.3. İşletmelerde Beceri Eğitimi

2.3.1. Beceri Eğitimi Uygulamasının Tanımı

Sanayide ve değişik sektörlerde çalışacak nitelikli insangücü ancak mesleki eğitim ile yetiştirilebilir. Bu sebeple sanayi ile eğitim arasında yakın bir ilişki vardır. Çağın gerektirdiği yeterliklere sahip, gelişen teknolojiye ayak uydurabilen bireyler yetiştirilebilmesi sanayi ile mesleki eğitimin bütünleşmesi ile gerçekleşebilir. Sanayinin ihtiyaç duyduğu kalifiye iş gücü mesleki eğitim ile şekillenebilmektedir. Bu eğitimden çıkan çalışanların sektöre uyumu daha kısa sürede ve daha ekonomik olmaktadır. Ayrıca eğitim kurumlarının gelişen iş hayatı koşullarına ayak uydurması ve sürekli güncellenmesi istenilen seviyede olamamaktadır. Bu nedenle hem eğitim kurumları hem de sektör tarafları için okul-sanayi işbirliği hayati önem taşımaktadır.

Ülkemizde 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı kanun ile öğrencilerin yapacakları işletmelerde beceri eğitimi teşvik edilmiş ve uygulamanın esasları belirlenmiştir. 3308 sayılı Kanun ile öğrencilerin teorik eğitimlerini okulda veya işletmede kurulan eğitim birimlerinde, beceri eğitimi olarak adlandırılan uygulamalı eğitimlerini ise işletmede tamamlaması sağlanmıştır. Teorik eğitimin çalışma saatleri içerisinde yapılması zorunludur ve haftada en az 12 saat olması gerekmektedir. Teorik eğitimin verildiği günlerde öğrenciler ücretli izinli olarak kabul edilirler.

3308 sayılı Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kanununun adı, 10.07.2001 tarihinde yayımlanan 4702 sayılı Kanun ile değişikliğe uğrayarak “Meslekî Eğitim Kanunu”

olmuştur. Bu yasa kapsamında işletmelerde meslek eğitimi usulleri belirlenmiştir. İşletmelerde Beceri Eğitimi alan öğrenciler 9., 10. ve 11. Sınıflarda okulda teorik eğitimlerini alarak meslek ile ilgili temel bilgi ve becerileri edinirler. 12. Sınıf öğrencileri haftada üç gün işletmelere giderek mesleki uygulama eğitimlerini, iki gün okula devam ederek teorik eğitimlerini tamamlarlar. Eğitimi başarı ile tamamlayanlar meslek lisesinden mezun olmaya hak kazanır. İşletmelerde Beceri Eğitim süresince işletmeler öğrencilere asgari ücretin yüzde otuzundan az olmamak kaydıyla ücret öder. Öğrencilerin sigorta işlemleri devlet tarafından yapılır ve primleri ödenir. İşletmelerde Beceri Eğitim uygulamasının yeterli işletme bulunamaması dolayısıyla yapamayan veya teknik lise okuyan öğrenciler, uygulamalı eğitimi okullarında alırlar. 320 saatlik bu eğitim 10. ve 11. Sınıfın yaz tatillerinde gerçekleşir.

2.3.2. Uygulamanın Amaçları

Mesleki eğitimin amacı sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikte insangücünün yetişmesini sağlamaktır. Meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler teorik eğitimlerini okullarında tamamlarlar. Alınan bu teorik eğitimin sektör içerisinde uygulanması ve öğrencilerin çalışma hayatına hazırlanmaları ancak işletmelerde beceri eğitimi ile mümkün olabilir. Ayrıca mesleki eğitim programlarının etkili olarak uygulanabilmesi için gerekli olan öğretici personel, makine ve araç gereçler, fiziki olanaklar gibi hususlarda endüstrinin olanaklarından yararlanılması zorunlu hale gelmiştir.

Doğan ve diğerleri (1997) İşletmelerde Beceri Eğitimi uygulamasının öğrenciye, okula, sanayi kuruluşlarına ve topluma sağladığı faydalardan bazılarını şöyle açıklamışlardır:

- a) Öğrencilerin çalıştığı işte sürekliliğini sağlar.
- b) Gerçek iş ortamında çalışma olanağı sağlanır.
- c) Öğrencinin yaptığı işin sonucunu iş ortamında ve kullanılabilir halde görmesini sağlar.
- d) İş hayatını mezun olmadan önce tanıma fırsatı elde eder.
- e) Öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışma hayatına uyum sürecini kısaltır.
- f) Öğrencinin geleceği hakkında daha sorumlu kararlar vermesini sağlar.
- g) Öğrencinin aldığı teorik eğitimin önemini kavramasını sağlar.
- h) Okulun araç ve gereçlerinin alt sınıflara kaydırılması sağlanır.
- i) Temrin malzemelerinden tasarruf sağlanır.
- j) İşletmelerdeki kaynaklar kullanılarak okulun imkânları genişletilir.
- k) Okulda sunulan programlar gerçek iş hayatı ile karşılaştırılır.

- l) İşletmelerle ve çevre ile daha iyi ilişkiler kurar.
- m) İşletmeler endüstriyi tanıyan ve kendi isteğine göre yetişen elemanlar kazanırlar.
- n) Gelecekte kendi işyerinde çalışabilecek gençleri işletmeler kendileri yetiştirmiş olurlar.
- o) Ödenen vergilerden daha iyi bir geri dönüş sağlanmış olur.
- p) İşletmelerin halkla ilişkileri güçlenir.
- q) Gençler daha üretici vatandaşlar olarak yetiştirilir.
- r) Yetişmiş insangücü ile bölgenin ekonomik gelişmesi artar.

2.3.3. Sözleşme

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre işletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler için okul ve işletme arasında sözleşme yapılmaktadır. Sözleşme iki nüsha olarak hazırlanarak okul müdürü ve işletme yetkilisi tarafından imzalanmaktadır. Sözleşme belirtilen tarihte yürürlüğe girer ve öğrencinin mezun olacağı tarihe kadar devam eder. Öğrencinin çeşitli nedenlerle okuldan ayrılması, işletmenin kapanması veya sahibinin değişmesi hallerinde sözleşme fesh edilebilir. İmzalanan sözleşmede beceri eğitiminde tarafların yükümlülükleri, uyulması gereken kurallar, eğitime katılma, eğitim koşulları, izin durumları, ödenecek ücret, sigorta işlemleri ve sözleşme fesih nedenleri gibi konular bulunur.

2.3.4. Zorunluluk

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine(2018) göre meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler belirli saatte işletmelerde beceri eğitimi veya staj yapmak zorundadır. Anadolu meslek lisesi kapsamında olan öğrenciler 12. sınıfta işletmelerde beceri eğitimini tamamlamak durumundadır. Her öğrenci öğretim programında bulunan kazanımların en az %80' ini uygulamak ve başarmak zorundadır. Öğretim yılı başında yerleşilen işletmede beceri eğitiminin tamamlanması esastır. Fakat uygun öğretim ortamı oluşmayan, öğrenciye işlettirilmesi gereken konuların tamamını veremeyen işletmeler için öğrenci başka işletmeye alınabilir veya öğrenci okulda telafi eğitimine katılabilir. Anadolu teknik lisesi programında öğrenim gören öğrenciler ile bulunduğu çevrede yeterli işletme bulunmayan öğrenciler staj adı verilen uygulamalı eğitime tabi tutulur. Staj okulun atölye veya laboratuvarlarında ya da işletmelerce belirlenecek eğitim birimlerinde yapılabilir. Staj eğitimi genellikle okulun tatil olduğu yaz aylarında ve hafta sonlarında yaptırılır. Meslek

liselerinde öğrenim gören öğrenciler işletmelerde beceri eğitimi veya staj yapmadıkça diploma almaya hak kazanamazlar.

2.3.5. Eğitim Süresi

İlgili mevzuat hükümlerince işletmelerde beceri eğitimi 12. sınıfta bir yıl süreyle uygulanır. Meslek lisesinde öğrenim gören son sınıf öğrencileri haftada üç gün işletmeye giderler. İki gün ise teorik eğitim almak için okullarına devam ederler. Teorik eğitim süresince işletmeler öğrencilere ücretli izin vermek zorundadır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurulu kararı alınarak, öğrenim görülen alanlarda öğretim programını uygulamaya elverişli eğitim birimi bulunan işletmelere 11'nci sınıfta da beceri eğitimi için öğrenci gönderilebilir.

2.3.6. İşletmelerin Katılma Zorunluluğu

3308 sayılı kanuna göre işletmede çalışan personel sayısı 10'dan fazla olan işletmeler, belirli bir oranda işletmelerde beceri eğitimi veya staj için öğrenci almak zorundadır. Alınacak öğrenci sayısı işletmede çalışan toplam kişi sayısının yüzde beşinden az olmayacak şekilde hesaplanır. İşletmede çalışan personel sayısı 10'dan az olan işletmeler de beceri eğitim uygulaması ve staj eğitimi için öğrenci alabilirler. Kanun kapsamında uygulama için öğrenci almak istemeyen işletmelere cezai işlem uygulanır. İlgili kurullarca belirlenip beceri eğitim yaptırmak zorunda olan işletmeler bu sorumluluğunu yerine getirmediği takdirde; alması gereken her öğrenci için asgari ücretin 1/3'ü oranında miktarı Saymanlık hesabına yatırmak zorundadır.

2.3.7. Ücret Esasları

3308 sayılı Kanuna göre işletmelerde beceri eğitimi kapsamında uygulamalı eğitim gören öğrencilere işletme tarafından ücret ödenir. Ödenecek olan ücretin miktarı, artış oranları gibi hususlar okul müdürlüğü ile işletme arasında imzalanan sözleşme ile belirlenir. Fakat ödenen ücret asgari ücretin 1/3'ünden az olamaz. Bu konuda okul müdürlüğü ve koordinatör öğretmenler gerekli takipleri yaparak ücretin tam ve zamanında yatırılmasını sağlamak zorundadırlar.

2017 yılında Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Devlet Katkısı uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulama ile işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere yapılacak ödemelerin bir kısmı Devlet katkısı olarak İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır. Ödenecek olan ücret ilgili kurumlar tarafından hesaplanarak işletmelere aktarılmaktadır. İşletmede çalışan personel sayısı 20'den az ise öğrenciye ödenecek olan

ücretin 2/3'ü, personel sayısı 20'den fazla ise ödenecek miktarın 1/3'ü devlet katkısı olarak ödenir. Bu uygulama ile işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin ücretlerinin büyük bir kısmı devlet tarafından karşılanmıştır. Bu durum mesleki eğitimin desteklenmesi adına olumlu bir gelişmedir. Beceri eğitimi için başvuran öğrencilere ücret ödemek istemeyen işletmeler bu uygulama ile teşvik edilmiştir. Özellikle uygulama için yeterli işletmenin bulunmadığı bölgelerde devlet katkısı ile sorunun çözülebileceği düşünülmektedir.

2.3.8. Sosyal Güvenlik Esasları

3308 sayılı kanuna göre işletmelerde beceri eğitimi veya staj kapsamında uygulamalı eğitim gören öğrencilerin sigortaları okul müdürlüğü vasıtasıyla devlet tarafından yapılmaktadır. Sigorta hükümleri uygulama başında imzalanan sözleşmede açıkça belirtilir. Öğrenciler uygulama kapsamında iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanmış olurlar. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödenen sigorta primleri asgari ücretin %50'si üzerinden hesaplanarak okul müdürlüğünce düzenlenir. Öğrenciye yapılan bu sigorta işlemi emeklilik hakkı vermemekte olup sadece iş kazalarına ve meslek hastalıklarına karşı yapılmaktadır. Beceri eğitimi sırasında işletmenin kusuru sonucu oluşabilecek iş kazasından işveren sorumludur.

2.3.9. Devam Esasları

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 36. ve 134. Maddelerine göre işletmelerde beceri eğitimine devam zorunludur. İşletmelerde beceri eğitimi eylül ayında ders yılının başlaması ile başlar, haziran ayında ders yılının bitimi ile sona erer. Meslek lisesi son sınıf öğrencileri haftanın iki günü okulda veya eğitimi biriminde teorik eğitim alan öğrenciler üç gün işletmelere uygulamalı eğitim için giderler. İşletmelerde beceri eğitimi öğrencilerin izinli olduğu süreler haricinde devam eder. Yarıyıl tatilinde ve yaz tatilinde öğrenciler izinli sayılırlar ve bu süreler devamsızlıktan sayılmaz (MEB,2018). Öğrenci devam durumları koordinatör öğretmenler tarafından titizlikle takip edilir ve ilgili çizelgelere işlenir. Öğrencinin devam etmeyeceği günü ve mazeretini daha öncesinden işletmeye bildirmesi gerekmektedir. Devamsızlık yapan öğrencilerin durumları velilerine bildirilir.

2.3.10. İşletmelerin Tespiti

Okul-işletme işbirliği ile uygulanan işletmelerde beceri eğitiminde uygulamanın verimli olabilmesi için işletme seçimi çok büyük önem taşımaktadır. İşletme tespitleri için il ve ilçelerde ayrıca okullarda işletme belirleme komisyonları kurulur. Bu komisyonlar işletmelerin niteliklerini değerlendirerek karar verirler. "Bu özellikler:

1. İşyerindeki uygulamaların amaç ve kalitesi,
2. Okul işletme eğitimine karşı işverenin tavrı,
3. Eğitici personel(usta öğretici durumu),
4. Malzeme ve olanaklar,
5. Çalışanların moral düzeni
6. İşletmenin bulunduğu yer” olarak sıralanabilir (Doğan ve diğ.,1997,s.138).

Bu özellikler her bir işletme için komisyon tarafından titizlikle değerlendirilir. İşletmelerin seçimi için kullanılabilir form Şekil 2.3. de verilmiştir. Bu form kullanılarak yapılan değerlendirmeler sonucunda komisyon tarafından öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi yapabileceği işletmelere karar verilir.

2.3.11. Öğrencilerin Seçimi

İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında yapılacak olan uygulamada en önemli taraflardan biri öğrencilerdir. Öğrencilerin kendilerine uygun işletmelere yerleştirilmesi kendi gelişimleri ve programın amacına ulaşması açısından büyük önem taşır. İşyerine gidecek öğrencilerin yeterli teorik eğitimi almış olmaları ve gerekli becerileri kazanmış olmaları gerekir. Ayrıca öğrencinin eğitime karşı istekli olması, not ortalamasının iyi olması, işbirliğine açık olması, kurallara uyması, devam durumuna dikkat etmesi, kılık kıyafetine özen göstermesi gibi hususlar öğrenci seçiminde önemli ölçütlerdir.

2.3.12. Öğrenci Disiplin İşlemleri

İşletmelerde beceri eğitimi sırasında öğrencilerin disiplin işlemini gerektirecek bir davranışta bulunması halinde bu durum tutanak altına alınarak okul müdürlüğüne bilgi verilir. İlgili mevzuat hükümlerine göre gerekli işlemler okul müdürlüğüne yürütülür. Okul disiplin kurulunca kısa süreli uzaklaştırma cezası verilen öğrenciler bu günlerde işletmelere de gidemezler.

2.3.13. İşletmelerin Şartlarına Uyma

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre öğrenciler işletmelerin şartlarına, çalışma düzenine, kılık kıyafet kurallarına uymak zorundadır. Öğrenciler beceri eğitimi yaptıkları işletmelerin gizli bilgilerini veya işletme için önemli olan hususları başkalarıyla paylaşamazlar. Sözleşmede belirtilen şartlara uyar ve eğitim esnasında kendilerine verilen görevleri özenle yaparlar. İş yerinde bulunan araç-gereç ve makinelerin korunması da öğrencinin sorumlulukları arasındadır. İş yeri kurallarına uymamakta ısrar eden öğrencilerin sözleşmesi fesh edilerek işletmeden alınır.

<i>İşletmenin</i>			<i>Tarih:</i>		
<i>Adı:</i>			<i>Telefon</i>		
<i>Adresi:</i>			<i>Üretim Alanı:</i>		
	ÖLÇÜTLERİ KARŞILAMA				
ÖLÇÜTLER	<i>İYİ</i>	<i>ORTA</i>	<i>ZAYIF</i>	<i>YOK</i>	<i>AÇIKLAMA</i>
<i>Beceri Eğitimi Uygulama Kapasitesi</i> -Öğretim programına uygun üretim yapması -İş yeri öğretim programının mesleğin tüm aşamalarını kapsamaması -Mesai saatleri dışında çalıştırması					
<i>Eğitici Personel Durumu</i> -Sayısı -Eğitim için sorumlulukları bilmesi -Deneyim düzeyi -Örnek alınması -Öğrenciler ile iyi ilişkiler kurması -Eğitim konusunda eğitilmesi -Eğitimin eğitsel değerini anlaması <i>İşçilerin Durumu</i> -Çalışma şartları -Çalışma kurallarına uyması -Yönetime karşı güvenleri -Moral düzeyleri					
<i>İşverenin Tavrı ve Tutumu</i> -Eğitimin amacını ve değerini anlama -İşbirliğine istekli olma -Personelin ihtiyaçlarına duyarlı olma -Öğrencilerin ilgilerini dikkate alma					
<i>İşletmenin Durumu</i> -Çevredeki prestiji -Kapasitesi – iş hacmi -Eğitim programına sahip olma durumu -İş güvenliği -Makine ve cihazların teknolojik durumu -Öğretim etkinlikleri için olanaklar -İşbaşı eğitimi denetleyen ustanın bulunması -İşyerinin uzaklığı -Çalışma saatleri -Öğrencilere ödenen ücret -Temizlik – giyinme biriminin bulunması -Isıtma, soğutma ve aydınlanma durumu					

Şekil 2.3. İşletme belirleme formu

Not: Şekil örneği Doğan ve diğ.(1997)'ne ait "Okul Sanayi İlişkileri" adlı eserden alınmıştır.

2.3.14. İş Dosyası Tutma

Öğrenciler hazırlanan öğretim programına uygun bir şekilde yaptıkları iş, temrin ve hizmetlerle ilgili çalışmalarını, katıldığı projeleri ve ilgili çizelgeleri bir dosyada tutarlar. Bu iş dosyasında; yapılacak her iş için doldurulacak form, öğrenciye verilen notun yazıldığı bir çizelge, sözleşme örneği, öğrencilerin uyacağı kurallar, işletmeyi değerlendirme formu, dönem çalışma takvimi, devam devamsızlık çizelgesi, öğretim planı örneği, ilgili yönetmelik maddeleri gibi evraklar bulunur. İş dosyası öğrenci tarafından doldurulur ve koordinatör öğretmen veya eğitici personel tarafından ilgili yerler imzalanır. İş dosyası dönem sonu beceri sınav komisyonunca notla değerlendirilir.

2.3.15. Eğitim Birimi Kurulumu

Farklı sektörlerde faaliyet gösteren her işletme kendi personelinin eğitimini sağlamak amacıyla eğitim birimi kurmak durumundadır. İşletmeler kendi örgüt yapıları içerisinde eğitim hizmetlerini sunabilmek için eğitim birimleri kurarlar. 3308 sayılı kanun işletmelere, kendi personelleri ile birlikte beceri eğitim uygulaması için gelen öğrenciler için eğitim birimi kurma sorumluluğu vermiştir. Personel sayısı 50'den fazla olan işletmeler kanun gereği eğitim birimi kurmak zorundadır. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre eğitim birimi en az 10 öğrencinin rahatlıkla eğitim alabileceği, günün eğitim ve teknolojik şartlarını karşılayan bir yapıda olmalıdır. Eğitim birimi işletmede verilecek teorik eğitim ve uygulamalı eğitime uygun olarak hazırlanır. Alan veya dal eğitimi gerektiren makine, araç ve gereçlerin eğitim biriminde bulunması esastır. İşletme ve okul müdürlüğü birlikte çalışarak eğitim biriminde uygulanacak eğitim programı hazırlanır. Eğitim biriminde işletme tarafından usta öğretici/eğitici personel görevlendirilir. İşletme amaçlarını gerçekleştirmek üzere eğitim birimlerinde personele verilen eğitimler beceri eğitimi için gelen öğrencilere de verilir.

2.3.16. Öğretim Planının Yapılması

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde kazanacakları davranışlar ve beceriler öğretim planında yer alır. Doğan ve diğerlerine(1997) göre öğretim planı öğrencinin kazanacağı mesleki yeterliklerin özetini kapsar. Bu yeterliklerin bir kısmı okulda bir kısmı da işletmede kazandırılır. Beceri eğitimi yapılan alanda başarılı olabilmek için gerekli bilgi ve becerilerin listesi çıkarılır. Öğrencilerin işletmede kazanması gereken yeterlikler bu liste ile belirlenir. Koordinatör öğretmen ve usta öğreticiler birlikte çalışarak öğretim planını hazırlarlar.

2.3.17. Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi

Öğrenci başarıları ile ilgili konular Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin(2018) ilgili maddelerince belirlenmiştir. İşletmelerde beceri eğitim uygulaması yapan öğrenciler iki aşamalı olarak değerlendirilir. Her dönem öğrencilerin işletmede yapmış oldukları temrin, proje, iş, deney ve hizmet bölümlerinden almış oldukları puanların aritmetik ortalaması ile dönem sonu yapılacak olan beceri sınavının ortalaması öğrencinin işletmelerde beceri eğitiminde alacağı notu oluşturur.

Öğrencilerin işyerlerinde yapmış oldukları çalışmalar iş dosyasında tutulur. Her iş için öğrenci, koordinatör öğretmen ve usta öğretici ilgili formu imzalar. Forma ayrıca işin başlama ve bitiş saatleri, hangi günlerde yapıldığı gibi bilgiler de işlenir. Bu formlar ile genel bir değerlendirme yapılarak öğrencinin iş, proje, deney ve hizmetler alanlarında alacak olduğu not belirlenir.

Dönem sonu beceri sınavı öğretim yılının son haftası içerisinde yapılır. Bu sınav 100 puan üzerinden değerlendirilir. Bu notun 80 puanlık kısmını sınav, 20 puanlık kısmını ise iş dosyası oluşturur. Bu sınavlara öğretmenler ile birlikte usta öğreticiler de katılarak komisyon oluşturulur.

2.3.18. Okul Müdürünün Görev ve Sorumlulukları

Okul – sektör işbirliğinin sağlanması ve geliştirilmesinde okul müdürüne büyük sorumluluk ve görevler düşmektedir. Okul müdürünün işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında yerine getirmesi gereken görevleri çok yönlü ve geniş kapsamlıdır. Eğitim programlarının hazırlanması, işletme – okul işbirliğine destek sağlanması, personel yönetiminin yapılması gibi konular bu kapsamdadır (Doğan ve diğ., 1997). İlgili mevzuat hükümlerine göre okul müdürünün işletmelerde beceri eğitimi kapsamında görevleri genel itibarıyla şunlardır:

- a) İşletmelerde beceri eğitimi yapacak alanların belirlenmesi,
- b) İşletmelere gönderilecek öğrenci sayılarının kararlaştırılması,
- c) Eğitim uygulamasının esas ve kurallarının oluşturulması,
- d) İşletme ile birlikte sözleşme imzalanması,
- e) Öğrencilere ödenecek ücretin belirlenmesi ve ödenmesinin sağlanması,
- f) Ücret artış miktarlarının görüşülerek sözleşmede belirtilmesi,
- g) Öğrencilerin sahip olacağı diğer sosyal hakların belirlenmesi,
- h) Sigorta işlemlerinin eksiksiz bir şekilde yapılmasının sağlanması,

- i) Sigorta kayıtlarının ve evraklarının zamanında tutularak ilgili kurumlara gönderilmesinin sağlanması,
- j) İşletmelerde beceri eğitiminin iş ve işleyişini denetlemek üzere Koordinatör öğretmen görevlendirmesi,
- k) İşletmelerde çalışan personele gerekli olan eğitimlerin verilmesini sağlanması,
- l) Beceri eğitiminin öğretim programına uygunluğunun denetlenmesi,
- m) İşletmelerde beceri eğitim uygulamasının amacına ulaşmasını sağlanması,
- n) İşletmeye gidecek öğrencileri seçilmesi,
- o) Devam devamsızlık durumlarının takip edilmesi,
- p) İşletmeler ile okul arasında işbirliğinin sağlanması,
- q) Toplantılara başkanlık edilmesi.

2.3.19. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev ve Sorumlulukları

Ortaöğretim kurumları yönetmeliğine göre okul müdürü tarafından, alanı atölye ve laboratuvar öğretmeni olan bir müdür yardımcısı koordinatör müdür yardımcısı olarak görevlendirilir. Koordinatör müdür yardımcısı işletmelerde beceri eğitimi ve stajla ilgili iş ve işlemleri yürütür. Koordinatör müdür yardımcısının görevleri şunlardır:

- a) İşletmelerde beceri eğitim uygulamasının amacına ulaşabilmesi ve planlı bir şekilde yapılabilmesi amacıyla alınacak önlemlerin belirlenmesi ve okul müdürüne bildirilmesi,
- b) İşletmelerde çalışan usta öğretici ve personele verilecek olan hizmetiçi eğitimlerin planlanması ve programın hazırlanması,
- c) Öğrencilerin sigortalanması ile ilgili işlemlerin yürütülmesi,
- d) Beceri eğitim uygulamasına giden öğrencilerin devam devamsızlık durumlarının takip edilmesi ve ilgili sisteme işlenmesi,
- e) Koordinatör öğretmenlerin takip edilmesi, koordinatörlük ile ilgili evrakların tam ve zamanında teslim edilmesinin sağlanması,
- f) Koordinatörlük görevinin dağıtılması ile ilgili işlemlerin yapılması,
- g) İşletmelerde beceri eğitimi için işletmeler tarafından istenen öğrenci sayılarının alınması ve kontenjanların belirlenmesi.

2.3.20. Koordinatör Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları

Okul müdürlüğünce; işletmelerdeki beceri eğitim çalışmalarının izlenmesi ve denetlenmesi, öğrencilerin takip edilmesi, eğitimin planlı bir şekilde devam etmesi,

uygulama esnasında ortaya çıkacak sorunların çözümü ve okul müdürlüğüne bildirilmesi, devam-devamsızlık ve başarı durumlarının tespit edilmesi ve işletmelere rehberlik yapılması amacıyla alanı atölye-laboratuvar olan öğretmenlerden koordinatör öğretmen görevlendirmesi yapılır. Doğan ve diğerlerine(1997) göre koordinatör öğretmenlerin sorumlulukları şöyle sıralanabilir:

- a) Öğrencileri işletmelere yerleştirmesi,
- b) Öğrencilerin okul ve işletmelerdeki eğitim programını planlanması ve uygulanması,
- c) Beceri eğitimindeki öğrencilerin izlenmesi,
- d) Öğrencilerin mesleki gelişimlerinin değerlendirilmesi,
- e) Öğrenciye ve usta öğreticiye gerektiğinde yardım edilmesi,
- f) Usta öğretmenlerle birlikte çalışarak her öğrenci için ayrı öğretim planının hazırlanması,
- g) Usta öğretmenlere rehberlik yapılması,
- h) Öğrencilere verilecek bilgilerin belirlenmesi,
- i) Beceri eğitim uygulamasının etkililiğinin incelenmesi,
- j) İşletmeler tarafından karşılanması gereken yasal zorunlulukların yerine getirip getirilmediğinin denetlenmesi,
- k) Usta öğretmenlerle sürekli irtibat halinde olarak oluşan sorunların çözümünün sağlanması.

Koordinatör öğretmenlerin okul-işletme işbirliği ile yürütülen bu eğitimde rolü çok büyüktür. Koordinatör öğretmenler okul sanayi işbirliği içerisinde okulu ve okul müdürlüğünü temsil ederler. Bu sebeple koordinatör öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler vardır. Öğrencileri işyerlerinde kontrol edecek olan koordinatör öğretmenlerin işletmelerde mesleki eğitimin gerektirdiği bilgilere sahip olması gerekir. İş yerinin bulunmasından öğrencinin işletmede verimli bir şekilde eğitim almasına kadar koordinatör öğretmenin birçok sorumluluğu bulunmaktadır.

2.3.21. İşletmelerin Görev Ve Sorumlulukları

İşletmelerde beceri eğitiminin tarafı olan işletmelerin görev ve sorumluluklarının hangi ölçüde yerine getirildiği eğitimin kaliteli yapılabilmesi açısından büyük önem taşır. İşletmeler öğrencilerin verimli bir şekilde beceri eğitimi yapabilmesi için gerekli olan ortamı sağlamakla yükümlüdür. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre işletmelerde beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin sorumlulukları şöyledir:

- a) İşletmede beceri eğitimi ve staj yapacak öğrenci sayısının belirlenmesi,
- b) İşletmede eğitim görebilecek alanların belirlenmesi,
- c) Eğitimin uygulanışı ile ilgili esasların belirlenmesi,
- d) Okul müdürü ile birlikte sözleşmenin imzalanması,
- e) İlgili yasalara göre ücret miktarının belirlenmesi,
- f) Öğrencilere tanınacak sosyal olanakların kararlaştırılması,
- g) Görevli olan öğretmenlere yardımcı olunması,
- h) Öğrencilerin devam, eğitim, sağlık gibi durumlarının izlenmesi ve gerekli durumlarda okula bildirilmesi,
- i) Öğrencilere ücretli ve ücretsiz izin verilmesi,
- j) Öğrencilere ait not çizelgelerinin okula teslim edilmesi,
- k) Beceri eğitim uygulaması için yeter sayıda ve nitelikte usta öğretici görevlendirilmesi,
- l) Uygulama eğitimi için gerekli araç gereç ve makinaların temin edilmesi,
- m) İş güvenliği önlemlerinin alınması,
- n) Eğitimin programa uygun yapılmasının sağlanması,
- o) Beceri eğitiminin değerlendirmesinin yapılması,
- p) Öğrenciler tarafından hazırlanan iş dosyasının imzalanması ve takip edilmesi,

2.3.22. Eğitici personel/Usta öğreticinin Görev ve Sorumlulukları

Okul-sektör işbirliğine dayalı bir eğitim olan işletmelerde beceri eğitiminde okulda öğretilmesi neredeyse mümkün olmayan becerilerin öğrenciye kazandırılması amaçlanır. Bu amaç doğrultusunda işletmelerde öğrencilere verilecek olan eğitimden usta öğreticiler sorumludur. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre işletmelerde beceri eğitiminde görev alacak olan eğitici personel veya usta öğreticilerin görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Beceri eğitimi ile ilgili yapılacak olan toplantılara katılması,
- b) Hizmetiçi eğitim kurslarına katılması,
- c) Koordinatör öğretmen ile birlikte yıllık beceri eğitim planının hazırlanması,
- d) Öğretim planının amacına uygun bir şekilde uygulanması,
- e) Çalışma takvimine uyarak çalışma yapılması,
- f) Öğrencilere gerekli eğitimin verilmesi,
- g) Eğitime ilişkin iş dosyasının tutulmasını sağlanması,
- h) Öğrenci başarısının değerlendirilmesi,
- i) Öğrencilerin devam-devamsızlıklarının izlenmesi,

- j) Öğrencilerin iş hayatı ile ilgili yetişmesinin sağlanması.

2.3.23. Öğrencilerin Görev ve Sorumlulukları

Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimi uygulaması ile okulda aldıkları teorik eğitimlerini sektörde uygulama fırsatı yakalarlar. Sektörle işbirliği içerisinde gerçekleşen bu uygulamada öğrencilerin istenen kazanımları elde edebilmeleri için görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekmektedir. Öğrencinin okul yönetimine, koordinatör öğretmene, işletmeye, usta öğreticisine, ailesine ve kendisine karşı sorumlulukları vardır. Bunlar özetle şöyle listelenebilir:

- a) İşletmedeki davranışlarına dikkat ederek okulunu en iyi şekilde temsil etmesi,
- b) İşletmelerde beceri eğitimi uygulaması başlamadan önce uygulama hakkında yeterli bilgi edinmesi,
- c) Okulda aldığı teorik eğitimin eksiklerini işletmede tamamlaması,
- d) Koordinatör öğretmen ile irtibat halinde olması,
- e) Öğretmenlerinin ve usta öğreticinin uyarılarını ve önerilerini dikkate alması,
- f) Sorunları koordinatör öğretmenle iletişim haline geçerek çözmesi,
- g) Okulda uygulanan mevzuat hükümlerine uyması,
- h) İşletme yönetimini, çalışanlarını tanıması, sorumluluklarının bilincinde olması,
- i) İşletmede belirlenen kurallara uyması,
- j) İşletme çalışma saatlerine dikkat etmesi,
- k) Kılık kıyafetine özen göstermesi,
- l) İşyerindeki araç gereçleri dikkatli kullanması,
- m) İş güvenliği konularına dikkat etmesi, iş kazalarına karşı yeterli önlemleri alması,
- n) Beceri uygulaması için istekli olması,
- o) Usta öğreticinin öğrettiği konuları dikkatle izlemesi ve öğrenmeye çalışması,
- p) İşletmede devamsızlık yapmaması,
- q) Gizlilik gerektiren konulara dikkat etmesi,
- r) Mesleğine karşı olumlu tutum geliştirmesi,
- s) İnsan ilişkilerinde ölçülü ve saygılı olması,
- t) Zamanını iyi değerlendirebilmesi (Doğan ve diğ.,1997).

2.4. İlgili Araştırmalar

Eroğlu(1999) tarafından yapılan tez çalışmasının konusu “Kız Meslek Lisesi El Sanatları Bölümü Öğrencilerinin Okul-Sanayi İşbirliği Kapsamında İşletmelerde Beceri

Eğitimi İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar, Nedenleri Ve Çözüm Yolları” şeklindedir. Araştırma 1997-1998 öğretim yılında Ankara il merkezinde yapılmıştır. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Koordinatör öğretmenlerin görevleri ile ilgili hizmetiçi eğitim almadıkları, işletmelerde beceri eğitimi uygulaması hakkında hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları,
2. İşletmeyi seçme konusunda koordinatör öğretmenlerin yönlendirmesi sonucunda “Az”, okul yönetiminin yönlendirmesi sonucunda “Orta” derecede sorunla karşılaştığı,
3. Öğrencilerin; iletişim, alanla ilgili bilgilerin pekiştirilmesi, iş yerinin bulunduğu çevrede öğrencilerin rahatlıkla hareket edebilmesi, öğrencilerin kıyafetleri, iş yerlerinde temizlik ve bakımına önem verilmesi, havalandırma, ısıtma ve aydınlatmanın yeterli olması, iş kazalarına karşı alınan önlemler konularında sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir.
4. Bu sorunların nedenleri olarak; her bir mesleki alana yönelik iş yerinin olmaması, alanında yeterli olmayan öğrencilerin işletmelere gönderilmesi, iş yerlerinde araç gereçlerin öğrencilere kullanılmaması, okuldaki araç-gereçlerle işletmede bulunanların farklı olması, işyerinin çalışma saatlerine uymaması, ödenen ücretlerin yetersiz olması, iş yerinin uzak olması konuları gösterilmiştir.

Gülseven(1999) tarafından yapılan tez çalışmasının konusu “İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasının İşletme ve Öğrenci Açısından değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir. Araştırma Sivas ve Yozgat illerinde yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları şöyle listelenebilir:

1. Öğrencilerin işletme ile iyi ilişkiler kurabildiği, öğrencilerin uygulama ile mesleki yeterlik kazandığı, teorik bilgilerini uygulamaya dönüştürebildiği, öğrencilerin disiplin problemi oluşturmadığı,
2. Öğrencilerin işletmeyi zor durumda bırakabilecek hatalar yapabildiği,
3. İşletmelerin fiziki durumunun beceri eğitimi için yeterli olduğu,
4. Öğrencilere yeteri kadar rehberlik yapıldığı,
5. Öğrencilerin aldıkları teorik eğitimin uygulama için yetersiz kaldığı,
6. Öğrencilerin ücretlerinin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alparslan(2004) tarafından yapılan araştırma konusu “3308 Sayılı Meslek Eğitim Kanunu Uyarınca Kız Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamasını Değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir. Araştırma Ankara ilinde kız meslek liselerinde yapılmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde İşletmelerde Meslek Eğitimi uygulaması ile bazı aksaklıklar olduğu ve ilgililerin bu konuya çok fazla önem vermedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçları şöyle sıralanabilir:

1. Uygulama için işletme seçiminde sorunlar bulunduğu,
2. Mesleki eğitim uygulaması öncesinde öğrencilere hazırlık eğitimi verilmediği,
3. Öğrenciye yönelik plan hazırlanmada sorunlar bulunduğu,
4. Koordinatör öğretmen – işletme – okul arasında işbirliğinin yeterli olmadığı,
5. Eğitici personelin yeterli eğitim sahibi olmadığı,
6. Öğrencilerin tüm üretim ünitelerinde çalışmadığı,
7. Öğrencilerin araç ve gereçlerden yeterince faydalanmadığı,
8. Öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırıldığı,
9. Koordinatör öğretmenlerin ve işletme temsilcilerinin hizmetiçi eğitime ihtiyaçları olduğu tespit edilmiştir.

Aydın(2004) tarafından yapılan tez çalışmasının konusu “İşletmelerde Staj Yapan Teknik ve Anadolu Teknik Lisesi Bilgisayar(Yazılım-Donanım) Bölümü Öğrencilerinin Staj Çalışmalarının Değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir. Bursa ilinde yapılan araştırma, işletmelerde staj yapan teknik ve Anadolu teknik lisesi bilgisayar bölümü öğrencilerinin staj çalışmalarının öğrenci, öğretmen ve işletme tarafından değerlendirilmesi ve öğretim programının geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda listelenmiştir.

1. İşletme staj raporlarında staj çalışmalarının değerlendirilmesi konusunda işletmeler tavır ve mesleki alışkanlıkları öğrencilerde yetersiz bulmakta ancak staj sonrası bölüm zümre öğretmenlerinin tavır ve mesleki alışkanlıkları edinme konusunda öğrencileri gözle görülür oranda yeterli bulmaktadır. Bu durum öğrencilerin işletmeye gönderilmesinin çok faydalı olduğunu göstermektedir.
2. Stajda en çok karşılaşılan sorunlar amirin öğreneceği işi bütün yönleriyle kavrayabilmesi için bütün fırsatları tanımaması, staj yaptığı kurumdaki amirin yasal düzenlemeye uygun davranmaması, staj süresinin mesleki becerilerin iş hayatına

kazanılması için yeterli olmaması, okulda iş yerine göre daha fazla mesleki beceri kazanamamasıdır.

3. Öğretim programlarının güncellenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yüksek(2006) tarafından yapılan tez çalışmasında konu olarak “Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında İşletmede Beceri Eğitimi Uygulamasının İşletme Ve Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi (Elektronik-Bilgisayar Bölümleri)” seçilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şöyle listelenebilir:

1. Öğrenciler, işletmede beceri eğitimine gönderilmeden önce staj eğitimi süresince kendilerine tanınan ve yönetmelikle güvence altına alınan haklar konusunda ve görev tanımı konusunda öğretmenleri tarafından bilgilendirilmemektedir.
2. Öğrencilerin staj yapacakları işletmelerin okudukları bölüme uygun olmasına dikkat edilmemektedir.
3. Öğrenciler günde 8 saatten fazla çalıştırılmaktadır.
4. Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimini önemsememektedir.
5. Kurallara uyma ve kıyafet kısıtlarına dikkat etme konularında sorunlar bulunmaktadır.
6. İşletmelerdeki teknolojinin okullardaki teknolojiye farklı olduğu tespit edilmiştir.
7. Öğrencilerin alanları dışında işlerde çalıştırıldığı tespit edilmiştir.
8. Öğrenciler İş güvenliği ve iş kazaları ile ilgili yeterince bilgilendirilmemektedir.
9. İşletmelerde öğretim programına uygun eğitici personel/usta öğretici bulunmamaktadır.

Kunt (2006) tarafından yapılan tez çalışmasının konusu “ Ortaöğretim II. Kademe Seramik Eğitimi Programlarında Ve İşletmelerdeki Kurumsal Uygulamalarda Karşılaşılan Sorunlar” şeklindedir. Çanakkale ilindeki Endüstri Meslek Lisesi Çinicilik ve Seramik Bölümü 2006 yılında öğrenim gören son sınıf öğrencileri üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları şöyle sıralanabilir:

- 1- İşletmelere beceri eğitimi için öğrenci verilirken okulların 3308 sayılı mevzuat hakkında öğrencilere bilgi vermediği ve mevzuatta oluşan değişiklikleri öğrencilere yeterince aktarmadığı, meslek eğitimi uygulamasına başlarken öğrencilere yönelik hazırlık eğitimi verilmediği,
- 2- Öğrencilerin okulda aldıkları eğitim konularıyla, iş yerinde gördükleri uygulamalı eğitim arasında tutarlılık bulunmadığı,

- 3- Mevcut okul işletme ortaklaşa eğitiminde, okul ile işletmeler arasındaki iş birliğinin kısıtlı olduğu,
- 4- İşletmelerin, program geliştirme, mesleki eğitimi planlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarına katılma düzeyinin yetersiz olduğu,
- 5- İşletmede beceri eğitimi gören öğrencilerin (disiplin, devam, mesleki uygulamaları) denetlenmesi ve takibinde sorunların yaşandığı,
- 6- Öğrencilerin işletmelerdeki uygulamalarındaki yanlışların düzeltilmesinde, uygulama başarılarının ölçümünde ve değerlendirilmesinde yetersizliklerin bulunduğu,
- 7- Öğrencilerin beceri eğitimlerinin değerlendirilmesinden sonra yeni düzenlemelerin yapılması konusunda okul ile işletmenin birlikte hareket etmediği,
- 8- Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi öncesi iş yeri uygulama programı hakkında yeterince bilgi verilmediği,
- 9- Okulların atölye ve laboratuvarlarının teknik gelişme ve yenilikleri atölyelerine yeterince aktaramadığı,
- 10- Öğrencilerin, iş yerinde alanlarıyla ilgili yenilikleri daha yakından ve hızlı takip ettiğini,
- 11- Eğitim programlarının işletmelerdeki işlerle kısmen uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Demirci(2007)'nin yaptığı çalışmanın konusu “Ticaret Meslek Lisesinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Yolları” olarak belirlenmiştir. Araştırma 2006-2007 öğretim yılında Ticaret Liselerinde öğrenim gören 283 son sınıf öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğrencilerin bir kısmının bölümleri ile alakalı olmayan alanda beceri eğitimi yapmakta oldukları,
2. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 60. maddesine göre öğrencilerin tamamının beceri eğitimi için işyerlerine okul tarafından yerleştirilmesi gerekirken, öğrencilerin büyük çoğunluğunun kendi imkânları ile işe yerleşmek oldukları,
3. Öğrencilerin eğitimlerini usta öğreticilerden çok diğer personel tarafından verildiği,
4. Öğrencilerin % 20,1 i hiçbir zaman koordinatör öğretmenlerin kendileri ile düzenli olarak görüşmediği, % 29,1 i ise koordinatör öğretmenle nadiren düzenli olarak görüştükleri,

5. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun 1 aylık ücretli izin hakkından hiçbir zaman faydalanamadığı,
6. Öğrencilerin işletmelerde temizlik, çay servisi vb. ayak işlerinde kullanıldığı,
7. Öğrencilerin çoğunluğunun işyerinde koordinatör öğretmenlerle görüşmedikleri,
8. Öğrencilerin işyerlerinde sözlü hakarete uğradıkları,
9. Öğrencilerin, bazen hafta sonlarında işyerlerinde çalışmak zorunda kaldıkları,
10. Öğrencilerin çoğunluğunun okulda öğrendikleri bilgileri işyerinde uygulayamadıkları ortaya çıkmıştır.

Yaşa(2018) tarafından yapılan tez çalışmasının konusu “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Beceri Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışlarının Değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir. Araştırma 2016-2017 öğretim yılında Kocaeli ili genelinde Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinin Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ile Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri alanlarında eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okulda öğrendiklerinin işyerinde yaptığı iş ve işlemlerle benzer olduğu ve bu konunun işyerinde hatalı işler yapmadıklarını ortaya konmuştur. Ve yine Beceri eğitimle ilgili konuların başında gelen işyerinde mesai saati dışında çalıştırma, mobbing, öğrenciler arasında ayırım konularının çok fazla görülmediği yapılan araştırmada görülmüştür. Beceri eğitim sonrası özellikle bu eğitimi alan öğrencilerin mesleklerine daha fazla bağlandıkları, mesleklerini daha çok sevdiklerini ve işyerlerinde gördükleri eğitimle, okul sonrası bu işyerlerinde çalışma isteklerinin yüksek oranda olduğu ve yine öğrencilerin beceri eğitim öncesi düşüncelerine aykırı olarak yüksek öğrenimi düşünmeye başladıkları ve bunun oranının azımsanamayacak kadar yüksek olduğu görülmüştür.

Tarhan(2018) tarafından yapılan araştırmanın konusu “Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanmakta Olan İşletmelerde Beceri Eğitiminin Yönetimine İlişkin Öğretmen Ve İşveren Görüşleri” olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda mesleki ve teknik anadolu liselerinde uygulanmakta olan işletmelerde beceri eğitiminin yönetimine ilişkin öğretmenler, beceri eğitimlerinin amacına ulaştığına, kontenjan planlamasının etkin bir şekilde yapıldığına, öğrencilere verilen ücretin zamanında ödendiğine, beceri eğitiminin işyerinde alanında eğitimli kişiler tarafından verildiğine, öğrencilerin iş kazası veya meslek hastalığı geçirmesi durumunda işyerinin gereken sorumluluğu üstlendiğine, eğitim sürecinde öğrencilerin bir sorunla karşılaşmaları durumunda işyerinin gereken müdahaleyi yaptığına, eğitim programlarının etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için okulun ve işyerinin

ortak planlamalar yaptığına ve dönem sonlarında öğrencilerin değerlendirilmesinin mevzuata uygun şekilde yapıldığına katıldıklarını belirtmişlerdir.

Zengin(2014) tarafından yapılan “Meslek Lisesi Matbaa Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Sanayi Stajı Esnasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerili” adlı araştırma İstanbul il sınırları içindeki Meslek lisesi matbaa alanı son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları özetle şöyle sıralanabilir:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu işyerleri okul aracılığıyla bulmuşlardır. Okulların öğrencileri staja yerleştirme görevini yerine getirdikleri söylenebilir.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin, mesleki eğitim gördükleri işletmelerin yarısından fazlasında eğitim bölümü bulunmamaktadır.
3. Araştırmaya katılan öğrencilere işletmelerde beceri eğitimini çoğunlukla usta öğretici yaptırmaktadır.
4. İşletmelerin çoğunluğu staj ücretlerini ödedikleri söylenebilir.
5. Öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerini kolay buldukları ve işyerlerine ulaşmalarının kolay olduğu, yarısına yakınının işyerlerini okulun bulunduğu ortaya çıkmıştır.
6. Öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerinde iş güvenliği tedbirlerinin alındığı, yarısından çoğunda iş güvenliği eğitimlerinin verildiği belirlenmiştir.
7. Öğrencilerin yarısının günlük çalışma süresinden fazla çalıştıkları ortaya çıkmıştır.
8. İşyerlerinde çoğunlukla öğrencilere; becerilerine uygun işler verildiği, okulda edindikleri bilgi ve becerileri kullanabildikleri, işyerinde makine ve teçhizatları kullanma fırsatı buldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu kendilerine eğitimi yaptırılanların bilgi ve becerilerini de yeterli bulmuşlardır.
9. Öğrencilerin çoğunluğu; işyerlerinin fiziki şartlarından memnun ve yemek, servis gibi olanaklarından yararlanıyor iken işyerinin kurallarına uyum sağlamada zorlanmaktadırlar.
10. Öğrencilerin çoğunluğunun; koordinatör öğretmenlerinin düzenli olarak işyerlerini ziyaret ettikleri ve öğrencilere sorunlarının çözümünde yardımcı oldukları ortaya çıkmıştır.
11. Öğrencilerin çoğunluğunun; işyerlerindeki personelle sorunlar yaşamadıkları, yöneticilerinin kendilerine diğer personele davrandığı gibi davrandığı ortaya çıkmıştır.
12. Öğrencilerin çoğunluğu; staj süresinin bir yıl olmasını yeterli bulmuşlardır
13. Öğrencilerin çoğunluğunun; işyerlerinden ücretlerini düzenli alabildikleri görülürken, yarısından fazlası ücret miktarını yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, evren ve örneklem, veri toplama tekniği, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması, verilerin çözümlenmesi ve sonuçların yorumlanması konuları yer almaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. “Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2002, s.77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; Denizli ilinde bulunan mesleki ve teknik anadolu liselerinin, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’na göre işletmelerde beceri eğitimi yapan, bilişim teknolojileri alanı 12. sınıf öğrencileri ve koordinatör öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Denizli ili merkez ilçelerinde bulunan Bilişim Teknolojileri alanı 12. sınıf öğrencileri ve koordinatör öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde öğrenim gören 193 son sınıf Bilişim Teknolojileri alanı öğrencisine ve Bilişim Teknolojileri alanında koordinatörlük görevi yapan 53 koordinatör öğretmene anket uygulanmıştır. Tablo 3.1’de araştırmaya katılan okullar ve buldukları ilçeler gösterilmiştir.

Tablo 3.1. *Araştırmaya Katılan Okullar*

<i>Okul Adı</i>	<i>İlçesi</i>
1 Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Pamukkale
2 Osman Aydın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Pamukkale
3 Orhan Abaloğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Pamukkale
4 İş Adamları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Merkezefendi
5 Servergazi Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Merkezefendi
6 Albayrak Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Merkezefendi
7 Necla-Ergun Abaloğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Merkezefendi
8 İbrahim Cengiz Özel Eğitim Meslek Lisesi	Merkezefendi

Araştırmaya katılan koordinatör öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin veriler Tablo 3.2 de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Koordinatör Öğretmenlerin Demografik Bilgilerine İlişkin Değerleri Gösteren Tablo

		N	Yüzde	Toplam Yüzde
Cinsiyet	Kadın	17	32,1	32,1
	Erkek	36	67,9	100,0
Mesleki Kıdem	6-10 yıl	9	17,0	17,0
	11-15 yıl	27	50,9	67,9
	16 yıl ve üzeri	17	32,1	100,0
Okul Türü	Endüstri Meslek Lisesi	25	47,2	47,2
	Kız Meslek Lisesi	21	39,6	86,8
	Diğer	7	13,2	100,0

Araştırmaya katılan koordinatör öğretmenlerin %32,1'i kadın, %67,9'u erkektir. Tablo 3.2 incelendiğinde koordinatör öğretmenlerin %17'si (6-10) yıl, %50,9'u (11-15) yıl, %32,1'i (16 ve üzeri) yıldır öğretmenlik görevini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Buna göre %67,9 oran ile katılımcıların çoğunun 15 yıldan daha az kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Bu durum Bilişim Teknolojileri alanının kısmen yeni bir alan olmasından kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin çalıştığı okul türlerine bakıldığında %47,2'sinin Endüstri Meslek Lisesinde, %39,6'sının Kız Meslek Lisesinde, %13,2'sinin diğer okul türlerinde çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya Denizli ili merkez ilçelerinde öğrenim gören 193 Bilişim Teknolojileri alanı son sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin veriler Tablo 3.3'de sunulmuştur.

Tablo 3.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgilerine İlişkin Değerleri Gösteren Tablo

		N	Yüzde	Toplam Yüzde
Cinsiyet	Kız	96	49,7	49,7
	Erkek	97	50,3	100,0
İşletmeyi Bulan Kişi Durumu	Okul Yönetimi	13	6,7	6,7
	Öğretmenlerim	66	34,2	40,9
	Ailem	41	21,2	62,2
Mezun Olduktan Sonra Alanda Çalışmayı İsteme Durumu	Kendim	73	37,8	100,0
	Evet	94	48,7	48,7
Beceri Eğitimi Yapılan Sektör	Hayır	99	51,3	100,0
	Kamu Sektörü	38	19,7	19,7
Okul Türü	Özel Sektör	155	80,3	100,0
	Endüstri Meslek Lisesi	83	43,0	43,0
	Kız Meslek Lisesi	73	37,8	80,8
	Diğer	37	19,2	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında %49,7 kız, %50,3 erkek olduğu görülmektedir. Bu sonuç değerlendirildiğinde Denizli Merkez ilçelerinde

Bilişim Teknolojileri alanında öğrenim gören kız ve erkek öğrenci dağılımının eşit düzeyde olduğu söylenebilir. İşletmeyi bulan kişi durumu sonuçları; %6,7 okul yönetimi, %34,2 öğretmenler, %21,2 aile, %37,8 öğrencinin kendisi şeklinde dağılmıştır. İşletmeyi bulma durumu incelendiğinde “okul yönetimi” ve “öğretmenlerim” seçeneğinin toplam %40,9 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin iş yerlerinin daha yüksek bir oranda öğrencinin kendisi veya ailesi tarafından bulunduğu söylenebilir. Öğrencilere mezun olduktan sonra alanda çalışmayı düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. Bu soruya %48,7 Evet, %51,3 Hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun kendi alanında çalışmayı istemedikleri görülmektedir. Bu durumun; liseye geçiş döneminden itibaren yeterli yönlendirmenin yapılmaması, alan tanıtımlarının yeterli ölçüde olmaması, öğrencilerin istemediği halde ailesi veya okul tarafından bu alana geçiş için zorlanması, alanın öğrenciye sevdirememesi ve işletmelerde beceri eğitiminde sorun yaşaması gibi sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Beceri eğitimi yapılan sektör dağılımı; %19,7 Kamu Sektörü, %80,3 Özel Sektör olduğu görülmektedir. Özel Sektörde staj yapan öğrencilerin oranının çok daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okul dağılımı incelendiğinde; %43 Endüstri Meslek Lisesi, %37,8 Kız Meslek Lisesi, %19,2 Diğer okul türlerimde olduğu görülmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri içinde Endüstri Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi okul türlerinin çoğunlukta olduğu saptanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada likert ölçüm tekniğinden yararlanarak hazırlanan ifadelerden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketin oluşturulmasında işletmelerde beceri eğitiminin tarafları olan okul yöneticileri, koordinatör öğretmenler, işletme yetkilileri ve stajyer öğrencilerle görüşülmüştür. Görüşmeler sonucunda İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlar belirlenmiştir. Ayrıca danışman gözetiminde literatür taraması yapılmış ve araştırmalarda kullanılan anketler değerlendirilmiştir. Hazırlanan soru havuzu uzman görüşleri de alınarak son şeklini almıştır.

Araştırmada öğrencilere ve işletmelerde öğrencileri takip eden koordinatör öğretmenlere anket uygulanmasına karar verilmiştir. Bu sebeple “İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Anketi” ve “İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Anketi” adında iki anket geliştirilmiştir.

Her iki anket de iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerle ilgili sorular bulunmakta, ikinci bölümde İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlar

yer almaktadır. Ankette sorulan sorular likert ölçek yapısına göre beş seçenekten oluşmaktadır. Bu seçenekler ve ölçüm değerleri şu şekildedir:

Kesinlikle Katılmıyorum	(+1)
Katılmıyorum	(+2)
Kararsızım	(+3)
Katılıyorum	(+4)
Kesinlikle Katılıyorum	(+5)

Yapılan hesaplama sonucunda anketteki bir ile beş arasındaki aralık genişliği $n-1/n$ formülü kullanılarak 0.8 değer olarak belirlenmiştir. İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin anket değerlendirme değerleri Tablo 3.4.' de verilmiştir.

Tablo 3.4. *Öğretmen ve Öğrenci Anketlerine Yönelik Derecelendirme Tablosu*

<i>Katılma Derecesi</i>	
Kesinlikle Katılıyorum	(4. 20 - 5. 00)
Katılıyorum	(3. 40 - 4. 19)
Kararsızım	(2. 60 - 3. 39)
Katılmıyorum	(1. 80 - 2. 59)
Kesinlikle Katılmıyorum	(1. 00 - 1. 79)

3.3.1. Veri Toplama Araçlarının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Anketi ve İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Anketi geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları iki bölüm halinde sunulmuştur.

3.3.1.1. Öğretmen Anketi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. “İçerik geçerliği, ölçme aracında bulunan ifadelerin ölçme amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediği sorunu ile ilgili olup, “uzman görüşü” ne göre saptanır” (Karasar, 2002, s.151). Hazırlanan öğretmen anketi geliştirildikten sonra geçerliğini test etmek amacıyla uzman görüşüne sunulmuş, Eğitim Yönetimi alanından dört ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme alanından iki uzmanının görüşleri alınmıştır. Alınan geribildirimler sonucunda gerekli değişiklikler yapılarak anket son halini almış ve pilot uygulamaya hazır hale gelmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için yapılan pilot uygulama, araştırma evrenine dâhil edilmeyen Denizli ili genelinde mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan toplam 256 atölye ve laboratuvar öğretmenine uygulanmıştır. Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri hesaplanmış ve Barlett Küresellik Testi uygulanmıştır. Sonuçta KMO değerinin (.93) istenen değeri (.60) sağladığı görülmüş ve Bartlett testi ki-

kare değerinin anlamlı ($\chi^2=10270,671$; $p<.05$) olduğu görülmüştür. Bu değerlere bakarak verilere faktör analizinin uygulanabileceğine karar verilmiştir.

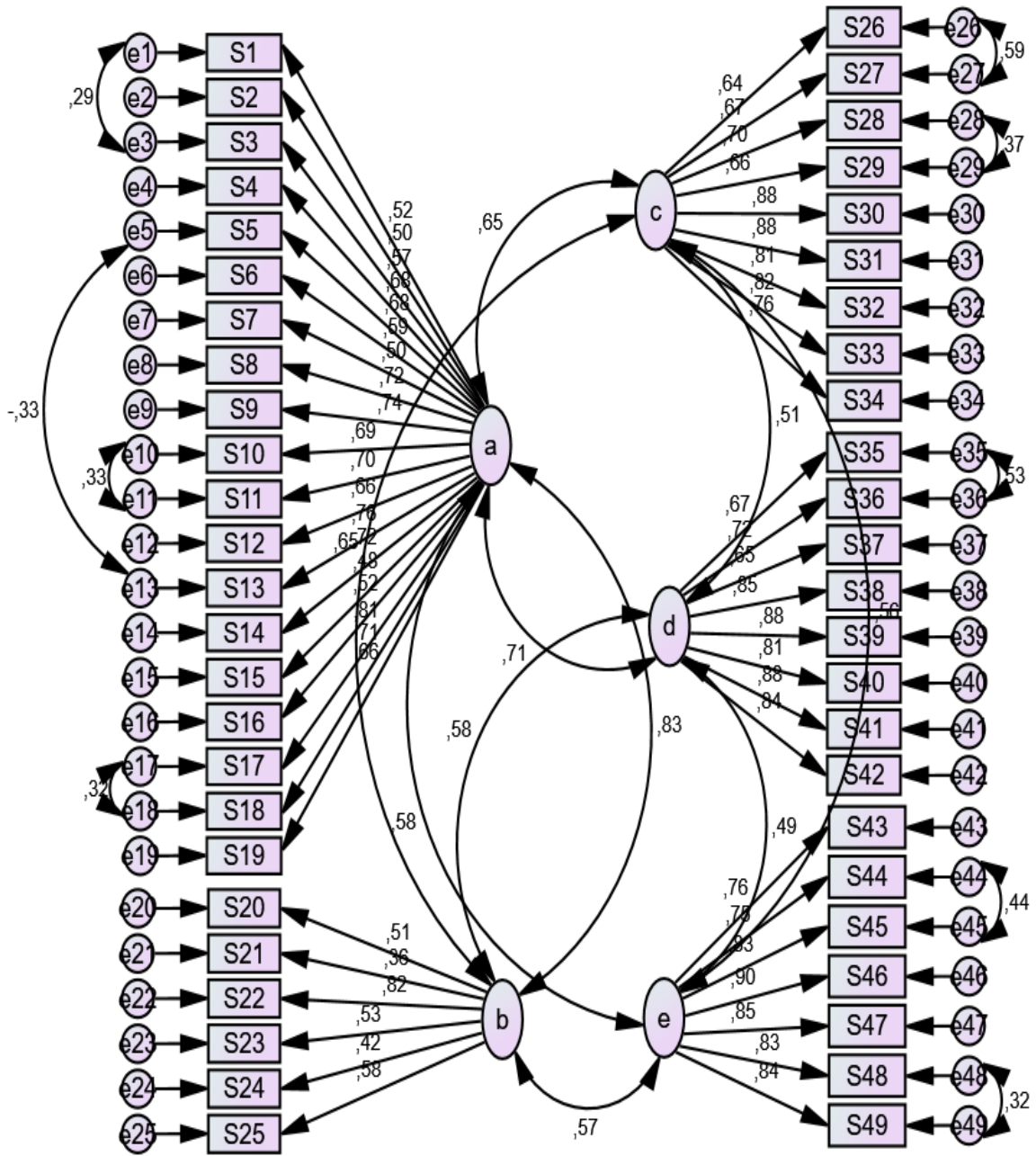
Çizelge 3.1. Öğretmen Anketine Yönelik AFA Faktör Yükleri

Uygulama Ölçeği Madde Numarası	Orijinal Ölçek Madde Numarası	Faktör Yük Değerleri				
		1	2	3	4	5
S1	S1	.528				
S2	S2	.454				
S3	S3	.542				
S4	S4	.607				
S5	S5	.566				
S6	S6	.440				
S7	S9	.550				
S8	S10	.685				
S9	S11	.599				
S10	S12	.666				
S11	S13	.626				
S12	S14	.619				
S13	S15	.569				
S14	S16	.633				
S15	S17	.513				
S16	S18	.546				
S17	S19	.629				
S18	S20	.595				
S19	S22	.611				
S20	S23					.471
S21	S24					.532
S22	S25					.588
S23	S26					.611
S24	S7					.535
S25	S8					.444
S26	S27		.666			
S27	S28		.684			
S28	S29		.638			
S29	S30		.604			
S30	S31		.751			
S31	S32		.798			
S32	S33		.726			
S33	S34		.789			
S34	S35		.717			
S35	S38			.670		
S36	S39			.647		
S37	S40			.503		
S38	S41			.791		
S39	S42			.805		
S40	S43			.771		
S41	S44			.790		
S42	S45			.720		
S43	S46				.695	
S44	S47				.749	
S45	S48				.796	
S46	S49				.852	
S47	S50				.770	
S48	S51				.772	
S49	S52				.808	

İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen anketinin temel boyutlarını ve faktör yapısını ortaya koymak amacıyla, 52 madde üzerinden faktör

analizi yapılmıştır. Analizde, ölçek Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ile sınanmış ve ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Araştırmada faktör analizinde aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ayıklanmasında iki ölçüt kullanılmıştır. Öncelikle maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olup olmadığı değerlendirilmiştir. Faktör yük değerinin 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu değer 0.30 a kadar indirilebilir (Büyüköztürk, 2018, s.134). Kullanılan ikinci ölçüt; maddelerin tek bir faktörde yüksek yük değerine, diğer faktörlerde ise düşük yük değerine sahip olmasıdır. Yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az .10 olması önerilir (Büyüköztürk, 2018, s.135). Buna göre faktör yükü farkı .10 den düşük olan maddeler ölçekten atılmıştır. Verilerin daha kolay yorumlanabilmesi amacıyla varimax eksen döndürme tekniği kullanılmıştır. Anılan ölçütlere dayanılarak faktör analizi sonucunda 21,36 ve 37. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Anketi oluşturan maddelere ilişkin faktör yüklerinin 0,44 ile 0,85 arasında değiştiği görülmüştür. Bu sonuçlar anketin kabul edilebilir düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğuna ilişkin kanıt olarak değerlendirilmiştir. Faktör analizi sonucunda ölçeğin 5 boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır. Öğretmen anketine yönelik faktör yükleri Çizelge 3.1’de gösterilmiştir.

AFA sonucunda ortaya çıkarılan modelin yapısal geçerliğini doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde beş faktörlü yapı modellenmiş ve test edilmiştir. Yapılan test sonucunda program tarafından tavsiye edilen modifikasyonlar incelendiğinde, a faktöründe S1-S3, S5-S13, S10-S11, S17-S18, c faktöründe S26-S27, S28-S29, d faktöründe S35-S36, e faktöründe S44-S45 ve S48-S49 maddelerine ait hata kovaryanslarının ilişkili olduğu ve bu ilişkinin modelin uyum iyiliği indekslerine önemli derecede olumsuz etkisi olduğu görülmüştür. Uyum iyiliği indekslerinin artırılması için bu maddelerin hata kovaryanslarına ait ilişkiler modele eklenmiştir. Tekrar yapılan analiz sonucunda ulaşılan uyum indeksleri (AGFI değeri .84, GFI değeri .86, CFI değeri .90 ve RMSEA değeri .07) modelin iyi uyumunun olduğunu göstermiştir. Ki-kare değeri ile serbestlik derecesi oranı incelendiğinde ise söz konusu değerlerin ($\chi^2/sd = 2,34$) 2.5’in altında olduğu ve kabul edilebilir bir uyum değerine işaret ettiği görülmüştür. Oluşturulan öğretmen anketinin model yapısı ve standart DFA açıklama oranları Şekil 3.1.’de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Öğretmen anketi model yapısı ve DFA açıklama oranları

Yapılan analiz sonucunda modelde yer alan bütün maddelere ait faktör yük değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Öğretmen anketine ait AFA ve DFA sonuçlarına ait veriler Çizelge 3.2.' de verilmiştir. Çizelge 3.2. incelendiğinde AFA' ya ait madde-faktör yük değerlerinin .44 ile .85 arasında, DFA' ya ait madde-faktör yük değerlerinin ise .36 ile .90 arasında değiştiği görülmektedir.

Çizelge 3.2. Öğretmen Anketi AFA ve DFA Madde Yük Değerleri

<i>Uygulama Ölçeği Madde Numarası</i>	<i>Orijinal Ölçek Madde Numarası</i>	<i>AFA Madde Faktör Yük Değeri</i>	<i>DFA Madde Faktör Yük Değeri</i>
S1	S1	.528	.522
S2	S2	.454	.495
S3	S3	.542	.567
S4	S4	.607	.680
S5	S5	.566	.679
S6	S6	.440	.587
S7	S9	.550	.504
S8	S10	.685	.725
S9	S11	.599	.740
S10	S12	.666	.690
S11	S13	.626	.698
S12	S14	.619	.660
S13	S15	.569	.761
S14	S16	.633	.721
S15	S17	.513	.484
S16	S18	.546	.522
S17	S19	.629	.805
S18	S20	.595	.706
S19	S22	.611	.660
S20	S23	.471	.514
S21	S24	.532	.359
S22	S25	.588	.821
S23	S26	.611	.526
S24	S7	.535	.425
S25	S8	.444	.584
S26	S27	.666	.636
S27	S28	.684	.667
S28	S29	.638	.704
S29	S30	.604	.662
S30	S31	.751	.876
S31	S32	.798	.877
S32	S33	.726	.808
S33	S34	.789	.815
S34	S35	.717	.755
S35	S38	.670	.674
S36	S39	.647	.722
S37	S40	.503	.654
S38	S41	.791	.853
S39	S42	.805	.877
S40	S43	.771	.809
S41	S44	.790	.877
S42	S45	.720	.842
S43	S46	.695	.756
S44	S47	.749	.752
S45	S48	.796	.826
S46	S49	.852	.901
S47	S50	.770	.851
S48	S51	.772	.830
S49	S52	.808	.844

Öğretmen anketinin güvenilirlik analizi için madde-toplam puan korelasyonları ve Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Çizelge 3.3.' de anketin güvenilirlik analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.3. Öğretmen Anketi Güvenilirlik Analizi Sonuçları

<i>Madde Numarası</i>	<i>Madde Toplam Test Korelasyonu</i>	<i>Cronbach-Alpha</i>
S1	.511	
S2	.462	
S3	.515	
S4	.598	
S5	.628	
S6	.546	
S7	.464	
S8	.664	
S9	.701	
S10	.611	
S11	.609	
S12	.620	
S13	.705	
S14	.651	
S15	.427	
S16	.482	
S17	.757	
S18	.645	
S19	.621	
S20	.456	
S21	.225	
S22	.697	
S23	.386	
S24	.376	
S25	.547	.964
S26	.543	
S27	.555	
S28	.656	
S29	.609	
S30	.681	
S31	.632	
S32	.617	
S33	.591	
S34	.603	
S35	.619	
S36	.680	
S37	.585	
S38	.631	
S39	.630	
S40	.618	
S41	.654	
S42	.678	
S43	.620	
S44	.557	
S45	.585	
S46	.607	
S47	.632	
S48	.600	
S49	.614	

Çizelge 3.3.'de görüldüğü üzere öğretmen anketinin güvenilirliği için yapılan analizlerde anketin madde-toplam test korelasyonları .225 ile .757 arasında değişmektedir ve veri toplama aracının Cronbach-Alpha değeri .964 olarak bulunmuştur.

Yapılan testler sonucunda anketin beş boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır. Araştırmacı tarafından ortaya çıkarılan bu boyutlar; İşletme, Mevzuat, Okul, Öğrenci ve Öğretmen olarak adlandırılmıştır. İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik hazırlanan öğretmen anketi kendi içinde toplam beş alt boyut olarak ele alınmıştır. Anketteki maddelerin boyutları ve bu boyutlara ilişkin numaraları aşağıda gösterilmiştir:

1. İşletme Boyutu Soru Numaraları: 1-19 arası
2. Mevzuat Boyutu Soru Numaraları: 20-25 arası
3. Okul Boyutu Soru Numaraları: 26-34 arası
4. Öğrenci Boyutu Soru Numaraları: 35-42 arası
5. Öğretmen Boyutu Soru Numaraları: 43-49 arası

3.3.1.2. Öğrenci Anketi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. Araştırmacı tarafından geliştirilen öğrenci anketinin geçerliğini test etmek amacıyla uzman görüşüne sunulmuş, Eğitim Yönetimi alanından dört ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme alanından iki uzmanının görüşleri alınmıştır. Yapılan eleştiriler ve geribildirimler sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak anket son halini almış ve pilot uygulamaya hazır hale gelmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için yapılan pilot uygulama, araştırma evrenine dâhil edilmeyen Denizli ili genelinde mesleki ve teknik anadolu liselerinde 12. Sınıfta işletmelerde beceri eğitimi uygulaması yapan 257 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri hesaplanmış ve Barlett Küresellik Testi uygulanmıştır. Sonuçta KMO değerinin (.91) istenen değeri (.60) sağladığı görülmüş ve Bartlett testi ki-kare değerinin anlamlı ($\chi^2=9282.093$; $p<.05$) olduğu görülmüştür. Bu değerlere bakarak verilere faktör analizinin uygulanabileceğine karar verilmiştir.

Meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek için hazırlanan öğrenci anketinin temel boyutlarını ve faktör yapısını ortaya koymak amacıyla, 52 madde üzerinden faktör analizi yapılmıştır. Analizde, ölçek Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ile sınanmış ve ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yeterince yüksek olup olmadığı değerlendirilmiş (.30) ve maddelerin tek bir faktörde yüksek yük değerine, diğer faktörlerde ise düşük yük değerine sahip olması sınanmıştır (.10). Varimax eksen döndürme tekniği kullanılarak analiz yorumlanmıştır. Anılan ölçütlere dayanılarak faktör analizi sonucunda 21,24,25 ve 26. maddeler ölçekten

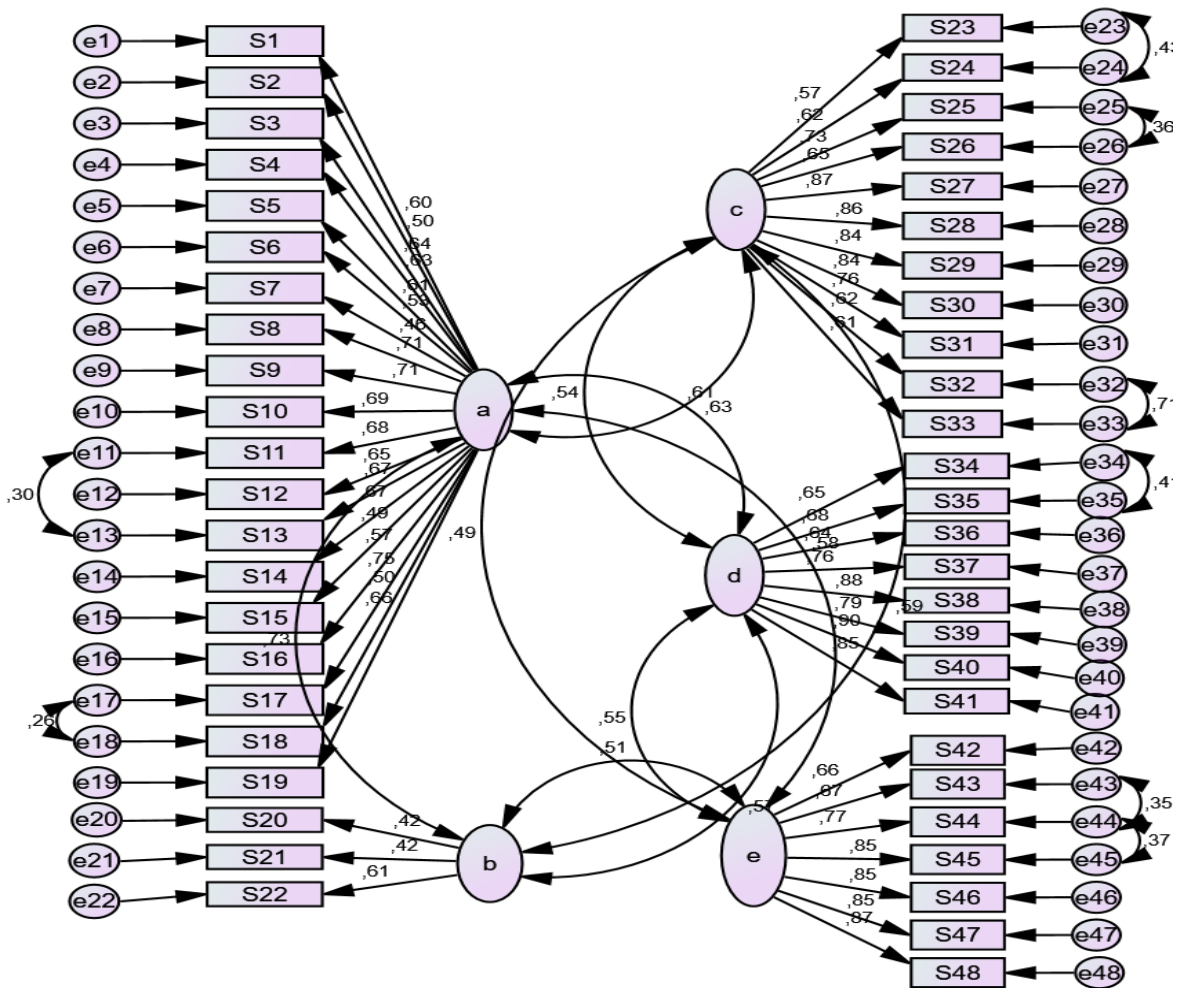

çıkarılmıştır. AFA sonucunda ölçeğin beş boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır. Ankette yer alan sorulara ait faktör yükleri Çizelge 3.4’ de verilmiştir.

Çizelge 3.4. Öğrenci Anketine Yönelik AFA Faktör Yükleri

Uygulama Ölçeği Madde Numarası	Orijinal Ölçek Madde Numarası	Faktör Yük Değerleri				
		1	2	3	4	5
S1	S1	.570				
S2	S2	.412				
S3	S3	.600				
S4	S4	.604				
S5	S5	.609				
S6	S6	.396				
S7	S9	.472				
S8	S10	.640				
S9	S11	.591				
S10	S12	.655				
S11	S13	.650				
S12	S14	.616				
S13	S15	.612				
S14	S16	.647				
S15	S17	.559				
S16	S18	.593				
S17	S19	.653				
S18	S20	.488				
S19	S22	.656				
S20	S7					.648
S21	S8					.401
S22	S23					.396
S23	S27		.593			
S24	S28		.629			
S25	S29		.733			
S26	S30		.643			
S27	S31		.792			
S28	S32		.769			
S29	S33		.734			
S30	S34		.767			
S31	S35		.767			
S32	S36		.558			
S33	S37		.512			
S34	S38			.627		
S35	S39			.588		
S36	S40			.530		
S37	S41			.762		
S38	S42			.821		
S39	S43			.745		
S40	S44			.817		
S41	S45			.754		
S42	S46				.547	
S43	S47				.667	
S44	S48				.832	
S45	S49				.843	
S46	S50				.780	
S47	S51				.766	
S48	S52				.805	

AFA sonucunda ortaya çıkarılan modelin yapısal geçerliğini doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde beş faktörlü yapı modellenmiş ve test edilmiştir. Yapılan test sonucunda program tarafından tavsiye edilen modifikasyonlar incelendiğinde, a faktöründe S11-S13, S17-S18, c faktöründe S23-S24, S25-S26, S32-S33, d faktöründe S34-S35, e faktöründe S43-S44 ve S44-S45 maddelerine ait hata kovaryanslarının ilişkili olduğu ve bu ilişkinin modelin uyum iyiliği indekslerine önemli derecede olumsuz etkisi olduğu görülmüştür. Uyum iyiliği indekslerinin artırılması için bu maddelerin hata kovaryanslarına ait ilişkiler modele eklenmiştir. Tekrar yapılan analiz sonucunda ulaşılan uyum indeksleri (AGFI değeri .83, GFI değeri .87, CFI değeri .90 ve RMSEA değeri .07) modelin iyi uyumunun olduğunu göstermiştir. Ki-kare değeri ile serbestlik derecesi oranı incelendiğinde ise söz konusu değer $(\chi^2/sd = 2,26)$ 2.5'in altında olduğu ve kabul edilebilir bir uyum değerine işaret ettiği görülmüştür. Oluşturulan öğrenci anketinin model yapısı ve standart DFA açıklama oranları Şekil 3.2.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.2. Öğrenci anketi model yapısı ve DFA açıklama oranları

Çizelge 3.5. Öğrenci Anketi AFA ve DFA Madde Yük Değerleri

Uygulama Ölçeği Madde Numarası	Orijinal Ölçek Madde Numarası	AFA Madde Faktör Yük Değeri	DFA Madde Faktör Yük Değeri
S1	S1	.570	.597
S2	S2	.412	.505
S3	S3	.600	.642
S4	S4	.604	.635
S5	S5	.609	.613
S6	S6	.396	.526
S7	S9	.472	.457
S8	S10	.640	.711
S9	S11	.591	.715
S10	S12	.655	.695
S11	S13	.650	.681
S12	S14	.616	.649
S13	S15	.612	.675
S14	S16	.647	.67
S15	S17	.559	.487
S16	S18	.593	.573
S17	S19	.653	.748
S18	S20	.488	.499
S19	S22	.656	.662
S20	S7	.648	.423
S21	S8	.401	.416
S22	S23	.396	.612
S23	S27	.593	.571
S24	S28	.629	.619
S25	S29	.733	.734
S26	S30	.643	.646
S27	S31	.792	.867
S28	S32	.769	.859
S29	S33	.734	.841
S30	S34	.767	.842
S31	S35	.767	.76
S32	S36	.558	.622
S33	S37	.512	.609
S34	S38	.627	.648
S35	S39	.588	.678
S36	S40	.530	.64
S37	S41	.762	.764
S38	S42	.821	.875
S39	S43	.745	.789
S40	S44	.817	.898
S41	S45	.754	.845
S42	S46	.547	.66
S43	S47	.667	.67
S44	S48	.832	.773
S45	S49	.843	.846
S46	S50	.780	.849
S47	S51	.766	.849
S48	S52	.805	.866

Öğrenci anketinin güvenilirlik analizi için madde-toplam puan korelasyonları ve Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Çizelge 3.6.' da anketin güvenilirlik analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3.6. Öğrenci Anketi Güvenilirlik Analizi Sonuçları

<i>Madde Numarası</i>	<i>Madde Toplam Test Korelasyonu</i>	<i>Cronbach-Alpha</i>
S1	.552	
S2	.479	
S3	.570	
S4	.557	
S5	.549	
S6	.518	
S7	.401	
S8	.632	
S9	.663	
S10	.608	
S11	.585	
S12	.573	
S13	.628	
S14	.587	
S15	.407	
S16	.498	
S17	.696	
S18	.446	
S19	.588	
S20	.366	
S21	.265	
S22	.468	
S23	.546	
S24	.561	
S25	.638	.961
S26	.554	
S27	.659	
S28	.621	
S29	.649	
S30	.615	
S31	.605	
S32	.651	
S33	.652	
S34	.595	
S35	.657	
S36	.585	
S37	.544	
S38	.614	
S39	.615	
S40	.633	
S41	.624	
S42	.625	
S43	.540	
S44	.527	
S45	.587	
S46	.617	
S47	.605	
S48	.591	

Çizelge 3.6.'da görüldüğü üzere öğrenci anketinin güvenilirliği için yapılan analizlerde anketin madde-toplam test korelasyonları .265 ile .696 arasında değişmektedir ve veri toplama aracının Cronbach-Alpha değeri .961 olarak bulunmuştur.

Yapılan analizler sonucunda anketin beş boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır. Araştırmacı tarafından ortaya çıkarılan bu boyutlar; İşletme, Mevzuat, Okul, Öğrenci ve Öğretmen olarak adlandırılmıştır. İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik hazırlanan öğrenci anketi kendi içinde toplam beş alt boyut olarak ele alınmıştır. Anketteki maddelerin boyutları ve bu boyutlara ilişkin numaraları aşağıda gösterilmiştir:

1. İşletme Boyutu Soru Numaraları: 1-19 arası
2. Mevzuat Boyutu Soru Numaraları: 20-22 arası
3. Okul Boyutu Soru Numaraları: 23-33 arası
4. Öğrenci Boyutu Soru Numaraları: 34-41 arası
5. Öğretmen Boyutu Soru Numaraları: 42-48 arası

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri 2018-2019 Öğretim Yılı I. Döneminde toplanmıştır. Anketlerin uygulanabilmesi için Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve gerekli izinler alınmıştır. (Ek 1)

Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bünyesinde Bilişim Teknolojileri alanı bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde anketler uygulanmıştır. Bazı anketler de tüm seçeneklerin işaretlenmediği, bazılarında ise hep aynı şıkların işaretlendiği tespit edilerek bu anketler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Verilerin elde edilmesinde toplam 193 öğrenci ve 53 koordinatör öğretmene uygulanan anketler kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programından yararlanılmıştır. Analiz işlemlerinde kullanılacak testlerin belirlenebilmesi için veri setinin normal olarak dağılıp dağılmadığı, çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri ile incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin sıfıra yakın olması veri setinin normalliğine işaret etmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında bir değer alması veri setinin normal dağıldığına bir kanıt olarak gösterilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Öğretmen ve öğrenci anketlerine ait veri setlerinin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3.5. de verilmiş olup her iki veri setinde verilerin normal dağıldığı saptanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden araştırmada parametrik testler yardımıyla analizler yapılmıştır.

Tablo 3.5. Öğretmen ve Öğrenci Anketleri Boyutlarına İlişkin Çarpıklık – Basıklık Değerleri

Boyutlar	Öğretmen Anketi Değerleri		Öğrenci Anketi Değerleri	
	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
İşletme	-,463	,551	-,135	-,221
Mevzuat	-,549	-,180	-,499	-,256
Okul	-,039	,031	,174	-,441
Öğrenci	-,319	-,453	,314	-,749
Öğretmen	,933	,267	,280	-,742

Araştırmada alt problemlere cevap bulabilmek için normal dağılım gösteren ve kategori veya örneklem sayısı 30'dan fazla olan gruplarda “betimsel istatistik teknikleri” ne (descriptive statistics) başvurulmuş, verilere ilişkin frekans ve yüzde değerleri bulunmuş, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Sonuçların değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Independent Samples t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri kullanılmıştır. Örneklem sayısının 30'dan az olduğu veya bağımsız değişkenin her bir kategorisi için örneklem büyüklüğünün 30'dan küçük olduğu durumlarda, örneklem grup sayıları veya kategori sayıları arasında büyük farkların olduğu tablolarda parametrik olmayan testler (Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H) kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde “Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar” in neler olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırmada uygulanan ölçeklerin istatistiksel analizleri ve her alt probleme ait elde edilen bulguların tabloları ve bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “İşletmelerden Kaynaklanan Sorunlar Nelerdir?” biçiminde belirlenmişti. Bu alt probleme cevap verebilmek için araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin yanıtlamış olduğu ölçeğin işletme boyutuna ait ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir.

Tablo 4.1’de öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların “İşletme Boyutu” na ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin işletme boyutuna yönelik maddelerin algı puanlarının ortalamaları 3.98 ile 2.35 arasında değişmektedir. Öğretmen görüşlerine göre en yüksek ortalamaya sahip maddelerin “Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması (Temizlik, yemek, çay vb.)” ($\bar{x}=3.98$), “İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması” ($\bar{x}=3,77$), “Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması” ($\bar{x}=3,66$), “Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması” ($\bar{x}= 3,57$) ifadeleri olduğu görülmektedir. İşletme boyutuna ait en yüksek puanlı madde incelendiğinde (“Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması - Temizlik, yemek, çay vb.”), işletmelerin stajyer öğrencileri ucuz iş gücü olarak görüp; temizlik, çay, servis vb. işleri öğrencilere yaptırdıkları anlaşılmaktadır. İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasının amacı öğrencilerin okulda öğrenmiş oldukları mesleki bilgi ve becerilerini pekiştirmek, sektördeki uygulamaları yerinde görmelerini sağlamak ve iş deneyimlerini artırmaktır. Öğrencilere görev tanımı dışında işler yaptırmak belirtilen amaçlara uymamaktadır. İlgili yasa ile kurulması gereken Eğitim Birimlerinin işletmelerde kurulmadığı, beceri eğitim planının yeterince uygulanmadığı, işlenmesi gereken tüm konuların öğrencilere verilmediği ve usta öğreticilerin öğrencilere yeterli rehberliği yapmadığı analiz sonuçlarından anlaşılmaktadır. Bu maddeler analiz edildiğinde işyerlerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamasını tam

olarak anlamadığı, eğitim boyutunda sorumluluklarını yerine getirmediği, öğrencileri alanı dışında özel işlerde çalıştırdıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.1 *İşletme Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Sorunlar	N	$\bar{x}$	Ss	Katılım Düzeyi
3.Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması (Temizlik, yemek, çay vb.)	53	3,98	1,06	Katılıyorum
10.İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması	53	3,77	1,12	Katılıyorum
9.Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması	53	3,66	1,14	Katılıyorum
4.Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması	53	3,57	1,11	Katılıyorum
1.İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi	53	3,55	1,13	Katılıyorum
18.İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması	53	3,53	1,18	Katılıyorum
6.Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması	53	3,49	1,13	Katılıyorum
2.İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama başlamadan önce bildirilmemesi	53	3,47	,97	Katılıyorum
14.Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi	53	3,13	1,00	Kararsızım
7.İş yerinde alanla ilgili yeni teknolojilerin bulunmaması	53	3,11	,95	Kararsızım
5.Usta öğreticilerin öğrencilerle iyi ilişkiler kuramaması	53	3,11	,95	Kararsızım
11.İş yerindeki Usta Öğreticilerin işi öğretme konusunda bilgi ve becerilerinin yetersiz olması	53	3,05	1,09	Kararsızım
13.Öğrencilerin işletmelerdeki teknik araç gereçlerden faydalanamamaları	53	3,03	,97	Kararsızım
8.İşletmelerde öğrencilerin meslekleri ile ilgili pratik bilgiler alamamaları	53	2,94	1,32	Kararsızım
16.İşyerinde personele tanınan sosyal imkânlardan(yemek, servis, vb.) öğrencilerin yararlanamaması	53	2,56	1,04	Katılmıyorum
17.İş yerinin fiziki ortamının beceri eğitimi için elverişsiz olması (temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük vb.)	53	2,54	1,10	Katılmıyorum
15.İş yerine ulaşımın zor olması	53	2,50	,99	Katılmıyorum
12.İş yerlerinde öğrencilere bilgi ve yetenek seviyesinin üzerinde işler verilmesi	53	2,43	,97	Katılmıyorum
19.İşletmelerin beceri eğitimi alan öğrenciler arasında ayırım yapması	53	2,35	,98	Katılmıyorum
İşletme	53	3.15	.57	Kararsızım

Tablo 4.1 incelendiğinde yüksek ortalamaya sahip bir diğer ifadenin “İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi” konusunda olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3.55$). Bu sonuca göre öğretmenler işletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istemediğini, öğrencilerin staj için işyeri bulma konusunda sorun yaşadıklarını bildirmişlerdir. İşletmelerin ilgili yasa kapsamındaki zorunluluklardan haberi olmadığı, mesleki eğitimi yeterince desteklemedikleri veya mevcut şartlar ile beceri eğitimi için öğrenci almak istemedikleri düşünülebilir. Öğretmenlerin işletme boyutunda “Katılıyorum” düzeyinde

görüş bildirdikleri diğer ifadeler “İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması” ($\bar{x}=3,53$), “Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması” ($\bar{x}=3,49$) ve “İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama başlamadan önce bildirilmemesi” ($\bar{x}=3,47$) şeklindedir. İş yeri kurallarının uygulama başlamadan önce bildirilmesi işletmede karşılaşılabilecek sorunların önlenmesi açısından önem taşımaktadır. İşletmede dikkat edilmesi gereken hususları bilen, işletme kurallarına hâkim bir öğrenci iş yeri ile daha az çatışma yaşayacaktır. İşletmede iş güvenliği konularına dikkat edilmemesi ulaşılan bir diğer bulgudur. İlgili yasa gereği öğrencilerin iş yerinde karşılaşıacağı bir iş kazasından veya meslek hastalığından işletmeler sorumludur. İşletmelerin bu sorumluluktan haberdar olmadığı ya da bu durumları hafife aldıkları düşünülebilir. Ayrıca öğrencilerin yasal çalışma sürelerine dikkat edilmeden, günde sekiz saatten fazla ve tatil günlerinde de çalıştırıldığı bulgusuna varılmıştır. Gereğinden fazla çalıştırılan öğrenciler iş güvenliği açısından sorun oluşturacağı gibi böyle bir uygulama yönetmelikle belirlenen çalışma süresine aykırı bir durum oluşturmaktadır. Bununla beraber öğrencilerin yasal süreden fazla çalıştırılması beceri eğitimi uygulamasına karşı olumsuz tavır almalarına ve eğitimin veriminin düşmesine sebep olabilir.

Tablo 4.1 yer alan en düşük puanlı maddelerin “İşletmelerin beceri eğitimi alan öğrenciler arasında ayırım yapması” ($\bar{x}=2,35$), “İş yerlerinde öğrencilere bilgi ve yetenek seviyesinin üzerinde işler verilmesi” ($\bar{x}=2,43$), “İş yerine ulaşımın zor olması” ($\bar{x}=2,50$), “İş yerinin fiziki ortamının beceri eğitimi için elverişsiz olması (temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük vb.)” ($\bar{x}=2,54$), “İşyerinde personele tanınan sosyal imkânlardan(yemek, servis, vb.) öğrencilerin yararlanamaması” ($\bar{x}=2,56$) olduğu, öğretmenlerin bu ifadelerle “Katılmıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. İş yerlerinde aynı okuldan farklı öğrenciler staj yapabileceği gibi değişik bölgelerden ve okullardan öğrenciler de uygulamaya katılabilir. Öğretmen algılarına göre işletmeler bu öğrenciler arasında herhangi bir ayırım yapmamakta ve onlara adil davranmaktadır. İşletmelerin adalet konusuna dikkat etmesi, öğrencilerin iş yerini ve beceri eğitim uygulamasını benimsemelerini kolaylaştıracak olumlu bir tutumdur. Öğretmen algılarına göre bir diğer düşük puanlı madde, öğrencilere bilgi ve yetenek seviyelerinin üzerinde iş verilmesi ile ilgilidir. Bu sonuca göre usta öğreticiler veya eğitim sorumluları öğrencilerin kapasitelerini, bilgi birikimlerini ve becerilerini dikkate alarak onlara görev vermektedir. İşletmeler açısından öğrencilere uygun işler verilmesi iş yerinin amaçlarını gerçekleştirmesini kolaylaştıracaktır. Öğretmenler, beceri eğitim uygulaması yapılan işletmelerin ulaşımının zor olmadığını belirtmektedir. Araştırma Denizli ili merkez

ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple toplu taşıma dâhil iş yerlerine ulaşımın kolay sağlanabildiği düşünülmektedir. Öğretmen algılarına göre işletmelerin fiziki ortamlarının yeterli olduğu görülmektedir. İş yerlerine öğrenciler yerleştirilirken, özellikle okul ve öğretmenler tarafından iş yerleri kontrol edilmekte, belirli kıstasları taşımayanlar uygulama için kabul edilmemektedir. Bu sebeple temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük gibi fiziki koşulları uygun olmayan işletmelere öğrenci gönderilmemektedir. Öğretmen görüşlerine göre, işletmelerin sosyal imkânlarından öğrenciler yararlanabilmektedir. Kendilerini işyeri çalışanı gibi hisseden öğrencilerin aidiyet duygusu kazanmaları ve işletmeyi benimsemeleri kolaylaşacaktır. İşletmelerin bu durumun farkında olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4.2’de öğrencilerin işletme boyutuna ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmaktadır. Öğrencilerin bu boyuta ait maddelere verdikleri cevapların ortalamaları 4.01 ile 2.47 arasında değişmektedir. Öğrenci görüşlerine göre en yüksek ortalamalara sahip maddelerin; “Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması” ($\bar{x}=4.01$), “İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi”($\bar{x}=3.68$), “Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi” ($\bar{x}=3.53$), “Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması” ($\bar{x}=3.50$), “İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması” ($\bar{x}=3.50$), “Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması” ($\bar{x}=3,48$) olduğu görülmektedir. İşletme boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri öğretmenlerin bu boyuta ilişkin algıları ile benzerlik göstermektedir. Öğretmen görüşlerinden farklı olarak “Öğrencilerin iş yerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi” ifadesi öğrenciler tarafından yüksek ortalama ile kabul edilmiştir ($\bar{x}=3.53$). Bu durum öğrencilerin yaptıkları işler için daha çok takdir beledikleri ile açıklanabilir. Öğrenciler işyerinde yaptıkları işlerin usta öğretici veya işyeri sahibi tarafından takdir edilmediğini düşünmektedirler. Tablo 4.2 incelendiğinde en düşük puanlı maddelerin; “İş yerine ulaşımın zor olması” ($\bar{x}=2,47$), “İşletmelerde öğrencilerin meslekleri ile ilgili pratik bilgileri alamamaları” ($\bar{x}=2,48$), “İşletmelerin beceri eğitimi alan öğrenciler arasında ayırım yapması”($\bar{x}=2,50$), “İş yerinin fiziki ortamının beceri eğitimi için elverişsiz olması (temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük vb.)” ($\bar{x}=2,51$), “Usta öğreticilerin öğrencilerle iyi ilişkiler kuramaması” ($\bar{x}=2,55$) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2 İşletme Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sorunlar	N	$\bar{x}$	Ss	Katılım Düzeyi
3.Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması (Temizlik, yemek, çay vb.)	193	4,01	1,08	Katılıyorum
1.İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi	193	3,68	1,14	Katılıyorum
14.Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi	193	3,53	1,19	Katılıyorum
6.Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması	193	3,50	1,38	Katılıyorum
10.İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması	193	3,50	1,12	Katılıyorum
9.Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması	193	3,48	1,22	Katılıyorum
4.Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması	193	3,21	1,42	Kararsızım
7.İş yerinde alanla ilgili yeni teknolojilerin bulunmaması	193	3,15	1,15	Kararsızım
12.İş yerlerinde öğrencilere bilgi ve yetenek seviyesinin üzerinde işler verilmesi	193	3,07	1,28	Kararsızım
2.İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama başlamadan önce bildirilmemesi	193	3,06	1,36	Kararsızım
11.İş yerindeki Usta Öğreticilerin işi öğretme konusunda bilgi ve becerilerinin yetersiz olması	193	2,95	1,21	Kararsızım
13.Öğrencilerin işletmelerdeki teknik araç gereçlerden faydalanamamaları	193	2,86	1,26	Kararsızım
16.İşyerinde personele tanınan sosyal imkânlardan(yemek, servis, vb.) öğrencilerin yararlanamaması	193	2,79	1,36	Kararsızım
18.İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması	193	2,76	1,30	Kararsızım
5.Usta öğreticilerin öğrencilerle iyi ilişkiler kuramaması	193	2,55	1,22	Katılmıyorum
17.İş yerinin fiziki ortamının beceri eğitimi için elverişsiz olması (temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük vb.)	193	2,51	1,23	Katılmıyorum
19.İşletmelerin beceri eğitimi alan öğrenciler arasında ayırım yapması	193	2,50	1,32	Katılmıyorum
8.İşletmelerde öğrencilerin meslekleri ile ilgili pratik bilgileri alamamaları	193	2,48	1,25	Katılmıyorum
15.İş yerine ulaşımın zor olması	193	2,47	1,16	Katılmıyorum
İşletme	193	3,06	.54	Kararsızım

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar Nelerdir?” biçiminde belirlenmişti. Bu alt probleme cevap verebilmek için araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin yanıtlamış olduğu ölçeğin mevzuat boyutuna ait ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir.

Tablo 4.3’de öğretmenlerin işletmelerde karşılaşılan sorunların “Mevzuat” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin mevzuat boyutuna ilişkin verdiği yanıtların ortalamasına ilişkin katılım düzeyi “Katılıyorum” düzeyinde olmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mevzuat boyutuna yönelik

maddelerin puanlarının ortalamaları 3.74 ile 3.55 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin bu boyutta en yüksek algıya sahip oldukları, 3.74 ortalama değeri ile katılım gösterdikleri madde “Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması” olarak görülmektedir. Tablo 4.4’ de öğrencilerin “Mevzuat” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin mevzuat boyutuna yönelik maddelerin puanlarının ortalamaları 3.76 ile 2.72 arasında değişmektedir. En yüksek ortalamaya sahip maddenin öğretmen görüşleri ile örtüştüğü, 3.76 değeri ile “Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması” olduğu görülmektedir. İşletmelerde Beceri Eğitiminde öğrenci ücretlerinin zamanında yatmaması bu boyuttaki en önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletmelere yasa kapsamında ödenen devlet katkısı ödemelerinin zamanında yapılmaması, işyerlerinin öğrencilere geç ücret ödemesine yol açmaktadır. Ayrıca öğrenci ödemeleri ile ilgili işletme üzerindeki yaptırımların ciddi olmaması da bu sonucu oluşturmaktadır. Öğretmen ve öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin mevzuatta belirtilen miktarda ücret alamadığı da anlaşılmaktadır. İşletmelerin ödemesi gereken asgari ücretin 1/3 ü oranında miktarı ödemedikleri görülmektedir. Bu konuda mevzuat yaptırımları ve okul denetimlerinin artırılması gerekmektedir. Öğrencilerin ücretlerini tam alamamaları, beceri eğitime karşı bakışlarını olumsuz etkilemekte ve çalışma verimini düşürmektedir. Öğretmen algılarına göre öğrencilere verilen ücretin yetersiz olduğu, mevzuat tarafından belirlenen miktarın artırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Koordinatör öğretmenler bir yıl olan beceri eğitim süresini yetersiz görürken, öğrencilerin bu süreyi yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitimi konusuna daha objektif yaklaşmasından kaynaklandığı, öğrencilerin mesleki eğitim sürecinden çok kendi çalışmalarını değerlendirdiği şeklinde açıklanabilir.

Tablo 4.3 *Mevzuat Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

<i>Sorunlar</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>Katılım Düzeyi</i>
24. Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması	53	3,74	1,02	Katılıyorum
25. Öğrencilerin ücretlerinin mevzuatta belirtilen miktarda yatırılmaması	53	3,70	1,04	Katılıyorum
21. Beceri eğitiminde mevzuat tarafından belirlenen miktarın (Asgari ücretin 1/3 ü) yetersiz olması	53	3,64	1,00	Katılıyorum
20. Bir yıl olan beceri eğitim süresinin yetersiz olması	53	3,60	1,36	Katılıyorum
22. Meslek Liseleri ile işletmelerin işbirliğinin sağlanamaması	53	3,57	1,00	Katılıyorum
23. Öğrencilerin Sosyal Güvenlik Haklarının yetersiz olması	53	3,55	1,24	Katılıyorum
Mevzuat	53	3.63	.51	Katılıyorum

Tablo 4.4 *Mevzuat Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

<i>Sorunlar</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Katılım Düzeyi</i>
21. Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması	193	3,76	1,37	Katılıyorum
22. Öğrencilerin ücretlerinin mevzuatta belirtilen miktarda (Asgari ücretin 1/3'ü) yatırılmaması	193	3,60	1,29	Katılıyorum
20. Bir yıl olan beceri eğitim süresinin yetersiz olması	193	2,72	1,24	Kararsızım
Mevzuat	193	3.36	.90	Kararsızım

Mesleki eğitimin verimli bir şekilde yürütülmesi ve amaçlarına ulaşabilmesi için işletmeler ile meslek liseleri arasındaki işbirliğinin sağlanması çok büyük önem taşımaktadır. İşletmelerin veya sektör temsilcilerinin program geliştirme, planlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarına katılmaması mesleki eğitimin karşı karşıya olduğu en büyük sorunlardan biridir. Sektörün ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün yetiştirilebilmesi için bu işbirliği bir zorunluluk haline gelmiştir. Öğretmen görüşlerine göre, öğrencilerin sosyal güvenlik haklarının yetersiz olduğu söylenebilir. Mevcut yasada öğrencilere yapılan sigorta iş kazası ve meslek hastalığı kapsamında olup, emeklilik ile ilgili bir hak oluşturulmamaktadır. Bu yönde yapılacak iyileştirmeler mesleki eğitimin desteklenmesini sağlayacak ve öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etme oranını artıracaktır.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İşletmelerde beceri eğitiminde okuldan kaynaklanan sorunlar nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek için katılımcılardan toplanan veriler betimsel istatistik teknikleriyle analiz edilerek yorumlanmıştır. Tablo 4.5’ de öğretmenlerin “Okul” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.5. incelendiğinde, öğretmenler okul boyutuna ait maddelerin üç tanesine “Katılıyorum” düzeyinde, beş maddesine “Kararsızım” düzeyinde, bir maddesine ise “Katılmıyorum” düzeyinde katılım göstermişlerdir. Öğretmenlerin okul boyutuna ilişkin algı puanlarının ortalamaları 3.74 ile 2.34 ortalama puanlar arasında değişmektedir. Öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin okul boyutuna ait maddelere verdikleri yanıtların genel ortalaması 3.05, katılım düzeyi ise “Kararsızım” olarak görülmektedir. Öğretmenler okul boyutunda en yüksek puanı “Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması” maddesine; en düşük puanı ise “Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi” maddesine vermiştir.

Tablo 4.5 *Okul Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

<i>Sorunlar</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Katılım Düzeyi</i>
29.Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması	53	3,74	1,05	Katılıyorum
28.Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması	53	3,60	1,23	Katılıyorum
34.Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi	53	3,58	1,26	Katılıyorum
27.Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi	53	2,98	1,27	Kararsızım
32.Okulun usta öğreticilik belgesine sahip personel bulunmayan işletmelere öğrenci yerleştirilmesi	53	2,87	1,12	Kararsızım
30.Okulun öğrencileri okudukları alana uygun bir işletmeye yerleştirmemesi	53	2,81	1,12	Kararsızım
33.Okulun öğretim programına uygun eğitim vermeyen işletmeye öğrenci yerleştirilmesi	53	2,79	1,14	Kararsızım
31.Okulun öğrencileri yönetmelikçe belirlenen şartlara uygun işletmeye yerleştirmemesi	53	2,75	1,12	Kararsızım
26.Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi	53	2,34	,99	Katılmıyorum
Okul	53	3.05	.80	Kararsızım

Tablo 4.6’da öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin “Okul” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.6 *Okul Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

<i>Sorunlar</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Katılım Düzeyi</i>
25.Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması	193	3,72	1,02	Katılıyorum
24.Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi	193	3,70	1,17	Katılıyorum
26.Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması	193	3,66	1,18	Katılıyorum
28.Okulun öğrencileri yönetmelikçe belirlenen şartlara uygun işletmeye yerleştirmemesi	193	3,21	1,15	Kararsızım
30.Okulun öğretim programına uygun eğitim vermeyen işletmeye öğrenci yerleştirilmesi	193	3,19	1,11	Kararsızım
27.Okulun öğrencileri okudukları alana uygun bir işletmeye yerleştirmemesi	193	3,12	1,28	Kararsızım
23.Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi	193	2,97	1,23	Kararsızım
29.Okulun usta öğreticilik belgesine sahip personel bulunmayan işletmelere öğrenci yerleştirilmesi	193	2,94	1,15	Kararsızım
33.Öğrencilerin iş yerine uyum sağlayamaması	193	2,94	1,16	Kararsızım
32.Öğrencilerin çalışan personel ile iyi ilişkiler kuramaması	193	2,89	1,18	Kararsızım
31.Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi	193	2,81	1,02	Kararsızım
Okul	193	3.20	.65	Kararsızım

Tablo 4.5. incelendiğinde; öğretmen görüşlerine göre en yüksek ortalamaya sahip maddelerin; “Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması” ($\bar{x}=3.74$),

“Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması” ($\bar{x}=3.60$), “Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi” ($\bar{x}=3.58$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Tablo 4.6. incelendiğinde öğrenciler okul boyutunun üç maddesine “Katılıyorum” düzeyinde, diğer maddelere “Kararsızım” düzeyinde cevap vermiştir. Araştırmaya dâhil olan öğrencilerin okul boyutuna ilişkin puanlarının ortalamaları 3.72 ile 2.81 arasında değişmektedir. Öğrencilerin okul boyutuna ait maddelere verdikleri yanıtların genel ortalaması 3.20, katılım düzeyi ise “Kararsızım” olarak görülmektedir. Öğrencilerin bu boyuttaki en yüksek ortalamayı “Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması” maddesine, en düşük ortalamayı ise “Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi” maddesine verdikleri anlaşılmaktadır. Öğrenci görüşlerine göre en yüksek ortalamaya sahip maddelerin; “Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması” ($\bar{x}=3.72$), “Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi” ($\bar{x}=3.70$), “Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması” ($\bar{x}=3.66$) maddeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenler ve öğrenciler okuldaki teknolojinin iş yerindeki teknolojinin gerisinde kaldığını ve okuldaki eğitimin sektörün ihtiyaçları için yetersiz olduğunu kabul etmektedir. Öğrencilerin günün şartlarına hazır, nitelikli insangücü olması okulların kendilerini yenilemeleri, çevreye ve gelişmelere açık olmaları ile mümkün olabilir. Okulların gelişen bilgi ve teknolojiyi takip etmeleri bir zorunluluktur. Mesleki eğitimin amacı öğrencileri sektörün ihtiyaç duyduğu düzeyde bilgi ve becerilerle donatarak kalifiyeli iş gücü oluşturmaktır. Mesleki eğitim ve ülke kalkınması için bu sorunun çok önemli bir konu olduğu değerlendirilebilir. Müfredatın günümüz şartlarına göre güncellenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca işletmelerde beceri eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde uygulanabilmesi için tarafların bu konuda yeterince eğitilmiş olması gerekir. Beceri eğitim uygulamasının en önemli tarafları konumunda bulunan usta öğreticiler ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerden geçmesi mesleki eğitimin verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, işletmelerde beceri eğitimi mevzuatı hakkında öğrencileri bilgilendirme konusunda kararsız görüş belirtirken, öğrenciler ilgili mevzuat hakkında bilgilendirilmediklerini beyan etmektedirler. Bu sonuçlardan işletmede beceri eğitimi başlamadan önce okullarda öğrencilere “3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası” ile ilgili yeterli bilgi verilmediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin mevzuat hakkında bilgisiz olması beceri uygulamasının amacına ulaşmasını engellemekte,

öğrencilerin sorumluluklarını ve haklarını bilmemesi uygulama verimini düşmesine sebep olmaktadır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İşletmelerde beceri eğitiminde öğrencilerden kaynaklanan sorunlar nelerdir” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla öğretmenlerin ve öğrencilerin cevaplandırmış olduğu ölçekten elde edilen ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir.

Tablo 4.7’de öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların “Öğrenci” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.7 Öğrenci Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sorunlar	N	$\bar{x}$	Ss	Katılım Düzeyi
36.Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması	53	3,75	,91	Katılıyorum
35.Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması	53	3,70	1,01	Katılıyorum
40.Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması	53	3,62	,83	Katılıyorum
41.Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi	53	3,49	,97	Katılıyorum
37.Öğrencilerin iş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi	53	3,04	1,17	Kararsızım
38.Öğrencilerin mesai saatlerine uymaması	53	3,00	1,07	Kararsızım
39.Öğrencilerin işletmede mesleğin gerektirdiği kılık kıyafete özen göstermemesi	53	2,98	1,04	Kararsızım
42.Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları	53	2,87	1,03	Kararsızım
Öğrenci	53	3.30	.64	Kararsızım

Tablo 4.7. incelendiğinde öğretmenler “Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması”, “Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması”, “Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması”, “Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi” maddelerine “Katılıyorum” düzeyinde, diğer maddelere “Kararsızım” düzeyinde katılım göstermişlerdir. Araştırmaya dahil olan öğretmenlerin öğrenci boyutuna ilişkin algı puanlarının ortalamaları 2.87 ile 3.75 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin öğrenci boyutuna ait verdikleri yanıtların genel ortalaması 3.30, katılım düzeyi “Kararsızım” olarak görülmektedir. En yüksek ortalama “Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması” maddelerindedir. Bu sonuç öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminin önemini yeterince kavrayamadıklarını göstermektedir. Bu uygulamanın kişisel

gelişimlerine ve mesleki bilgi düzeylerine katkılarının öğrencilere benimsetilmesi gerekmektedir. Bu konuda öğretmenler ve okul yönetimlerinin öğrencilere bilgilendirme çalışmaları yapmaları oldukça önemlidir. Öğretmen algılarına göre yüksek düzeyde puan alan “Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması” ve “Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması” maddeleri de benzer sebeplerden kaynaklanabilir. İşletmelerde Beceri Eğitim uygulamasının amaçlarını yeterince kavrayamayan öğrenciler bu eğitime yeterli önemi vermemekte dolayısıyla kurallara uymada ve yapılan eleştiri ve önerileri dikkate alarak kendilerini geliştirmede sorun oluşturmaktadırlar. Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi de bu eğitime ciddiyetle yaklaşmadıklarını göstermektedir. Öğretmen algılarına göre en düşük ortalamanın “Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları” maddesinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğretmenler, usta öğreticilerin veya eğitim sorumlularının verdiği görevlerin öğrenciler tarafından yerine getirildiğini düşünmektedir. Her ne kadar öğrenciler beceri eğitimi uygulamasına karşı ilgisiz ve isteksiz olsa da kendilerine verilen işleri yapmaya çalıştıkları, bu konuda işletmelere sorun oluşturmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 4.8 *Öğrenci Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

<i>Sorunlar</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{x}$</i>	<i>Ss</i>	<i>Katılım Düzeyi</i>
36.Öğrencilerin iş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi	193	2,84	1,24	Kararsızım
40.Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi	193	2,84	1,25	Kararsızım
35.Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması	193	2,81	1,26	Kararsızım
39.Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması	193	2,80	1,29	Kararsızım
41.Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları	193	2,74	1,27	Kararsızım
37.Öğrencilerin mesai saatlerine uymaması	193	2,72	1,34	Kararsızım
38.Öğrencilerin işletmede mesleğin gerektirdiği kılık kıyafete özen göstermemesi	193	2,59	1,26	Katılmıyorum
34.Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması	193	2,50	1,39	Katılmıyorum
Öğrenci	193	2.73	1.01	Kararsızım

Tablo 4.8 de öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların “Öğrenci” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler incelendiğinde en yüksek puan ortalamasına sahip madde “Öğrencilerin iş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi” ; en düşük puan ortalamasına sahip madde ise “Öğrencilerin iş yeri

kurallarına uymaması” maddesi olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ortalamaları 2.50 ile 2.84 arasında değişmektedir. Öğrencilerin “Öğrenci” boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların genel ortalaması 2.73, katılım düzeyi ise “Kararsızım” olarak görülmektedir. Öğrencilerin ortalamaları incelendiğinde kendi davranışlarının değerlendirildiği boyuta ait sorulara genellikle “Kararsızım” ve “Katılmıyorum” düzeyinde cevap verdikleri görülmektedir. İş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi ve öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi maddelerine öğrenciler kısmen katılmışlardır. Bu durum öğrencilerin hem koordinatör öğretmenle hem de usta öğreticilerle iletişim sorunları yaşadığını göstermektedir. Koordinatör öğretmenler haftalık kontrollerinde öğrencilerle mutlaka görüşmeli ve öğrencilerden yaşanan sorunlarla ilgili bilgi almalıdır. Öğrencilerin öğretmenlerle olan iletişimlerini güçlendirilmeye çalışılmalıdır. Öğrencilerin mazeret durumlarında usta öğretici ile irtibata geçmesi gerektiği öğrencilerin bu kuralı bilmemesinden veya daha önce değinildiği gibi öğrencilerin eğitimi ciddiye almamasından kaynaklanabilir. Bu boyutta öğrenci algılarına göre en düşük ortalamalı madde öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması şeklindedir. Öğrenciler kendilerinin iş yeri kurallarına uyduğunu düşünmektedir. Genel olarak düşünüldüğünde öğrenciler, işletmelerde beceri eğitiminde kendilerinden kaynaklanan sorun bulunmadığını belirtmektedir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi “İşletmelerde beceri eğitiminde öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar nelerdir” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla öğretmenlerin ve öğrencilerin cevaplandırmış olduğu anketlerden elde edilen ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir.

Tablo 4.9’ de öğretmenlerin “Öğretmen” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler incelendiğinde öğretmenler bu boyuta ait maddelerin bir tanesine “Kararsızım” düzeyinde, diğer maddelere “Katılmıyorum” düzeyinde katılım göstermişlerdir. Öğretmenlerin öğretmen boyutuna ilişkin algı puanlarının ortalamaları 1.94 ile 2.89 ortalama puanlar arasında değişmektedir. Öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen boyutuna ait maddelere verdikleri yanıtların genel ortalaması 2.30, katılım düzeyi ise “Katılmıyorum” olarak görülmektedir.

Tablo 4.9 Öğretmen Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sorunlar	N	$\bar{x}$	Ss	Katılım Düzeyi
47.Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi	53	2,89	1,17	Kararsızım
46.Koordinatör öğretmenlerin işletme yetkilileri ve usta öğreticilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması	53	2,47	1,10	Katılmıyorum
48.Koordinatör öğretmenlerin, işletme ve okul arasında koordinasyonu sağlamaması	53	2,30	1,10	Katılmıyorum
49.Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi	53	2,30	1,06	Katılmıyorum
44.Koordinatör öğretmenlerin iş yerine gelince öğrenci ile görüşmemesi	53	2,15	1,26	Katılmıyorum
45.Koordinatör öğretmenlerin öğrencilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması	53	2,05	1,04	Katılmıyorum
43.Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi	53	1,94	1,15	Katılmıyorum
Öğretmen	53	2.30	.96	Katılmıyorum

Öğretmenler öğretmen boyutunda en yüksek puanı “Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi” maddesine; en düşük puanı ise “Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi” maddesine vermiştir. Öğretmenler görevlerini tam olarak yerine getirdiğini ve her hafta işletmeye gittiklerini beyan etmektedirler. Bu boyuta ait öğretmen görüşleri incelendiğinde “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenler işletmelerde beceri eğitiminde kendilerinden kaynaklanan sorun bulunmadığı görüşündedirler. Buna göre öğretmenler beceri eğitim uygulaması ile ilgili mevzuata hâkimdirler ve uygulamanın gereklerini yerine getirmektedirler.

Tablo 4.10 Öğretmen Boyutuna İlişkin Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sorunlar	N	$\bar{x}$	Ss	Katılım Düzeyi
42.Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi	193	3,52	1,10	Katılıyorum
48.Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi	193	3,52	1,00	Katılıyorum
46.Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi	193	3,50	,91	Katılıyorum
45.Koordinatör öğretmenlerin işletme yetkilileri ve usta öğreticilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması	193	2,89	1,18	Kararsızım
44.Koordinatör öğretmenlerin öğrencilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması	193	2,87	1,30	Kararsızım
47.Koordinatör öğretmenlerin, işletme ve okul arasında koordinasyonu sağlamaması	193	2,75	1,19	Kararsızım
43.Koordinatör öğretmenlerin iş yerine gelince öğrenci ile görüşmemesi	193	2,70	1,32	Kararsızım
Öğretmen	193	3.11	.84	Kararsızım

Tablo 4.10’ da öğrencilerin “Öğretmen” boyutuna ilişkin algılarını betimleyen aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler

incelendiğinde öğrenciler “Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi”, “Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi”, “Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi” maddelerine “Katılıyorum” düzeyinde, dört maddesine “Kararsızım” düzeyinde katılım göstermişlerdir. Öğrencilerin öğretmen boyutuna ilişkin algı puanlarının ortalamaları 2.70 ile 3.52 ortalama puanlar arasında değişmektedir. Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen boyutuna ait maddelere verdikleri yanıtların genel ortalaması 3.11, katılım düzeyi ise “Kararsızım” olarak görülmektedir. Öğrenciler öğretmen boyutunda en yüksek puanı “Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi” maddesine; en düşük puanı ise “Koordinatör öğretmenlerin iş yerine gelince öğrenci ile görüşmemesi” maddesine vermiştir. Koordinatör öğretmenler işletmelerde beceri eğitimi uygulamasının önemli bir tarafını oluşturmaktadır. Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeleri ziyaret etmesi ve öğrencilerin gelişimini izlemeleri eğitimin amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Bu konuda yaşanacak aksaklıklar öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişimi engelleyecektir. Öğretmenini her hafta işletmede göremeyen öğrenci yaşadığı sorunları iletemeyecek ve çözüme ulaşamayacaktır. Ayrıca işletmelere yapılması gereken rehberlik görevi için de öğretmenlerin her hafta iş yerine gitmeleri gerekmektedir. Böylelikle işletme ile işbirliği sağlanarak eğitim geliştirilebilir. Öğrenciler “Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi” maddesine de “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum önceki madde ile örtüşmektedir. Her hafta işletmeye gitmeyen, işletmelerle yeterli iletişimi kuramayan öğretmenler, iş yerlerini de yeterince denetlememiş olacaktır. Ayrıca öğretmenlerin işletmeler ile iş birliği yaparak her öğrenci için öğretim planı geliştirmeleri gerekmektedir. İşletmelerde beceri eğitiminin verimli bir şekilde gerçekleşmesi ve öğrencilerin amaçlara uygun bir şekilde yetiştirilmesi bu planın tam olarak uygulanmasına bağlıdır. Usta öğretici ile birlikte geliştirilen plan titizlikle uygulanmalı, koordinatör öğretmen tarafından da takip edilmelidir.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmenlerin algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar cinsiyet, mesleki deneyim ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? ” şeklinde belirlenmiştir.

Öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarına ait bulguların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermeyeceğini belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Tablo 4.11’da

görüldüğü üzere cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen boyutlarına yönelik algılarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>.05$). Buna göre bayan öğretmenlerin ve erkek öğretmenlerin işletmelerde beceri eğitimi uygulaması ile ilgili görüşleri benzerlik göstermektedir. Farklı boyutlardan kaynaklanan sorunların bayan ve erkek öğretmenlerce aynı şekilde algılandıkları görülmektedir.

Tablo 4.11 *Öğretmenlerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algularına Ait Bulguların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Boyut	Cinsiyet	N	Sıra	Sıra	U	Z	p
			Ortalaması	Toplamı			
İşletme	Kadın	17	26.68	453.50	300.500	-.105	.916
	Erkek	36	27.15	977.50			
Mevzuat	Kadın	17	27.21	462.50	302.500	-.067	.947
	Erkek	36	26.90	968.50			
Okul	Kadın	17	27.59	469.00	296.000	-.191	.849
	Erkek	36	26.72	962.00			
Öğrenci	Kadın	17	27.03	459.50	305.500	-.010	.992
	Erkek	36	26.99	971.50			
Öğretmen	Kadın	17	27.68	470.50	294.500	-.220	.826
	Erkek	36	26.68	960.50			

İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların alt boyutlarına ait öğretmen algılarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermeyeceğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H analizi yapılmıştır. Tablo 4.12’de görüldüğü üzere mesleki kıdem değişkenine göre araştırmanın boyutlarında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. ($p>.05$).

Tablo 4.12 *Öğretmenlerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algularına Ait Bulguların Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları*

Boyut	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ortalaması	χ	p
İşletme	6- 10 yıl (1)	9	18.83	4.392	.111
	11- 15 yıl (2)	27	30.81		
	16 yıl ve üzeri (3)	17	25.26		
Mevzuat	6- 10 yıl (1)	9	16.50	5.306	.070
	11- 15 yıl (2)	27	30.04		
	16 yıl ve üzeri (3)	17	27.74		
Okul	6- 10 yıl (1)	9	16.17	6.151	.056
	11- 15 yıl (2)	27	27.57		
	16 yıl ve üzeri (3)	17	31.82		
Öğrenci	6- 10 yıl (1)	9	21.61	1.813	.404
	11- 15 yıl (2)	27	29.39		
	16 yıl ve üzeri (3)	17	26.06		
Öğretmen	6- 10 yıl (1)	9	24.83	.829	.661
	11- 15 yıl (2)	27	26.00		
	16 yıl ve üzeri (3)	17	29.74		

Tablo 4.13 Öğretmenlerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları

Boyut	Okul Türü	N	Sıra		Fark
			Ortalaması	χ	
İşletme	Endüstri Meslek Lisesi (1)	25	22,70	5,257	,072
	Kız Meslek Lisesi (2)	21	32,95		
	Diğer (3)	7	24,50		
Mevzuat	Endüstri Meslek Lisesi (1)	25	26,24	3,050	,218
	Kız Meslek Lisesi (2)	21	30,55		
	Diğer (3)	7	19,07		
Okul	Endüstri Meslek Lisesi (1)	25	23,20	3,019	,221
	Kız Meslek Lisesi (2)	21	29,76		
	Diğer (3)	7	32,29		
Öğrenci	Endüstri Meslek Lisesi (1)	25	21,34	7,064	,029*
	Kız Meslek Lisesi (2)	21	30,67		
	Diğer (3)	7	36,21		
Öğretmen	Endüstri Meslek Lisesi (1)	25	25,00	,896	,639
	Kız Meslek Lisesi (2)	21	28,26		
	Diğer (3)	7	30,36		

* $p < .05$

Öğretmenlerin beceri eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarında, çalıştıkları okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülüp görülmeyeceğini belirlemek için Kruskal Wallis H analizi yapılmıştır. Tablo 4.13 de görüldüğü üzere okul türü değişkenine göre, öğrenci boyutu anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$). Öğrenci boyutunda çıkan farklılığın görüldüğü grupları saptamak amacıyla Games-Howell testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre endüstri meslek lisesinde görevli öğretmenlerin öğrenci boyutuna ait algıları ile kız meslek lisesi ve diğer okul türlerinde çalışan öğretmen algıları arasında anlamlı bir farklılık oluşmaktadır. Endüstri meslek lisesinde çalışan öğretmenler öğrenci boyutuna “Kararsızım” düzeyinde cevap verirken, kız meslek lisesinde veya diğer okul türlerinde görevli öğretmenler bu boyuta “Katılıyorum” düzeyinde cevap vermektedirler. Endüstri meslek lisesinde çalışmakta olan öğretmenler öğrencilerin görevlerini yerine getirme düzeyini daha yeterli bulmakta ve öğrencilerden kaynaklanan sorunlara kararsız bir yaklaşım sergilemektedirler. Kız meslek lisesinde ve diğer okul türlerinde görevli olan öğretmen algılarına göre; öğrenciler işletmelerde beceri eğitiminde görev ve sorumluluklarını tam olarak yerine getirmemektedir.

4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi “Öğrencilerin algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar cinsiyet, işletmeyi bulan kişi, öğrencinin mezun olduktan sonra alanında çalışmayı isteyip istemediği, hangi sektörde staj yaptığı ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 4.14 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	T	p
İşletme	Kız	96	3,20	,48	3,706	.000*
	Erkek	97	2,92	,56		
Mevzuat	Kız	96	3,22	,91	-2,194	.029*
	Erkek	97	3,50	,87		
Okul	Kız	96	3,27	,62	1,581	,116
	Erkek	97	3,12	,66		
Öğrenci	Kız	96	2,89	1,09	2,151	,033*
	Erkek	97	2,58	,90		
Öğretmen	Kız	96	3,21	,85	1,608	,109
	Erkek	97	3,01	,82		

* $p < .05$

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarına ait bulguların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermeyeceğini belirlemek için t testi yapılmıştır. Tablo 4.14’de görüldüğü üzere cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin işletme, mevzuat ve öğrenci boyutlarına yönelik algılarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p < .05$). Okul ve öğretmen boyutlarının ise öğrencinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p > .05$). Kız öğrencilerin işletme boyutuna ait algıları ($\bar{x}=3.20$) erkek öğrencilerden ($\bar{x}=2.92$) daha yüksek çıkmıştır. Kız öğrenciler iş hayatında erkeklere göre daha çok sorun yaşamaktadırlar. Bu durum Türk toplumunun genel bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin işletme boyutundaki algılarının ortalamaları incelendiğinde; “İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi”, “Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması”, “Usta öğreticilerin öğrencilerle iyi ilişkiler kuramaması”, “İşletmelerde öğrencilerin meslekleri ile ilgili pratik bilgileri alamamaları”, “İş yerlerinde öğrencilere bilgi ve yetenek seviyesinin üzerinde işler verilmesi” ifadelerine kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek ortalamalar ile katıldığı görülmektedir. Bu sonuca göre kız öğrenciler işletmelerde beceri eğitim uygulaması için daha zor iş yeri bulabilmekte, iş yerlerinde usta öğreticilerle iletişim sorunlarına daha çok karşılaşmakta ve kendilerine bilgi ve yetenek seviyelerinin üzerinde işler verilmektedir.

Kız öğrencilerin mevzuat boyutuna ait algıları ($\bar{x}=3.22$) erkek öğrencilerden daha düşük çıkmıştır ($\bar{x}=3.50$). Bu durum özellikle ücret konusunun erkek öğrenciler için daha önemli bir konu olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ücretlerin zamanında yatmaması veya mevzuatta belirtilen miktarın yatırılmaması konularında erkek öğrencilerin daha hassas olduğu söylenebilir. Mevzuat boyutunda bir diğer madde bir yıl olan beceri eğitim süresinin yeterli olmadığı ile ilgilidir. Bu konu ile ilgili kız öğrenciler daha yüksek bir katılımıla sürenin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu durum kız öğrencilerin işletmelerde

daha çok sorunla karşılaşması ve bitmesini istemeleri ile açıklanabilir. Öğrenci boyutunda kız öğrencilerin algıları ($\bar{x}=2.89$) erkek öğrencilere göre daha yüksek ($\bar{x}=2.58$) seviyededir. Erkek öğrenciler işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında öğrencilerden kaynaklanan sorunlara “Katılmıyorum” düzeyinde katılım gösterirken, kız öğrenciler “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Erkek öğrenci algılarına göre işletmelerde öğrenci boyutunda sorun oluşmamaktadır. Kız öğrenciler bu konuda kararsız bir tutum izlemektedirler. Erkek öğrenciler daha yüksek oranda işletme kurallarına uyduklarını, beceri eğitimine karşı istekli olduklarını, yapılan eleştiri ve önerileri dikkate aldıklarını düşünmektedir.

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarının işletmeyi bulan kişi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır.

Tablo 4.15 *Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların İşletmeyi Bulan Kişi Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları*

Boyut	İşletmeyi Kimin Bulduğu	N	Sıra Ortalaması	χ	p	Fark
İşletme	Okul Yönetimi(1)	13	160,65	18,293	,000*	1-2
	Öğretmenlerim(2)	66	94,64			1-3
	Ailem(3)	41	91,49			1-4
	Kendim(4)	73	90,90			
Mevzuat	Okul Yönetimi(1)	13	108,15	1,041	,791	
	Öğretmenlerim(2)	66	94,89			
	Ailem(3)	41	92,48			
	Kendim(4)	73	99,47			
Okul	Okul Yönetimi(1)	13	118,54	4,073	,254	
	Öğretmenlerim(2)	66	101,71			
	Ailem(3)	41	97,56			
	Kendim(4)	73	88,59			
Öğrenci	Okul Yönetimi(1)	13	102,65	2,905	,407	
	Öğretmenlerim(2)	66	89,37			
	Ailem(3)	41	93,76			
	Kendim(4)	73	104,71			
Öğretmen	Okul Yönetimi(1)	13	98,46	2,193	,533	
	Öğretmenlerim(2)	66	88,83			
	Ailem(3)	41	101,88			
	Kendim(4)	73	101,39			

* $p<.05$

Tablo 4.15’de görüldüğü üzere işletmeyi bulan kişi ya da kurum değişkenine göre, işletme boyutu farklılık göstermiştir($p<.05$). Mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen boyutlarında farklılık gözlenmemiştir($p>.05$). İşletme boyutunda çıkan farklılığın görüldüğü grupları belirlemek amacıyla Games-Howell testi yapılmıştır. Okul Yönetimi ile öğretmenler, aile ve kendisi seçenekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Okul Yönetimi tarafından işletmeye yerleştirilen öğrencilerin işletme boyutu puanları diğer

gruplardan daha yüksek olmuştur. Bu durum okul yönetimlerinin işletme seçiminde gerekli özeni göstermemesinden kaynaklanabilir. Okullarda idarenin üzerinde bulunan iş yükü fazlalığı bu konuda gerekli dikkatin gösterilmemesine sebep olmuş olabilir. Öğretmenlerin, ailenin veya öğrencinin kendisinin işletme seçimi konusunda daha detaylı araştırma yaptığı düşünülebilir.

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarına ait bulguların mezun olduktan sonra alanda çalışma isteği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermeyeceğini belirlemek için t testi yapılmıştır.

Tablo 4.16 *Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Mezun Olduktan Sonra Alanda Çalışma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları*

Boyut	Mezun Olduktan Sonra Alanda Çalışma Durumu		$\bar{x}$	Ss	T	p
	Evet	Hayır				
İşletme	Evet	94	3,07	,53	,336	,737
	Hayır	99	3,04	,55		
Mevzuat	Evet	94	3,49	,89	1,933	,055
	Hayır	99	3,24	,90		
Okul	Evet	94	3,18	,65	-,407	,684
	Hayır	99	3,21	,63		
Öğrenci	Evet	94	2,86	1,10	1,708	,089
	Hayır	99	2,61	,90		
Öğretmen	Evet	94	3,17	,87	,934	,351
	Hayır	99	3,05	,81		

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere mezun olduktan sonra çalışma değişkenine göre öğrencilerin işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen boyutlarına yönelik algılarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>.05$). Mevzuat boyutundaki değer sınıra yakın çıktığı ($p=.055$) görülmektedir. Mezun olduktan sonra alanda çalışmayı düşünen öğrencilerin mevzuat boyutundaki ortalaması ($\bar{x}=3.49$) , çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin ortalamalarından daha yüksek çıkmaktadır ($\bar{x}=3.24$). Bu durum alanda mezun olduktan sonra çalışmak isteyen öğrencilerin mevzuattaki eksikleri kendi gelecekleri açısından daha önemli görmelerinden kaynaklanabilir. Meslek liselerinin kuruluş amacı sektöre yetişmiş kalifiyeli ara eleman yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda mezun olduktan sonra iş hayatına girmeyi hedefleyen öğrenciler için yasal düzenlemeler büyük önem taşır. Mevzuat boyutunda incelenen ücret konusu bu anlamda değerlidir. Ücretlerin zamanında yatması ve belirlenen miktarlarda yatmış olması, gelecekte sektörde çalışacak olan kişi için önemlidir. Ayrıca gerçek iş yaşamında yapılan beceri eğitim uygulamasının süresi, sektörde çalışmayı düşünen bir birey için önem arz etmektedir. Daha uzun süre uygulama yapma fırsatı elde eden bir öğrenci sektöre daha hazır hale gelecektir.

Tablo 4.17 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algılarına Ait Bulguların Sektör Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Sektör	N	Sıra		U	Z	p
			Ortalaması	Toplamı			
İşletme	Kamu Sektörü	38	108.74	4132.00	2499.00	-1.446	.148
	Özel Sektör	155	94.12	14589.00			
Mevzuat	Kamu Sektörü	38	81.87	3111.00	2370.00	-1.879	.060
	Özel Sektör	155	100.71	15610.00			
Okul	Kamu Sektörü	38	93.00	3534.00	2793.00	-.493	.622
	Özel Sektör	155	97.98	15187.00			
Öğrenci	Kamu Sektörü	38	101.55	3859.00	2772.00	-.562	.574
	Özel Sektör	155	95.88	14862.00			
Öğretmen	Kamu Sektörü	38	91.95	3494.00	2753.00	-.623	.533
	Özel Sektör	155	98.24	15227.00			

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimine ait algıları ile sektör değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı, örneklem grupları arasındaki sayı farkından dolayı parametrik olmayan bir test ile; Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Tablo 4.17’de görüldüğü üzere, sektör değişkenine göre öğrencilerin hiçbir boyuta yönelik algılarının anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>.05$). Mevzuat boyutu sınıra yakın bir değer almıştır. Bu durum kamu sektöründe ücretlerin tam ve zamanında yatmasından kaynaklanmaktadır. Özel sektöre yapılan devlet teşvikinin gecikmesinden dolayı veya işletmenin bu konuya gereken önemi vermemesinden dolayı öğrenciler ücretlerini geç almaktadır. Ayrıca sözleşmede açıkça belirtilmesine rağmen işletmeler öğrencilere mevzuatta belirtilen miktardan daha düşük ödeme yapabilmektedirler.

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarında okudukları okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülüp görülmeyeceğini belirlemek için Kruskal Wallis H analizi yapılmıştır. Tablo 4.18’ de görüldüğü üzere okul türü değişkenine göre işletme, mevzuat, öğrenci ve öğretmen boyutlarında anlamlı farklılık oluşmuştur. Farklılığın görüldüğü grupları belirlemek amacıyla Games-Howell testi yapılmıştır. Analiz sonucunda işletme boyutunda Kız Meslek Lisesi öğrencilerinin ortalamalarının Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerin algı ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu cinsiyet değişkenindeki bulgular ile örtüşmektedir. Kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin, erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre işletme boyutunda daha çok sorunla karşılaştığı görülmektedir. İş hayatında kadın çalışanların maruz aldığı olumsuz tutumlara, işletmelerde beceri eğitiminde de kız öğrencilerin karşılaştığı söylenebilir. Ayrıca okul türü değişkenine göre kız meslek lisesi ile diğer okul türleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonucun da benzer sebeplerden

kaynaklandığı, kız öğrencilerin yoğunlukta olduğu kız meslek lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerine göre daha çok işletme boyutunda problem yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4.18 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Algularına Ait Bulguların Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları

Boyut	Okul Türü	N	Sıra		p	Fark
			Ortalaması	χ		
İşletme	Endüstri Meslek Lisesi(1)	83	88.93	11.907	.003*	1-2 2-3
	Kız Meslek Lisesi(2)	73	114.37			
	Diğer(3)	37	80.82			
Mevzuat	Endüstri Meslek Lisesi(1)	83	110.57	17.734	.000*	1-3 2-3
	Kız Meslek Lisesi(2)	73	98.05			
	Diğer(3)	37	64.50			
Okul	Endüstri Meslek Lisesi(1)	83	91.60	6.341	.052	
	Kız Meslek Lisesi(2)	73	109.52			
	Diğer(3)	37	84.41			
Öğrenci	Endüstri Meslek Lisesi(1)	83	90.11	17.099	.000*	1-2 2-3
	Kız Meslek Lisesi(2)	73	116.79			
	Diğer(3)	37	73.39			
Öğretmen	Endüstri Meslek Lisesi(1)	83	88.03	11.451	.003*	1-2 2-3
	Kız Meslek Lisesi(2)	73	114.26			
	Diğer(3)	37	83.07			

* $p < .05$

Yapılan analiz sonucunda mevzuat boyutunda Diğer okul türündeki öğrencilerin mevzuat boyutundaki algılarının kız meslek lisesi ve endüstri meslek lisesi öğrenci algılarından daha düşük olduğu görülmektedir. Diğer okul türüne ait veriler özel eğitim meslek lisesi ve ticaret meslek lisesinde öğrenim gören öğrenci cevaplarından oluşmaktadır. Bu okullarda okumakta olan öğrencilerin mevzuat boyutunda algılarının düşük seviyede olması ücretle ilgili ve mevzuatla ilgili bir sorunla daha az karşılaştıkları anlamına gelmektedir. Bu durum bu öğrencilerin beceri eğitimi uygulaması yaptığı işyerlerinin, öğrencilerin durumlarını göz önüne alarak mevzuat uygulamalarında daha dikkatli davranmalarından kaynaklanmış olabilir. Tablo 4.18’ de görüldüğü üzere okul türü değişkenine göre öğrenci boyutunda da anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Öğrenci boyutunda kız meslek lisesi öğrencilerin algıları endüstri meslek lisesi öğrencilere göre daha yüksek seviyededir. Endüstri meslek lisesi öğrencileri işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında öğrencilerden kaynaklanan sorunlara “Katılmıyorum” düzeyinde katılım gösterirken, kız meslek lisesi öğrencileri “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca kız meslek lisesi öğrencilerinin öğrenci boyutu algıları ile “Diğer” okul türündeki öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. “Diğer” okul türündeki öğrencilerin ortalamaları kız meslek lisesi öğrencilerinden anlamlı bir şekilde daha düşük çıkmıştır. “Diğer” okul türündeki öğrenciler kendilerinden kaynaklanan sorunlara kesinlikle katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Öğrencilerin öğretmen boyutu algılarında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığı incelendiğinde öğretmen boyutu ortalamasında okul

türü üzerinde çıkan anlamlı fark üç grup arasında görülmektedir. Kız meslek lisesi öğrenci algıları endüstri meslek lisesi öğrenci algı ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Kız meslek lisesi öğrencileri öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara “Katılıyorum” düzeyine yakın görüş bildirirken, endüstri meslek lisesi öğrenci görüşleri “Kararsızım” düzeyinde olmuştur. Kız meslek lisesi öğrencileri öğretmenlerin sorumluluklarını tam olarak yerine getirmediğini düşünmektedir. “Diğer” okul türündeki öğrencilerin öğretmen boyutu algıları, kız meslek lisesi öğrencilerinin algılarına oranla anlamlı bir şekilde düşük çıkmıştır. Bu okul türlerindeki öğrenciler öğretmenlerden kaynaklanan sorunları kabul etmemektedirler.

4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemi “İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci ve öğretmen algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap bulabilmek amacıyla öğretmen ve öğrenci algı ortalamaları üzerinde Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere öğretmen ve öğrenci algılarına göre öğrenci ve öğretmen boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < .05$). İşletme, mevzuat ve okul boyutlarında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($p > .05$). Analiz yapılan grupların öğrenci boyutuna ait değerleri incelendiğinde öğretmen algı ortalamalarının öğrenci ortalama değerinden yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin, öğrenciden kaynaklanan sorunlara ilişkin daha tarafsız bir değerlendirme yapabildiğini göstermektedir. Öğrencilerin uyması gereken kurallar ve sorumluluklarının tartışıldığı boyutta, öğretmenler “Katılıyorum” düzeyine yakın bir ortalamaya sahip iken öğrenciler “Katılmıyorum” düzeyine yakın cevap vermişlerdir. Öğrenciler kendilerinden kaynaklanan sorun bulunmadığını düşünürken, koordinatör öğretmenler bazı sorunların bulunduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 4.19 *İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Algılarına Ait Bulguların Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Boyut	Grup	N	Sıra	Sıra	U	Z	p
			Ortalaması	Toplamı			
İşletme	Öğretmen	53	134,71	7139,50	4520,500	-1,295	,195
	Öğrenci	193	120,42	23241,50			
Mevzuat	Öğretmen	53	139,10	7372,50	4287,500	-1,814	,070
	Öğrenci	193	119,22	23008,50			
Okul	Öğretmen	53	111,92	5931,50	4500,500	-1,339	,181
	Öğrenci	193	126,68	24449,50			
Öğrenci	Öğretmen	53	159,00	8427,00	3233,000	-4,106	,000*
	Öğrenci	193	113,75	21954,00			
Öğretmen	Öğretmen	53	73,90	3916,50	2485,500	-5,737	,000*
	Öğrenci	193	137,12	26464,50			

* $p < .05$

Öğretmen boyutundaki öğretmen ve öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde öğretmen algı ortalamasının öğrenci ortalamasından düşük çıktığı görülmektedir. Öğretmenler bu boyuta “Katılmıyorum” düzeyinde cevap verirken öğrencilerin “Kararsızım” düzeyinde katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum öğrenci boyutu ile benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar boyutuna öğrencilerin daha objektif yaklaştığı söylenebilir. Öğretmenler kendilerinden kaynaklanan sorunlar olmadığını düşünürken, öğrenciler kısmen böyle sorunların varlığını işaret etmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda ulaşılan tartışma, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma

Bu araştırmanın amacı öğretmen ve öğrenci algılarına göre meslek lisesi bilişim teknolojileri öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri üretmektir. Bu amaç doğrultusunda işletmelerde karşılaşılan sorunlar işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen olmak üzere beş boyutta incelenmiştir. Öğretmen algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde en çok sorun mevzuat boyutundan kaynaklanmakta, öğretmenlerden kaynaklanan sorun ise bulunmamaktadır. Öğrenci algılarına göre ise mevzuattan kaynaklanan sorunlar en yüksek ortalama değere sahip iken öğrenci boyutunda sorun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi “İşletmelerden Kaynaklanan Sorunlar Nelerdir?” biçiminde belirlenmişti. İşletme boyutuna ait öğretmen ve öğrenci algıları incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip sorunun “Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması” olduğu görülmektedir. İşletmelerin işletmelerde beceri eğitimi için staj yapan öğrencileri ucuz iş gücü olarak görüp; temizlik, çay, servis vb. işlerin öğrencilere yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Kunt(2006) tarafından yapılan araştırma bulguları bu sonucu desteklemektedir. Bu araştırma öğrencilerin, işyerlerinde beceri eğitiminden çok ilgisiz işlerde çalıştıklarını göstermektedir. Demirci(2007) tarafından yapılan araştırmada da öğrenciler işyerinde temizlik, çay vb. ayak işlerinde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine(2018) göre öğrencilerin iş hayatı ile ilgili yetişmesinin sağlanması usta öğretici veya eğitici personelin görevidir. İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasının amacı öğrencilerin okulda öğrenmiş oldukları mesleki bilgi ve becerilerini pekiştirmek, sektördeki uygulamaları yerinde görmelerini sağlamak ve iş deneyimlerini artırmaktır. Öğrencilere görev tanımı dışında işler yaptırmak belirtilen amaçlara uymamaktadır.

Öğretmen görüşlerine göre işletmelerden kaynaklanan diğer sorunların “İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması”, “Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması”, “Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik

yapmaması” ifadeleri olduğu görülmektedir. İşletmelerin işletmelerde beceri eğitimi uygulamasının eğitim yönünü kavrayamadıkları, öğrencilere bu eğitim kapsamında plan dâhilinde öğretilmesi gereken konuların usta öğreticiler tarafından işlenmediği bu bulgulardan anlaşılmaktadır. Özkan(2013) tarafından yapılan araştırma bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Araştırma sonuçları arasında, iş yerlerine sene başında verilen, öğrencilerin öğrenmesi gerekli olan konuların yer aldığı gelişim tablosunda bulunan konuların, usta öğretici veya eğitici personel tarafından öğrencilere yeterince verilmediği, hususu yer almaktadır. Bu benzerliğin sebebi işletmelerde beceri eğitim mevzuat hükümlerinin farklı sektörlerce uygulanmamasıdır. 3308 sayılı kanun işletmelere, kendi personelleri ile birlikte beceri eğitim uygulaması için gelen öğrenciler için eğitim birimi kurma sorumluluğu vermiştir. Personel sayısı 50’den fazla olan işletmeler kanun gereği eğitim birimi kurmak zorundadır. Doğan ve diğerlerine(1997) göre öğretim planı öğrencinin kazanacağı mesleki yeterliklerin özetini kapsar. Bu yeterliklerin bir kısmı okulda bir kısmı da işletmede kazandırılır. İşletmelerin beceri eğitim uygulamasının eğitim yönüyle ilgili bu hükümlerine uymamaları araştırmalarda benzer sonuçların oluşmasına yol açmaktadır.

Öğrenci ve öğretmen algılarına göre “İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi” işletmelerde beceri eğitimi uygulaması için önemli bir sorun oluşturmaktadır. İşletmelerin ilgili yasa kapsamındaki zorunluluklardan haberi olmadığı, mesleki eğitimi yeterince desteklemedikleri veya mevcut şartlar ile beceri eğitimi için öğrenci almak istemedikleri düşünülmektedir. 3308 sayılı kanuna göre işletmede çalışan personel sayısı 10’den fazla olan işletmeler, belirli bir oranda işletmelerde beceri eğitimi veya staj için öğrenci almak zorundadır. Alınacak öğrenci sayısı işletmede çalışan toplam kişi sayısının yüzde beşinden az olmayacak şekilde hesaplanır. İşletmede çalışan personel sayısı 10’den az olan işletmeler de beceri eğitim uygulaması ve staj eğitimi için öğrenci alabilirler. Doğan ve diğerleri (1997) tarafından işletmelerde beceri eğitimi uygulamasının öğrenciye, okula, sanayi kuruluşlarına ve topluma sağladığı faydalardan bahsedilirken; işletmelerin endüstriyi tanıyan ve kendi isteğine göre yetişen elemanlar kazanmaları ve gelecekte kendi işyerinde çalışabilecek gençleri işletmelerin kendileri yetiştirmeleri, halkla ilişkilerin güçlenmesi gibi konular da vurgulanmaktadır. İşletmelerin benzer faydaların farkında olmamaları da öğrenci alma konusunda isteksiz davranmalarına sebep olmaktadır.

Öğretmen algılarına göre “İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması” , “Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması” ve “İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama

başlamadan önce bildirilmemesi” işletme boyutunda karşılaşılan sorunlar olarak görülmektedir. Zengin(2014) tarafından yapılan araştırma bulguları arasında öğrencilerin günlük çalışma süresinden fazla çalıştıklarını ifade ettikleri görülmektedir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre işletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler için okul ve işletme arasında sözleşme yapılmaktadır. İmzalanan sözleşmede beceri eğitiminde tarafların yükümlülükleri, uyulması gereken kurallar, eğitime katılma, eğitim koşulları, izin durumları, ödenecek ücret, sigorta işlemleri ve sözleşme fesih nedenleri gibi konular bulunur. Ayrıca Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine(2018) göre öğrencilerin günlük sekiz saat çalışacakları açıkça belirtilmiştir. Sözleşme ve yönetmelik hükümlerine dikkat etmeyen işletmeler öğrencileri gereğinden fazla çalıştırmaktadır. Bu yüzden yapılan araştırmalar arasında benzer bulgulara ulaşılmaktadır. Eroğlu(1999) araştırmasında öğretmen görüşlerine göre iş kazalarına karşı gerekli güvenlik önlemlerine dikkat edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Meslek Eğitim Kanununa(1986) göre beceri eğitimi sırasında işletmenin kusuru sonucu oluşabilecek iş kazasından işveren sorumludur. Ayrıca Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde(2018) işletmelerin görev ve sorumlulukları arasında, iş güvenliği önlemlerinin alınması hususu da bulunmaktadır. Bu sorumluluğun farkında olmayan ya da hafife alan işletmeler gerekli güvenlik önlemlerini almamakta ve araştırmalarda bu konuyla ilgili benzer sonuçlara varılmaktadır. Öğretmen algılarından farklı olarak “Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi” ifadesi öğrenciler tarafından sorun olarak görülmüştür. Öğrencilerin yaptıkları işler için daha çok takdir bekledikleri ve usta öğretici veya işyeri sahibi tarafından takdir edilmedikleri anlaşılmaktadır. İlgili mevzuat hükümlerine göre iş yerinde öğrencilerin yetiştirilmesi usta öğreticilerin sorumluluğundadır. Öğrencilerin gelişimi açısından psikolojik açıdan da desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar Nelerdir?” biçiminde belirlenmişti. Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrenci algılarına göre mevzuat boyutu en yüksek ortalama puanına sahip boyuttur. İşletmelerde beceri eğitiminin amaçlarına ulaşabilmesi için öncelikle mevzuatta aksayan yönlerin tespit edilerek gerekli güncellemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İşletmelerde Beceri Eğitiminde öğrenci ücretlerinin zamanında yatmaması bu boyuttaki en önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ödenen ücretler konusunda sorunların var olduğu Eroğlu(1999) tarafından yapılan araştırma bulguları arasında da yer almaktadır. İşletmelere yasa kapsamında ödenen devlet katkısı ödemelerinin zamanında yapılmaması, işyerlerinin öğrencilere geç ücret ödemesine yol açmaktadır. Ayrıca öğrenci ödemeleri ile ilgili işletme üzerindeki

yaptırımların ciddi olmaması da bu sonucu oluşturmaktadır. Öğretmen ve öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin mevzuatta belirtilen miktarda ücret alamadığı da anlaşılmaktadır. İşletmelerin ödemesi gereken asgari ücretin 1/3 ü oranında miktarı ödemedikleri görülmektedir. Bu konuda mevzuat yaptırımları ve okul denetimlerinin artırılması gerekmektedir. Öğrencilerin ücretlerini tam alamamaları, beceri eğitime karşı bakışlarını olumsuz etkilemekte ve verimleri düşürmektedir. Gökgöz(2007) tarafından yapılan araştırma bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Araştırmada stajyer öğrencilerin alması gereken ücrette sorun yaşandığı belirtilmiştir. Öğretmen algılarına göre öğrencilere verilen ücretin yetersiz olduğu, mevzuat tarafından belirlenen miktarın artırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Koordinatör öğretmenler bir yıl olan beceri eğitim süresini yetersiz görürken, öğrencilerin bu süreyi yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Taşkın(2006), Yurtoğlu(2015) ve Göçen(2007) tarafından yapılan araştırmalar benzer bulgulara ulaşmış olup öğrenciler uygulama süresinin yeterli olduğu belirtmektedirler. Öğretmen algılarına göre “Meslek Liseleri ile işletmelerin işbirliğinin sağlanamaması” mevzuat boyutunda sorun olarak görülmüştür. Mesleki eğitimin verimli bir şekilde yürütülmesi ve amaçlarına ulaşabilmesi için işletmeler ile meslek liseleri arasındaki işbirliğinin sağlanması çok büyük önem taşımaktadır. İşletmelerin veya sektör temsilcilerininin program geliştirme, planlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarına katılmaması mesleki eğitimin karşı karşıya olduğu en büyük sorunlardan biridir. Sektörün ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün yetiştirilebilmesi için bu işbirliği bir zorunluluk haline gelmiştir. Gökgöz(2007) tarafından yapılan araştırma bulguları arasında iş dünyası ile okulun yeterince iş birliği içinde olmadığı yer almaktadır. Bu sonuç araştırma bulgularını desteklemektedir. Sanayinin ihtiyaç duyduğu kalifiye iş gücü mesleki eğitim ile şekillenebilmektedir. Bu eğitimden çıkan çalışanların sektöre uyumu daha kısa sürede ve daha ekonomik olmaktadır. Ayrıca eğitim kurumlarının gelişen iş hayatı koşullarına ayak uydurması ve sürekli güncellenmesi istenilen seviyede olamamaktadır. Bu nedenle hem eğitim kurumları hem de sektör tarafları için okul-sanayi işbirliği hayati önem taşımaktadır. Ülkemizde 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı kanun ile sektör ile okulların işbirliği artırılmaya çalışılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre, öğrencilerin sosyal güvenlik haklarının yetersiz olduğu söylenebilir. Mesleki Eğitim Kanununa(1986) göre öğrencilere yapılan sigorta iş kazası ve meslek hastalığı kapsamında olup, emeklilik ile ilgili bir hak oluşturmamaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin görüşüne göre işletmelerde beceri eğitimi uygulaması için sosyal güvenlik hakları yetersizdir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İşletmelerde beceri eğitiminde okuldan kaynaklanan sorunlar nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerine göre okul boyutunda en yüksek puanlara sahip maddelerin; “Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması”, “Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması”, “Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi” ifadeleri olduğu görülmektedir. Öğrenci görüşlerine göre ise en yüksek ortalamaya sahip maddelerin; “Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması”, “Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi”, “Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması” maddeleri olduğu görülmektedir. Kunt(2006) ve Gülseven(1999) araştırmalarında mesleki eğitimin mevcut işletmelerdeki teknoloji ve bilginin gerisinde kaldığını belirtmektedirler. Öğretmenler ve öğrenciler okuldaki teknolojinin iş yerindeki teknolojinin gerisinde kaldığını ve okuldaki eğitimin sektörün ihtiyaçları için yetersiz olduğunu kabul etmektedir. Okulların gelişen bilgi ve teknolojiyi takip etmeleri bir zorunluluktur. Milli Eğitim Bakanlığı (2019) tarafından yayınlanan 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde “ulusal ve uluslararası sektör ve kamu finansal kaynaklarının kullanımı yoluyla okulların altyapı ve donanımının hızla değişen ve gelişen teknolojiyle uyumlu hâle getirileceği belirtilmiştir” (s.110). Mesleki eğitimin amacı öğrencileri sektörün ihtiyaç duyduğu düzeyde bilgi ve becerilerle donatarak kalifiyeli iş gücü oluşturmaktır. Eğitim müfredatının günümüz şartlarına göre güncellenmesi sağlanmalıdır. 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde “müfredatların sektörün talep ettiği yetkinliklere uygun olarak geliştirileceği, mesleki ve teknik ortaöğretim alan, dal ve modüllerinin içerikleri, öğretim süreleri ve öğretim materyalleri, çocukların ihtiyaçları ve iş hayatının talepleri doğrultusunda gözden geçirilerek yeniden düzenleneceği” vurgulanmıştır (s.114). Aydın(2004) ve Gökgez(2007) tarafından yapılan araştırmalarda, okul öğretim programlarındaki konuların işletme ortamında uygulanmasında zorluklar çıkardığı, eski teknolojilerin halen programlardan çıkartılmadığı, öğrencilerin işletmelerin istediği seviyede yetiştirilmediği bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ayrıca işletmelerde beceri eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde uygulanabilmesi için tarafların bu konuda yeterince eğitilmiş olması gerekir. Beceri eğitim uygulamasının en önemli tarafları konumunda bulunan usta öğreticiler ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerden geçmesi mesleki eğitimin verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Doğan ve diğerleri (1997)’ne göre koordinatör öğretmenin görevine karşı tutumu, sorumluluklarını algılama

biçimi, deneyimi ve bilgi birikimi okul-sanayi ilişkilerinin düzeyini belirleyen en önemli etkidir. Bunun için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yoluyla koordinatör öğretmenlerin yetiştirilmesine gereksinim vardır. İşletmede beceri eğitimi başlamadan önce okullarda öğrencilere “3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası” ile ilgili yeterli bilgi verilmediği görülmektedir. Bu bulgu Eroğlu(1999) ve Kunt(2006) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları ile çelişmektedir. Bu araştırmalarda öğrencilerin mevzuat hakkında yeterince bilgilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Sarı(2007) ise araştırmasında öğrencilerin mevzuat hakkında bilgi sahibi olmadığı sonucunu bildirmektedir. Bu bulgu araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine(2018) göre koordinatör öğretmenlerin ve okulun, öğrencileri ilgili yasalar ve beceri eğitim uygulaması hakkında bilgilendirme görevi bulunmaktadır. Yapılan araştırmaların değişik bölgeler ve farklı zamanlarda yapılmış olması sonuçları etkilemektedir. Araştırmalara göre bazı okulların öğrencileri bilgilendirme konusundaki görevlerini yerine getirdiği, bazılarında ise dikkat edilmediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin mevzuat hakkında bilgisiz olması beceri uygulamasının amacına ulaşmasını engellemekte, öğrencilerin sorumluluklarını ve haklarını bilmemesi uygulama verimini düşürmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İşletmelerde beceri eğitiminde öğrencilerden kaynaklanan sorunlar nelerdir” şeklinde belirlenmiştir. Öğretmen algılarına göre bu boyutta en yüksek ortalama “Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması” maddesindedir. Bu sonuç öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminin önemini yeterince kavrayamadıklarını göstermektedir. Bu uygulamanın kişisel gelişimlerine ve mesleki bilgi düzeylerine katkılarının öğrencilere benimsetilmesi gerekmektedir. Bu konuda öğretmenler ve okul yönetimlerinin öğrencilere bilgilendirme çalışmaları yapmaları oldukça önemlidir. Öğretmen algılarına göre yüksek düzeyde puan alan “Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması” ve “Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması” maddeleri de benzer sebeplerden kaynaklanabilir. İşletmelerde Beceri Eğitim uygulamasının amaçlarını yeterince kavrayamayan öğrenciler bu eğitime yeterli önemi vermemekte dolayısıyla kurallara uymada ve yapılan eleştiri ve önerileri dikkate alarak kendilerini geliştirmede sorun oluşturmaktadırlar. Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi de bu eğitime ciddiyetle yaklaşmadıklarını göstermektedir. Bu bulgular Gülseven(1999) ve Zengin(2014) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile çelişmektedir. Bahsi geçen araştırmalarda öğrencilerin disiplin sorunu oluşturmadığı ve iş yeri kurallarına uydukları belirtilmektedir. Bu çelişki yapılan araştırmaların sadece öğrenci görüşlerine

dayanmasından kaynaklanabilir. Araştırmamızda da benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Öğrenciler araştırmamızda öğrenci boyutuna “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmişler ve kendilerinden kaynaklanan sorun bulunmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmanın beşinci alt problemi “İşletmelerde beceri eğitiminde öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar nelerdir” şeklinde belirlenmiştir. Öğretmen görüşleri bu boyutta “Katılmıyorum” düzeyinde gerçekleşmiştir. Öğretmenler işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında tüm sorumlulukları yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler ise öğretmen boyutunda “Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi”, “Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi”, “Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi” maddelerine “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Gökgez(2007) araştırmasında uygulamadaki öğrencilerin düzenli olarak koordinatör öğretmenler tarafından denetlenmediği bulgusuna ulaşmıştır. Özkan(2013) tarafından yapılan araştırmada öğrenciler koordinatör öğretmenlerinin üç haftada bir işletmeye geldiğini belirtmektedir. Bu bulgular araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Koordinatör öğretmenler işletmelerde beceri eğitimi uygulamasının önemli bir tarafını oluşturmaktadır. Öğretmenlerin işletmeler ile iş birliği yaparak her öğrenci için öğretim planı geliştirmeleri gerekmektedir. İşletmelerde beceri eğitiminin verimli bir şekilde gerçekleşmesi ve öğrencilerin amaçlara uygun bir şekilde yetiştirilmesi bu planın tam olarak uygulanmasına bağlıdır. Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeleri ziyaret etmesi ve öğrencilerin gelişimini izlemeleri bu açıdan önem taşımaktadır.

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmenlerin algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar cinsiyet, mesleki deneyim ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda cinsiyet değişkenine göre öğretmen algılarının hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Mesleki kıdem değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlılık oluşmamıştır. Okul türü değişkenine göre ise öğrenci boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın yedinci alt problemi “Öğrencilerin algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar cinsiyet, işletmeyi bulan kişi, öğrencinin mezun olduktan sonra alanında çalışmayı isteyip istemediği, hangi sektörde staj yaptığı ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? ” şeklinde belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin işletme, mevzuat ve öğrenci boyutlarına yönelik algılarının anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Okul ve öğretmen boyutlarının ise

öğrencinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin işletme boyutundaki algılarının ortalamaları incelendiğinde; kız öğrenciler işletmelerde beceri eğitim uygulaması için daha zor iş yeri bulabilmekte, iş yerlerinde usta öğreticilerle iletişim sorunlarına daha çok karşılaşmakta ve kendilerine bilgi ve yetenek seviyelerinin üzerinde işler verilmektedir. Kız öğrenciler iş hayatında erkeklere göre daha çok sorun yaşamaktadırlar. Zengin(2014) tarafından yapılan araştırma sonuçları arasında işletmelerde yapılan işlerin yorucu olduğu görüşüne kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok katıldığı açıklanmıştır. Bu bulgu araştırma sonucunu desteklemektedir. Küçük'e (2015) göre kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar “kadınların uzun çalışma saatlerine maruz bırakılması, düşük ücretle erkeklerin alternatifi olarak görülmesi, sigortasız çalıştırılarak kadın emeğinin sömürülmesi, çalışma yaşamı içerisinde işe alınmada eşitlik ilkesinin uygulanmaması, eşit işe eşit ücret ödenmemesi, eğitimsizliği bahane edilerek terfi ettirilmemesi, taciz, sosyal çevre faktörleri vb.” gibi faktörlerden oluşmaktadır (s.3.). Çalışma hayatının bir örneği niteliğinde olan işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında, işletme boyutunda kız öğrencilerin daha çok sorunla karşılaştığı anlaşılmaktadır. Kız öğrencilerin mevzuat boyutuna ait algıları erkek öğrencilerden daha düşük çıkmıştır. Bu durum özellikle ücret konusunun erkek öğrenciler için daha önemli bir konu olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Zengin(2014) tarafından yapılan araştırmada, staj ücretlerinin yeterli olduğu görüşüne kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda katılmamaktadır. Bu sonuç araştırma bulguları ile çelişmektedir. Bu durum araştırmanın farklı bir alanda gerçekleştirilmesi ile açıklanabilir. Zengin(2014) tarafından yapılan araştırma matbaa alanında gerçekleştirilmiş, araştırmamızın konusunu ise bilişim teknolojileri alanı oluşturmuştur. Ayrıca araştırmanın yapıldığı illerin farklı olması da bu bulgu farklılığının sebebi olabilir. Öğrenci boyutunda kız öğrencilerin algıları erkek öğrencilere göre daha yüksek seviyededir. Erkek öğrenci algılarına göre işletmelerde öğrenci boyutunda sorun oluşmamaktadır. Kız öğrenciler bu konuda kararsız bir tutum izlemektedirler. Türkseven(2012) tarafından yapılan araştırmada, kız öğrencilerin beceri eğitiminin daha verimli olması için geliştirmeler ve düzenlemeler yapılması gerektiğine dair görüşlerinin daha yüksek olduğunun ve beceri eğitimi uygulamasında içinde buldukları koşullarla ilgili olarak daha hassas davrandıkları belirtilmektedir. Bu durum araştırma sonuçlarını desteklemektedir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda ve Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde(2018) öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde uyması gereken kurallar ve sorumlulukları

belirlenmiştir. Bu görevleri yerine getirme hususunda kız öğrencilerin, stajyerlerin daha dikkatli davranması gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarının işletmeyi bulan kişi değişkenine göre işletme boyutu anlamlı bir farklılık göstermiştir. Mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen boyutlarında farklılık gözlenmemiştir. Yapılan analizde okul yönetimi ile öğretmenler, aile ve kendisi seçenekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Okul Yönetimi tarafından işletmeye yerleştirilen öğrencilerin işletme boyutu puanları diğer gruplardan daha yüksek olmuştur. Doğan ve diğerlerine(1997) göre koordinatör öğretmenlerin sorumlulukları arasında öğrencilerin işletmelere yerleştirmesi görevi bulunmaktadır. Bu sorumluluk okul yönetiminden ziyade koordinatör öğretmenlere verilmiştir. Öğretmenler tarafından yapılan yerleştirmelerde daha az sorun olduğu gözlemlenmiştir. Mezun olduktan sonra alanında çalışma isteği değişkenine göre öğrencilerin hiçbir boyuta yönelik algılarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Beceri eğitimi yapılan sektöre göre öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimine ait algıları hiçbir boyutta farklılık göstermemektedir. Mevzuat boyutu sınıra yakın bir değer almaktadır. Özel sektörde staj yapan öğrencilerin mevzuat boyutuna ait ortalamaları kamu sektörüne göre daha yüksek çıkmıştır. Demirci(2007) tarafından yapılan araştırmada kamu kurum ve kuruluşlarında beceri eğitimi yapan öğrencilere, usta öğreticileri tarafından uygulama sırasında yeterli zaman ayrıldığı görüşüne ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma bulgularını desteklemektedir. Kendilerine yeterince zaman ayrıldığını düşünen öğrenciler için bir yıl olan beceri eğitim süresi yeterli olacaktır. Yılmaz(2011) tarafından yapılan araştırma bulguları arasında, 3308 sayılı kanun hükümlerine kamu sektörünün daha çok dikkat ettiği, özel sektörde bulunan kuruluşlarca yasal zorunlulukların yeterince yerine getirilmediği vurgulanmıştır. Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanuna(1986) göre işletmelerde beceri eğitimi kapsamında uygulamalı eğitim gören öğrencilere işletme tarafından ücret ödenir. Ödenecek olan ücretin miktarı, artış oranları gibi hususlar okul müdürlüğü ile işletme arasında imzalanan sözleşme ile belirlenir. Fakat ödenen ücret asgari ücretin 1/3'ünden az olamaz. Ayrıca Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Devlet Katkısı uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulama ile işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere yapılacak ödemelerin bir kısmı Devlet katkısı olarak İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır. Kamu sektöründe bulunan kurumlar için bu ödeme yapılmamaktadır. Dolayısıyla bu katkı

bedeli beklenmeden öğrencilere ücretleri ödenmektedir. Özel sektörde ise gecikmeler yaşandığı için araştırma bulguları benzerlik taşımaktadır.

Öğrencilerin işletmelerde beceri eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin algılarında okudukları okul türü değişkenine göre okul boyutu dışında tüm boyutlarda anlamlı farklılık oluşmuştur. Analiz sonucunda işletme boyutunda Kız Meslek Lisesi öğrencilerinin ortalamalarının Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerin algı ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu cinsiyet değişkenindeki bulgular ile örtüşmektedir. Kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin, erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre işletme boyutunda daha çok sorunla karşılaştığı görülmektedir. Odacı(2013) tarafından yapılan araştırmanın bulguları arasında kız meslek lisesi öğrencilerinin iş yerlerinde kendi alanlarıyla ilgili işlerden çok farklı işlerde çalıştırdıkları, bazı işletmelerde araç gereç kullanımında sorunlar yaşadıkları, gibi işletme boyutunda sorunlarla karşılaştıkları açıklanmıştır. İslamoğlu ve Yıldırım(2014)' e göre kadınlar hem işe girerken hem de çalıştıkları süre içerisinde ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. İşe yerleşme ve kariyerde yaşadıkları eşitsizlikler, görev dağılımındaki adaletsizlikler kadınların iş hayatında karşılaştıkları sorunlar içerisinde büyük önem taşımaktadır.

Yapılan analiz sonucunda mevzuat boyutunda Diğer okul türündeki öğrencilerin mevzuat boyutundaki algılarının kız meslek lisesi ve endüstri meslek lisesi öğrenci algılarından daha düşük olduğu görülmektedir. Pala(2016) tarafından yapılan araştırmada, diğer okul türünde(turizm) öğrenim gören öğrencilerin tatmin faktörü algılamalarının kız meslek lisesi öğrencilerinden fazla olduğu anlaşılmıştır. Diğer okul türündeki öğrencilerin genel olarak beceri eğitimi uygulamasından ve mevzuat hükümlerinden ve okulun yaklaşımından memnun olma düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç araştırma bulgularını destekler niteliktedir. İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasının yasal zeminini 3308 sayılı Meslek Eğitim Kanunu oluşturmaktadır. Ayrıca Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ile bu hükümlerin detaylı olarak uygulamaları açıklanmıştır. 3308 sayılı Kanuna göre işletmelerde beceri eğitimi kapsamında uygulamalı eğitim gören öğrencilere işletme tarafından ücret ödenir. Ödenen ücret asgari ücretin 1/3'ünden az olamaz ve zamanlaması sözleşme ile belirlenir. Ayrıca araştırmada mevzuat boyutunda incelenen bir diğer husus beceri eğitim süresinin yeterliliğidir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine göre son sınıf öğrencileri haftanın üç günü işletmeye gitmek suretiyle bir yıl beceri eğitim uygulaması yaparlar. İlgili mevzuat hükümleri arasında işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında okulun görevleri arasında “işletmelerde beceri eğitim uygulamasının

amacına ulaşmasını sağlanması” maddesi de bulunmaktadır. Bu konuların yeterliliği “Diğer” okul türlerince daha yüksek algılandığı için araştırmalarda benzer sonuçlar çıkmaktadır.

Öğrenci boyutunda kız meslek lisesi öğrencilerin algıları endüstri meslek lisesi öğrencilere göre daha yüksek seviyededir. Endüstri meslek lisesi öğrencileri işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında öğrencilerden kaynaklanan sorunlara “Katılmıyorum” düzeyinde katılım gösterirken, kız meslek lisesi öğrencileri “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca kız meslek lisesi öğrencilerinin öğrenci boyutu algıları ile “Diğer” okul türündeki öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. “Diğer” okul türündeki öğrencilerin ortalamaları kız meslek lisesi öğrencilerinden anlamlı bir şekilde daha düşük çıkmıştır. “Diğer” okul türündeki öğrenciler kendilerinden kaynaklanan sorunlara kesinlikle katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Pala(2016) tarafından yapılan araştırmada, erkek öğrencilerin işletme ile ilişkiler faktörü puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Kız meslek lisesi öğrencilerinin tamamının kız olduğu düşünüldüğünde bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Doğan ve diğ.(1997)’e göre öğrencilerin; işletmedeki davranışlarına dikkat ederek okulunu en iyi şekilde temsil etmesi, öğretmenlerinin ve usta öğreticinin uyarılarını ve önerilerini dikkate alması, mevzuat hükümlerine uyması, işletmede belirlenen kurallara uyması, işletme çalışma saatlerine dikkat etmesi ve kılık kıyafetine özen göstermesi gibi görevleri bulunmaktadır. Bu sorumluluklara dikkat eden öğrenciler, beceri eğitim uygulaması içerisinde kendilerinden kaynaklanan sorunlara yol açmamış olmaktadır.

Öğrencilerin öğretmen boyutu algılarında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığı incelendiğinde öğretmen boyutu ortalamasında okul türü üzerinde çıkan anlamlı fark dört grup arasında görülmektedir. Kız meslek lisesi öğrenci algıları, endüstri meslek lisesi öğrenci algı ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Kız meslek lisesi öğrencileri öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara “Katılıyorum” düzeyine yakın görüş bildirirken, endüstri meslek lisesi öğrenci görüşleri “Kararsızım” düzeyinde olmuştur. Kız meslek lisesi öğrencileri öğretmenlerin sorumluluklarını tam olarak yerine getirmediğini düşünmektedir. “Diğer” okul türündeki öğrencilerin öğretmen boyutu algıları, karşılaştırıldığı okul türlerinin ortalamalarından anlamlı bir şekilde düşük çıkmıştır. Bu okul türündeki öğrenciler öğretmenlerden kaynaklanan sorunları kabul etmemektedirler. Savaş(2005) tarafından kız meslek liselerinde yapılan araştırma sonucuna göre öğretmenler koordinatörlük görevlerini kısmen yapmaktadır. Eroğlu(1999) kız meslek lisesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada koordinatör öğretmenlerin öğrencilere yeterli

düzye de rehberlik yapmadığı vurgulanmıştır. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde(2018) öğretmenlerin görev ve sorumlulukları açıkça belirtilmiş olup araştırmanın kuramsal boyutunda detaylı olarak incelenmiştir. Bu sorumlulukların titizlikle yerine getirildiği kurumlarda, işletmelerde beceri eğitimi uygulamasının öğretmen boyutunda sorun oluşmamaktadır.

Araştırmanın sekizinci alt problemi “İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci ve öğretmen algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre, öğrenci ve öğretmen boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmektedir. İşletme, mevzuat ve okul boyutlarında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Öğrencilerin uyması gereken kurallar ve sorumluluklarının tartışıldığı boyutta, öğretmenler “Katılıyorum” düzeyine yakın bir ortalamaya sahip iken öğrenciler “Katılmıyorum” düzeyine yakın cevap vermişlerdir. Öğrenciler kendilerinden kaynaklanan sorun bulunmadığını düşünürken, koordinatör öğretmenler bazı sorunların bulunduğunu ifade etmektedirler. Öğretmen boyutundaki öğretmen ve öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde öğretmen algı ortalamasının öğrenci ortalamasından düşük çıktığı görülmektedir. Eroğlu(1999) tarafından yapılan araştırmada; öğrencinin çalışacağı işletmeyi koordinatör öğretmenin seçmesi, öğrencinin iş yeri yöneticisine sorunlarını götürebilmesi, öğrencinin öğretmenden gerekli yardımı alması konularında öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında algı farklılığı olduğu saptanmıştır. Bu bulgular araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

5.2. Sonuç

Araştırma kapsamında elde edilen veriler ışığında ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri incelendiğinde,
  - a. Katılımcıların çoğunun erkek olduğu,
  - b. Kıdem yıllarının çoğunlukla 11-15 yıl arasında olduğu,
  - c. Endüstri Meslek Lisesinde çalışan öğretmenlerin fazla olduğu,
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri incelendiğinde,
  - a. Kız ve erkek oranının eşit olduğu,
  - b. İşletmenin genellikle kendileri tarafından bulunduğu,
  - c. Öğrencilerin çoğunluğunun mezun olduktan alanlarında çalışmak istemediği,
  - d. Özel sektörde beceri eğitimi uygulaması yapanların çoğunlukta olduğu,

- e. Endüstri Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrenci sayısının fazla olduğu,
3. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde *işletmelerden* kaynaklanan sorunların,
- Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması,
  - İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması,
  - Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması,
  - Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması,
  - İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi,
  - İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması,
  - Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması,
  - İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama başlamadan önce bildirilmemesi
  - Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi konularında yoğunlaştığı,
4. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde *mevzuattan* kaynaklanan sorunların,
- Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması,
  - Öğrencilerin ücretlerinin mevzuatta belirtilen miktarda yatırılmaması,
  - Beceri eğitiminde mevzuat tarafından belirlenen miktarın (Asgari ücretin 1/3 ü) yetersiz olması, bir yıl olan beceri eğitim süresinin yetersiz olması,
  - Meslek liseleri ile işletmelerin işbirliğinin sağlanamaması,
  - Öğrencilerin Sosyal Güvenlik Haklarının yetersiz olması konularında olduğu,
5. Öğretmen ve öğrenci algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde *okuldan* kaynaklanan sorunların,
- Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması,
  - Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması,
  - Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi,
  - Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi ifadelerinden oluştuğu,

6. Öğretmen algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde *öğrencilerden* kaynaklanan sorunların,
  - a. Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması
  - b. Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması
  - c. Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması
  - d. Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi konularında yoğunlaştığı,
7. Öğrenci algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde *öğretmenlerden* kaynaklanan sorunların,
  - a. Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi,
  - b. Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi,
  - c. Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi şeklinde olduğu,
8. İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen algılarının
  - a. Cinsiyet değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık oluşmadığı,
  - b. Mesleki kıdem değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık oluşmadığı,
  - c. Okul türü değişkenine göre öğrenci boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiği,
9. İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik öğrenci algılarının
  - a. Cinsiyet değişkenine göre işletme, mevzuat ve öğrenci boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği,
  - b. İşletmeyi bulan kişi değişkenine göre, işletme boyutunda anlamlı bir farklılık gösterdiği,
  - c. Öğrencinin mezun olduktan sonra alanında çalışmayı isteyip istemediği değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık göstermediği,
  - d. Sektör değişkenine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık görülmediği,
  - e. Okul türü değişkenine göre işletme, mevzuat, öğrenci ve öğretmen boyutlarında farklılık görüldüğü,
10. İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci ve öğretmen algıları arasında öğrenci ve öğretmen boyutlarında anlamlı bir farklılık görüldüğü, sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırmanın ortaya çıkan sonuçları doğrultusunda geliştirilen uygulamaya yönelik öneriler eğitim, denetim ve mevzuat başlıkları altında gruplandırılabilir.

1. Eğitim boyutunda; öğrencilerin işletmede beceri eğitimine gönderilmeden önce bilgilendirilmesi, koordinatör öğretmenlerin ve işletme temsilcilerinin hizmet içi eğitimlere katılması ve gerekli eğitimleri almalarının sağlanması, koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle iş birliği halinde her öğrenci için öğretim planı geliştirmesi, eğitim planında verilen tüm konuların öğrenciye sunulması, iş güvenliği ve iş kazalarına karşı alınacak önlemler konusunda öğrencilere ve işletmelere bilgilendirme çalışmalarının yapılması önerilmektedir.
2. Denetim boyutunda; koordinatör öğretmenlerin, işletmelerdeki öğrencileri yeterli düzeyde takip etmesi ve işletmeler ile sürekli irtibat halinde olması, öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmaması, günlük çalışma saatlerine uyulması, iş yerlerinin yeterli düzeyde denetlenerek koşulları uygun olmayan işletmelere öğrenci gönderilmemesi, işletmelerin sözleşme koşullarına ne derecede uyduklarının denetlenmesi, öğrenci ücretlerinin zamanında ve mevzuatta belirtilen miktarda yatırılmasının sağlanması önerilmektedir.
3. Mevzuat boyutunda; bilişim teknolojileri alanı öğretim programlarının günümüz ihtiyaçları ve sektör beklentileri doğrultusunda güncellenmesi, meslek liselerinin gelişen teknolojiye ayak uydurması, sektörle işbirliği halinde atölye ve laboratuvarların yenilenmesinin sağlanması, meslek lisesi mezunlarının işe alınmaları konusunda işletmelere gerekli teşviklerin verilmesi, öğrencilere ödenen, asgari ücretin %30'u oranındaki miktarın artırılması, işletmelerin stajyer öğrenci alması için teşviklerin artırılması, sigorta, vergi ve ödenen ücretler gibi konularda düzenlemeler yapılarak iş yerlerinin uygulama için öğrenci almalarının desteklenmesi, öğrenci sosyal güvenlik haklarında iyileştirilmelerin yapılması, yapılan sigortanın emeklilik işlemlerinde geçerli olmasının sağlanması önerilmektedir.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma Denizli'nin diğer ilçelerinde ve Türkiye'nin diğer illerinde yapılabilir.
2. Araştırma Meslek Liselerinin değişik alanlarında yapılabilir.

3. Özel Meslek Liselerinde benzer araştırmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
4. Yeni değişkenler eklenerek bu değişkenlerin araştırmaya etkisi tartışılabilir.
5. İşletme temsilcilerinin de İşletmelerde Beceri Eğitimi konusunda görüşleri alınarak araştırma genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Alparslan, E. (2004). *3308 sayılı mesleki eğitim kanunu uyarınca kız meslek lisesi öğrencilerine yaptırılan işletmelerde meslek eğitimi uygulamasının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, A. (2004). *İşletmelerde staj yapan teknik ve anadolu teknik lisesi bilgisayar (yazılım - donanım) bölümü öğrencilerinin staj çalışmalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demir, E. ve Şen H. Ş. (2009). Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 2009(10) 2, 39-59.
- Demirci, M. S. (2007). *Ticaret meslek lisesinde staj yapan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan H., Ulusoy A. ve Hacıoğlu F. (1997). *Okul sanayi ilişkileri: Okuldan iş hayatına geçiş*. Ankara: Önder Matbaacılık
- Eroğlu, G. (1999). *Kız meslek lisesi el sanatları bölümü son sınıf öğrencilerinin okul-sanayi işbirliği kapsamında işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili karşılaştıkları sorunlar, nedenleri ve çözüm yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gemici, N. (2010). Ahilikten günümüze meslek eğitiminde model arayışları ve sonuçları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19, 71-105.
- Göçen, A. (2007). *Meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin işletmelerde gördüğü temel beceri eğitiminin etkililiğine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. . Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gökgöz, A. (2007). *Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin stajyerlikte karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri: İstanbul örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 223-236.

- Güleseven, A. (1999). *İşletmelerdeki beceri eğitimi uygulamasının işletme ve öğrenci açısından değerlendirilmesi (Sivas ve Yozgat illerindeki bankalar örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- İslamoğlu E. ve Yıldırım S. (2014). Yolcu hizmetleri memurluğu yapan kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6, 150-177.
- İşler, H. (2018), *Japonya'da mesleki ve teknik eğitim sisteminin gelişimi*, http://jikalad.org.tr/2012/index.php?option=com_content&view=article&id=719%3Ajaponyada-mesleki-ve-teknik-eitim-sisteminin-geliimi&catid=13%3Aemler&Itemid=1 sayfasından erişilmiştir.
- Karaağaçlı, M. (2002). *Mesleki eğitim ve teknoloji eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kunt, N. (2006). *Ortaöğretim II. kademe seramik eğitimi programlarında ve işletmelerdeki kurumsal uygulamalarda karşılaşılan sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küçük, M. (2015). Çalışma hayatında kadınlar ve karşılaştıkları sorunlar: Bir işverene bağlı olarak çalışan emekçi kadınlara ilişkin bir araştırma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 7, 1-17.
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Mesleki Eğitim Kanunu, 3308 Sayılı Kanun (1986). T.C. Resmi Gazete, 19139, 19/6/1986
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *Mesleki eğitimin tarihçesi*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1988). *12. Milli Eğitim Şûrası*. Şûra Raporu, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *Mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı (2014-2018)*. T.C. Resmi Gazete, 29024, 08/06/2014
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2011). *İşletmelerde mesleki eğitim ile staj uygulamalarının değerlendirilmesi*. Araştırma Raporu, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2002). Türkiye'de ve bazı Avrupa Birliği ülkelerinde mesleki teknik eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya, Yunanistan örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, Yaz-Güz 2002, 155-156

- Millî Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. (1997-2018). *Milli Eğitim İstatistikleri*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2018). T.C. Resmi Gazete, 30522, 01/09/2018.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). T.C. Resmi Gazete,14574, 14.06.1973
- Odacı, A. (2013). *Kız meslek lisesi grafik ve fotoğrafçılık alanı grafik dalında okutulan işletmelerde beceri eğitimi dersine sektör temsilcilerinin katkısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Orta Karadeniz Sanayici ve İş Adamları Federasyonu. (2006). *Mesleki eğitim konusunda Avrupa modelleri ve Türkiye’den görüşler*. OKASİFED Yayınları
- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (2013), *2013 – ÖSYS Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler*, Ankara.
- Özkan, F. (2013). *Ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulaması, uygulamanın verimliliğinin artırılması ve uygulamada karşılaşılan sorunlar, Gaziantep ilinde bir uygulama*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Öztürk, M. (2005). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Pala, H. (2016). *Meslek lisesi öğrencilerinin uygulama staj algularının çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarı, H. (2007). *Ortaöğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi alan öğrencilerin staj sürecine adaptasyonu üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Savaş, D. (2005). *İşletmelerde beceri eğitiminin 3308 sayılı meslek eğitim kanununa uygun gerçekleştirilme düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Senar N. ve Kaya Z. (2006). *Esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşları için ülke örnekleri ile AB’de mesleki eğitim ve AB ve AB mali kaynakları rehberi*. Ankara: TŞOF Matbaacılık.
- Sezgin, İ. (1982). *Meslek eğitiminin kapsam ve gelişimi*, Türk Eğitim Derneği VI. Eğitim Toplantısı: Türkiye’de Meslek Eğitimi ve Sorunları Bildiri Kitapçığı, 19-62.
- Sezgin, İ. (1994). *Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Şahin, İ. ve Fındık T. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 65-86.

- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. (2006). *Dokuzuncu kalkınma planı*, Yüksek Öğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. United States of America: Pearson.
- Tarhan, G. (2018). *Mesleki ve teknik anadolu liselerinde uygulanmakta olan işletmelerde beceri eğitiminin yönetimine ilişkin öğretmen ve işveren görüşleri*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Taşkın, M. (2006). *Ortaöğretim turizm eğitiminde staj ve İzmir ili anadolu otelcilik turizm meslek liselerinde bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Turan, K. (1996). *Ahilikten günümüze mesleki ve teknik eğitimin tarihi gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği. (1999). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması*, İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1922). *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, D. 1, C. 18, S. 2
- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu. (1997). *Türkiye’de ve dünyada mesleki eğitim: Türk özel sektörünün karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: TİSK İnceleme Yayınları.
- Türkseven, E. (2012). *Turizm eğitiminde yaşanan staj sorunları: lisans öğrencilerinin görüşlerine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Uçar, C. ve Özerbaş M.A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2, 242-253.
- Yaşa, N. (2018). *Meslek lisesi öğrencilerinin beceri eğitim sonrası mesleğe bakışlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Yılmaz, Y. (2011). *İşletmelerdeki beceri eğitimi uygulamasının muhasebe eğitimine katkısı ve Erzurum il genelindeki ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). Bilgi toplumu ve Türkiye’de mesleki eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 299-312.
- Yurtoğlu, Ü. (2015). *Mesleki ve teknik anadolu liselerinde staj yapan öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yüksek, Ö. (2006). *Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında işletmede beceri eğitimi uygulamasının işletme ve öğrenci açısından değerlendirilmesi (elektronik – bilgisayar bölümleri)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zengin, C. (2014). *Meslek lisesi matbaa alanı öğrencilerinin işletmelerde sanayi stajı esnasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1: Araştırma İzin Belgesi

112181802

**T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 16605029/44-E.25001112
Konu : Anket Uygulama İzni

26/12/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 17/12/2018 tarih ve 24563 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ali BOZAK tez danışmanı öğretim üyesi Dr. Öğr. Ü. Muammer KUNT'un sorumluluğunda " Meslek Lisesi Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Denizli İli Örneği) " başlıklı çalışmaya yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli İli Merkezefendi ve Pamukkale İlçelerinde yer alan meslek liselerindeki 12. sınıf öğrencilerine ve meslek dersleri öğretmenlerine uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2018/2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
26/12/2018
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmza
Aşıl ile Aynıdır
26.12.2018

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüze Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

1- Anket formları

Sırapapılar Mah. Saltak Cad. No: 76 20100/DENİZLİ
Elektronik Ağ : <http://denizli.meb.gov.tr>
e-posta: yuksekgretimvurdisi20@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin : Sefa GELMİŞ - Şef
Telefon : (0 258) 265 55 54 dahili 106
Belgegeçer : (0 258) 265 01 69-Strateji Şb.

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5780-0112-3cb4-a186-9a7b kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Anketi

Değerli Meslektaşım,

Bu anket formu, **Meslek Lisesi öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaştıkları sorunları** belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ankette belirtilen sorulara vereceğiniz samimi yanıtlar araştırmaya büyük katkılar sağlayacaktır. Vereceğiniz yanıtlar gizlilik kapsamında ele alınıp, sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Anketi cevaplayanın isim ve hüviyetini belirtmesine gerek yoktur.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ali BOZAK

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetim, Denetimi, Planlama ve Ekonomisi Anabilim dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

Açıklama: Bu bölümdeki sorulara vereceğiniz cevaplara parantez içine ‘x’ işaretini koyarak belirtiniz.

1. **Cinsiyetiniz :** ( ) Kadın ( ) Erkek
2. **Meslekteki Kıdeminiz:**
  - a) ( ) 1-5 yıl
  - b) ( ) 6- 10 yıl
  - c) ( ) 11- 15 yıl
  - d) ( ) 16- 20 yıl
  - e) ( ) 21 ve üzeri
3. **Okul Türünüz:**
  - a) ( ) Endüstri Meslek Lisesi
  - b) ( ) Kız Meslek Lisesi
  - c) ( ) Ticaret Meslek Lisesi
  - d) ( ) Diğer

II. BÖLÜM

Açıklama: Aşağıda yer alan sorular İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunları belirlemeye yöneliktir. Lütfen aşağıda yazılı ifadeleri **ne ölçüde sorun olarak gördüğünüzü** işaretleyiniz.

1.İŞLETMELERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi					
2. İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama başlamadan önce bildirilmemesi					
3. Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması (Temizlik, yemek, çay vb.)					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
4. Usta öğretmenlerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması					
5. Usta öğretmenlerin öğrencilerle iyi ilişkiler kuramaması					
6. Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması					
7. İş yerinde alanla ilgili yeni teknolojilerin bulunmaması					
8. İşletmelerde öğrencilerin meslekleri ile ilgili pratik bilgileri alamamaları					
9. Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması					
10. İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması					
11. İş yerindeki Usta Öğreticilerin işi öğretme konusunda bilgi ve becerilerinin yetersiz olması					
12. İş yerlerinde öğrencilere bilgi ve yetenek seviyesinin üzerinde işler verilmesi					
13. Öğrencilerin işletmelerdeki teknik araç gereçlerden faydalanamamaları					
14. Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi					
15. İş yerine ulaşımın zor olması					
16. İşyerinde personele tanınan sosyal imkânlardan(yemek, servis, vb.) öğrencilerin yararlanamaması					
17. İş yerinin fiziki ortamının beceri eğitimi için elverişsiz olması (temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük vb.)					
18. İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması					
19. İşletmelerin beceri eğitimi alan öğrenciler arasında ayırım yapması					
2. MEVZUAT ve UYGULAMALARDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
20. Bir yıl olan beceri eğitim süresinin yetersiz olması					
21. Beceri eğitiminde mevzuat tarafından belirlenen miktarın (Asgari ücretin 1/3 ü) yetersiz olması					
22. Meslek Liseleri ile işletmelerin işbirliğinin sağlanamaması (İşletmelerin program geliştirme, planlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarına katılmaması)					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
23. Öğrencilerin Sosyal Güvenlik Haklarının yetersiz olması (Staj sigortasının emekliliği kapsamaması vb.)					
24. Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması					
25. Öğrencilerin ücretlerinin mevzuatta belirtilen miktarda(Asgari ücretin 1/3'ü) yatırılmaması					
3.OKULDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
26. Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi					
27. Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi					
28. Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması					
29. Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması					
30. Okulun öğrencileri okudukları alana uygun bir işletmeye yerleştirmemesi					
31. Okulun öğrencileri yönetmelikçe belirlenen şartlara uygun işletmeye yerleştirmemesi					
32. Okulun usta öğreticilik belgesine sahip personel bulunmayan işletmelere öğrenci yerleştirmesi					
33. Okulun öğretim programına uygun eğitim vermeyen işletmeye öğrenci yerleştirmesi					
34. Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi					
4.ÖĞRENCİLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
35. Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması					
36. Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması					
37. Öğrencilerin iş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi					
38. Öğrencilerin mesai saatlerine uymaması					
39. Öğrencilerin işletmede mesleğin gerektirdiği kılık kıyafete özen göstermemesi					
40. Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması					
41. Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi					
42. Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları					
5.ÖĞRETMENLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
43. Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi					
44. Koordinatör öğretmenlerin iş yerine gelince öğrenci ile görüşmemesi					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
45. Koordinatör öğretmenlerin öğrencilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması					
46. Koordinatör öğretmenlerin işletme yetkilileri ve usta öğreticilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması					
47. Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi					
48. Koordinatör öğretmenlerin, işletme ve okul arasında koordinasyonu sağlamaması					
49. Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi					

Ek 3: İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Anketi

Değerli Öğrenci,

Bu anket formu, **Meslek Lisesi öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaştıkları sorunları** belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ankette belirtilen sorulara vereceğiniz samimi yanıtlar araştırmaya büyük katkılar sağlayacaktır. Vereceğiniz yanıtlar gizlilik kapsamında ele alınıp, sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Anketi cevaplayanın isim ve hüviyetini belirtmesine gerek yoktur.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ali BOZAK
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetim, Denetimi, Planlama ve Ekonomisi Anabilim dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

Açıklama: Bu bölümdeki sorulara vereceğiniz cevaplara parantez içine 'x' işaretini koyarak belirtiniz.

1. **Cinsiyetiniz :** ( ) Kız ( ) Erkek
2. **Beceri eğitimi uygulaması yaptığınız işletmeyi kim buldu?**
  - a. ( ) Okul Yönetimi
  - b. ( ) Öğretmenlerim
  - c. ( ) Ailem
  - d. ( ) Kendim
  - e. ( ) Diğer.....
3. **Mezun olduktan sonra bölümünüzle ilgili bir mesleğe yönelmeyi düşünüyor musunuz?**
  - a. ( ) Evet
  - b. ( ) Hayır
4. **Çalıştığınız işyeri hangi sektörde faaliyet gösteriyor?**
  - a. ( ) Kamu Sektörü
  - b. ( ) Özel Sektör
5. **Okul Türünüz:**
  - b) ( ) Endüstri Meslek Lisesi
  - b) ( ) Kız Meslek Lisesi
  - c) ( ) Ticaret Meslek Lisesi
  - d) ( ) Diğer

II. BÖLÜM

Açıklama: Aşağıda yer alan sorular İşletmelerde Beceri Eğitiminde karşılaşılan sorunları belirlemeye yöneliktir. Lütfen aşağıda yazılı ifadeleri **ne ölçüde sorun olarak gördüğünüzü** işaretleyiniz.

1.İŞLETMELERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İşletmelerin beceri eğitimi için öğrenci almak istememesi					
2. İş yeri kurallarının, işletme tarafından öğrenciye uygulama başlamadan önce bildirilmemesi					
3. Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması (Temizlik, yemek, çay vb.)					
4. Usta öğreticilerin öğrenciye yeteri kadar rehberlik yapmaması					
5. Usta öğreticilerin öğrencilerle iyi ilişkiler kuramaması					
6. Öğrencilerin gereğinden fazla (günlük 8 saatten fazla veya hafta sonları) çalıştırılması					
7. İş yerinde alanla ilgili yeni teknolojilerin bulunmaması					
8. İşletmelerde öğrencilerin meslekleri ile ilgili pratik bilgileri alamamaları					
9. Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması					
10. İşletmelerde Eğitim Biriminin bulunmaması					
11. İş yerindeki Usta Öğreticilerin işi öğretme konusunda bilgi ve becerilerinin yetersiz olması					
12. İş yerlerinde öğrencilere bilgi ve yetenek seviyesinin üzerinde işler verilmesi					
13. Öğrencilerin işletmelerdeki teknik araç gereçlerden faydalanamamaları					
14. Öğrencilerin işyerinde yaptıkları işlerin takdir edilmemesi					
15. İş yerine ulaşımın zor olması					
16. İşyerinde personele tanınan sosyal imkânlardan(yemek, servis, vb.) öğrencilerin yararlanamaması					
17. İş yerinin fiziki ortamının beceri eğitimi için elverişsiz olması (temizlik, bakım, aydınlatma, havalandırma, büyüklük vb.)					
18. İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli İş Güvenliği tedbirlerinin alınmaması					
19. İşletmelerin beceri eğitimi alan öğrenciler arasında ayırım yapması					

2. MEVZUATTAN VE UYGULAMALARDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
20. Bir yıl olan beceri eğitim süresinin yetersiz olması					
21. Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması					
22. Öğrencilerin ücretlerinin mevzuatta belirtilen miktarda(Asgari ücretin 1/3'ü) yatırılmaması					
3.OKULDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
23. Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi					
24. Okulun uygulama öncesi öğrencileri ilgili mevzuat hakkında bilgilendirmemesi					
25. Okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması					
26. Okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması					
27. Okulun öğrencileri okudukları alana uygun bir işletmeye yerleştirmemesi					
28. Okulun öğrencileri yönetmelikçe belirlenen şartlara uygun işletmeye yerleştirmemesi					
29. Okulun usta öğreticilik belgesine sahip personel bulunmayan işletmelere öğrenci yerleştirmesi					
30. Okulun öğretim programına uygun eğitim vermeyen işletmeye öğrenci yerleştirmesi					
31. Okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi					
32. Öğrencilerin çalışan personel ile iyi ilişkiler kuramaması					
33. Öğrencilerin iş yerine uyum sağlayamaması					
4.ÖĞRENCİLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
34. Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması					
35. Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması					
36. Öğrencilerin iş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi					
37. Öğrencilerin mesai saatlerine uymaması					
38. Öğrencilerin işletmede mesleğin gerektirdiği kılık kıyafete özen göstermemesi					
39. Öğrencilerin kendisine yapılan eleştiri ve önerileri dikkate almaması					
40. Öğrencilerin hastalık veya herhangi bir mazeret ortaya çıkınca usta öğreticiye bilgi vermemesi					
41. Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları					

5.ÖĞRETMENLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
42. Koordinatör öğretmenlerin her hafta işletmeye gitmemesi					
43. Koordinatör öğretmenlerin iş yerine gelince öğrenci ile görüşmemesi					
44. Koordinatör öğretmenlerin öğrencilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması					
45. Koordinatör öğretmenlerin işletme yetkilileri ve usta öğreticilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması					
46. Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi					
47. Koordinatör öğretmenlerin, işletme ve okul arasında koordinasyonu sağlamaması					
48. Koordinatör öğretmenlerin işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlememesi					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Ali
Soyadı	BOZAK
Doğum Yeri ve Tarihi	Denizli - 1980
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	alibozak@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	19 Mayıs İlkokulu Pamukkale Ortaokulu
Ortaöğretim	Denizli Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi – Bilgisayar Öğretmenliği
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi - Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	YDS
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	2014 – İlkbahar
Alınan Puan	56,25
Mesleki Deneyim	
<i>Yıllar</i>	<i>Mesleki Deneyim</i>
2002 -	Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen